

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

**Međusobni odnosi
tužilaca i ovlaštenih službenih
osoba s aspekta efikasnosti otkrivanja
i dokazivanja krivičnih djela –
Istraživanje o primjeni krivičnoprocesnih
zakona u Bosni i Hercegovini**

Dr. sc. Hajrija Sijerčić - Čolić¹

**MEĐUSOBNI ODNOSI TUŽILACA
I OVLAŠTENIH SLUŽBENIH OSOBA S ASPEKTA
EFIKASNOSTI OTKRIVANJA I DOKAZIVANJA
KRIVIČNIH DJELA – ISTRAŽIVANJE O PRIMJENI
KRIVIČNOPROCESNIH ZAKONA U
BOSNI I HERCEGOVINI**

---

¹ Dr. sc. Hajrija Sijerčić - Čolić, redovna profesorica na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

Saradnici:

Aleksandar Faladžić,

Tužilaštvo BiH

Slavo Lakić,

Federalno tužilaštvo Federacije BiH

Nenad Vranješ,

Republičko tužilaštvo Republike Srpske

Zekerija Mujkanović,

Tužilaštvo Brčko distrikta BiH

Aner Hadžimahmutović,

Državna agencija za istrage i zaštitu BiH

Kemal Bašović,

Granična policija BiH

Faris Sijerčić,

Federalna uprava policije

Stanislav Vranješević,

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske

Halid Emkić,

Policija Brčko distrikta BiH

Midhat Hasanspahić,

Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH

Slobodan Gazdić,

Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja BiH

Gyula Radi,

Projekat EU podrška provedbi zakona u BiH

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Projekta EU podrška provedbi zakona i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

Projekat provodi Savezno ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Austrije u konzorciju sa ministarstvima unutrašnjih poslova Republike Slovenije, Republike Mađarske i pokrajine Brandenburg Savezne Republike Njemačke, te Međunarodnim centrom za razvoj politika migracija (ICMPD) i Transparency International BiH (u svojstvu saradnika). Partneri, korisnici Projekta su bh. agencije za provedbu zakona na državnom, entitetskom, kantonalmom i nivou Distrikta Brčko BiH.

1. Uvodne napomene o istraživanju o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju krivičnog djela i učinioaca i preduzimanju radnji dokazivanja

Ideja o intenzivnijem istraživanju međusobnih odnosa tužilaca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela podstaknuta je namjerama o detaljnijem proučavanju njihovih prava i dužnosti, potpunijoj ocjeni njihovih uloga i međusobnih odnosa u spomenutim aktivnostima, te sagledavanju pravnih i sistemskih aspekata krivičnog gonjenja, istraživanja i dokazivanja krivičnih djela.

1. 1. Ciljevi istraživanja i postavljene hipoteze

U skladu s upravo istaknutim istraživačkim idejama i namjerama, bitni ciljevi ovog istraživanja su sljedeći:

- proučiti kvalitativne karakteristike ovlaštenih službenih osoba i tužilaca koje su povezane s njihovom ulogom i položajem u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i efikasnijem suzbijanju kriminaliteta;
- proučiti specifičnosti istrage, prije svega one koje se odnose na efikasno odvijanje ovog stadija krivičnog postupka;
- sagledati stavove tužilaca o dužini trajanja istrage, neposrednom optuživanju i pregovaranju o krivnji;
- postaviti i provjeriti hipoteze, koje bi pojasnile položaj ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovu međusobnu saradnju, zatim korelacije između prepreka za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela i efikasno odvijanje istrage, odnosno korelacije među faktorima koji omogućavaju efikasnost u suzbijanju kriminaliteta i procesuiranju krivičnih djela i njihovih učinilaca;
- tamo gdje je to korisno i smisleno predložiti moguće normativne i organizacijske promjene.

Postavljenim ciljevima određene su pripadajuće hipoteze:

- H1:** različiti oblici saznanja za krivična djela nisu u dovoljnoj mjeri zastupljeni u praksi;
- H2:** stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela su uravnoteženi;
- H3:** položaj ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela je adekvatan;
- H4:** u pogledu glavnih prepreka za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela, stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca se ne razlikuju;
- H5:** u pogledu glavnih prepreka za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela, stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca se ne razlikuju;
- H6:** zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata nije adekvatno;
- H7:** ovlaštene službene osobe smatraju da tužiocima trebaju dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage;
- H8:** tužiocima smatraju da ovlaštenim službenim osobama treba dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage;
- H9:** tužilac obavještava ovlaštene službene osobe o donošenju naredbe o neprovođenju istrage;
- H10:** tužilac daje instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji;

- H11:** edukacije ovlaštenih službenih osoba i tužilaca nisu adekvatne;
H12: ovlaštene službene osobe i tužioc i međusobnu saradnju ocjenjuju zadovoljavajućom;
H13: efikasno odvijanje istrage je otežano u praksi;
H14: efikasnost odvijanja istrage u praksi je moguće unaprijediti;
H15: u praksi nisu dovoljno afirmisani određeni modaliteti ubrzanja krivičnog postupka i rasterećenja krivičnog pravosuđa;
H16: u zakone o krivičnom postupku treba ugraditi odredbe o neposrednom optuživanju.

1. 2. Metodološki pristup

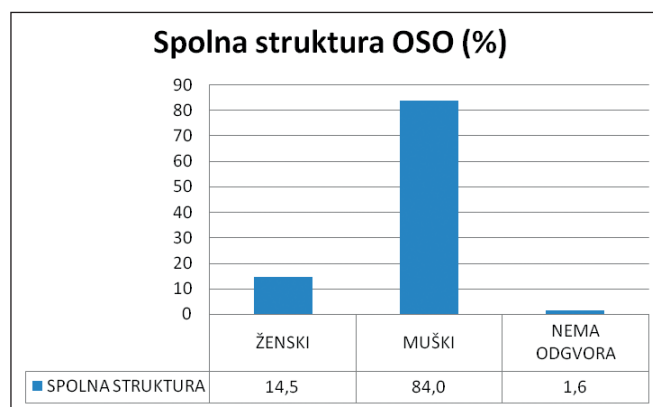
1. 2. 1. Uzorak ispitanika

Za potrebe istraživanja primijenjen je uzorak od n=499 ispitanika. Uzorak su činila dva subuzorka. Prvu grupu ispitanika činile su ovlaštene službene osobe (n=387), odabrane metodom slučajnog uzorka, iz populacije ovlaštenih službenih osoba zaposlenih u policijskim agencijama na svim nivoima u BiH. Radi se o različitim kategorijama ovlaštenih službenih osoba: policajcima, inspektorima, istražiteljima, načelnicima, samostalnim inspektorima, šefovima odsjeka, komandirima policijskih stanica, pomoćnicima komandira i drugim. Drugu grupu ispitanika (n=112) činili su tužioc i, odabrani metodom slučajnog uzorka, iz populacije tužilaca zaposlenih u tužilaštvima na svim nivoima u BiH (Tužilaštvo BiH, entitetska tužilaštva, Tužilaštvo Brčko distrikta BiH). Ispitanici imaju različito radno iskustvo na poslovima otkrivanja i dokazivanja krivičnog djela, te ostvarivanja funkcije krivičnog gonjenja. Većina od njih je i u vrijeme provođenja istraživanja (decembar 2013. – januar 2014.) bila angažovana na tim poslovima.

Spolna struktura ispitanika izgleda ovako.

	SPOLNA STRUKTURA	
	F	%
ŽENSKI	56	14,5
MUŠKI	325	84,0
NEMA ODGOVORA	6	1,6

Tabela 1. Spolna struktura ovlaštenih službenih osoba

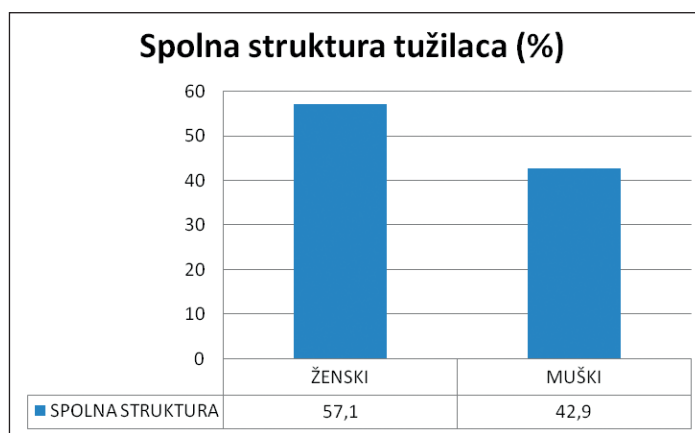

Grafikon 1. Spolna struktura ovlaštenih službenih osoba

Podaci za ovlaštene službene osobe predstavljeni u tabeli 1 i pripadajućem grafikonu pokazuju da je većina ispitanika iz reda muškaraca (84%), dok su žene znatno slabije uključene u ovo istraživanje (14,5%).

	SPOLNA STRUKTURA	
	F	%
ŽENSKI	64	57,1
MUŠKI	48	42,9

Tabela 2. Spolna struktura tužilaca

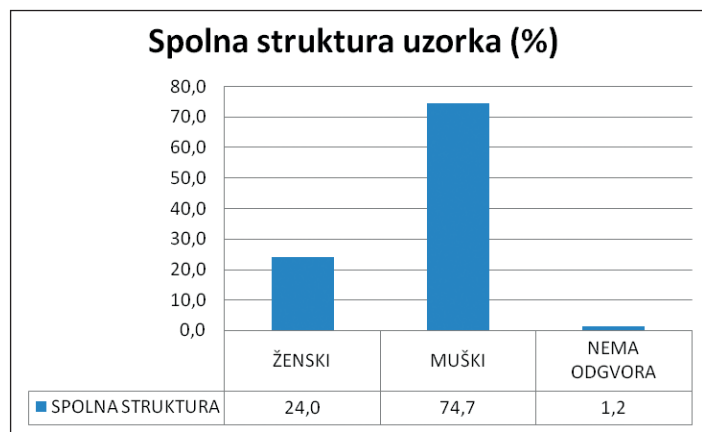

Grafikon 2. Spolna struktura tužilaca

Za razliku od spolne strukture anketiranih ovlaštenih službenih osoba, kad je riječ o tužilačkoj populaciji, tabela 2 i grafikon 2 pokazuju da je u ovom istraživanju učestvovalo više žena nego muškaraca, i to za 14,2%.

	SPOLNA STRUKTURA	
	F	%
ŽENSKI	120	24,0
MUŠKI	373	74,7
NEMA ODGOVORA	6	1,2

Tabela 3. Spolna struktura uzorka

Grafikon 3. Spolna struktura uzorka

Gornji podaci pokazuju da je u istraživanju učestvovalo 373 muškarca (74,7%) i 120 žena (24%). Za šest ispitanika nema podataka o njihovom spolu, a prema podacima iz tabele 1 i tabele 2 može se zaključiti da je riječ o ispitanicima iz reda ovlaštenih službenih osoba.

1. 2. 2. Mjerni instrument i uzorak varijabli

Istraživanje je provedeno primjenom posebno konstruisanih mjernih instrumenta. Konstruisana su dva mjerna instrumenta, jedan su popunjavale ovlaštene službene osobe, a drugi je bio namijenjen tužiocima. Mjerni instrument namijenjen tužiocima predstavljao je u cjelini mjerni instrument koji su popunjavale ovlaštene službene osobe, proširen za još nekoliko varijabli koje su se odnosile na pregovaranje o krivnji, neposredno optuživanje i dužinu trajanja istrage.

Zajednički elementi oba ova mjerna instrumenta sastoje se od uvodnog dijela i seta pitanja kojim se ispituju stavovi ispitanika o određenim oblastima kako bi se provjerile postavljene hipoteze i postigao cilj ovog istraživanja.

Uvodni dio ovih mjernih instrumenta činile su varijable (n=5) kojima su prikupljeni podaci o statusu i nivou organizacije u kojoj je ispitanik angažovan, njegovom položaju u službi, godinama radnog iskustva na poslovima krivičnih istraga, angažovanju na tim poslovima u vrijeme popunjavanja upitnika, te spolu ispitanika. Ove varijable su poslužile za definiranje uzorka ispitanika.

Istovjetan dio mjernog instrumenta kojim se ispituju stavovi ispitanika u skladu s predmetom i ciljevima istraživanja čine sljedeće varijable:

1. *saznanja o izvršenom krivičnom djelu*, strukturirana s pet segmenata skaliranih skalom Likertovog tipa (pet stepeni slaganja), kojom se ispituju stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o korištenju različitih načina saznanja o izvršenom krivičnom djelu;
2. *preuzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima*;
3. *prioriteti u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela*, strukturirani s četiri segmenta, kojim se ispituju stavovi o navedenim prioritetima;
4. *adekvatnost uloge ovlaštene službene osobe/tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela*;

5. *glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela*, strukturirane s pet segmenata, kojim se ispituju stavovi o navedenim preprekama;
6. *glavne prepreke za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i učinioca*, strukturirane s četiri segmenta, kojim se ispituju stavovi o navedenim preprekama;
7. *adekvatnost zakonskog vremena zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata*;
8. *potreba da se ovlaštenim službenim osobama dostavi naredba o provođenju istrage*;
9. *obavještanje o donošenju naredbe o neprovođenju istrage*;
10. *davanje instrukcija ovlaštenim službenim osobama od strane tužioca o preduzimanju istražnih radnji*;
11. *potreba propisivanja forme izvještaja o preduzetim posebnim istražnim radnjama*;
12. *edukacija*, strukturirana s četiri segmenta kojim se ispituju stavovi o edukacijama koje se provode;
13. *saradnja ovlaštenih službenih osoba i tužilaca*;
14. *normativi i standardi kao problem u radu ovlaštenih službenih osoba (o broju podnesenih izvještaja o učinjenom krivičnom djelu) i tužilaca (o broju okončanih predmeta u istrazi)*;
15. *faktori koji onemogućavaju efikasno odvijanje istraga*, strukturirani s četiri segmenta, kojim se ispituju stavovi o navedenim faktorima;
16. *faktori koji omogućavaju efikasno odvijanje istraga*, strukturirani s četiri segmenta, kojim se ispituju stavovi o navedenim faktorima;
17. *poznavanje Uputstva o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage*.

Poseban dio mjernog instrumenta namijenjen samo tužiocima čine sljedeće varijable:

18. *pregovaranje o krivnji*;
19. *razlozi za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje*, strukturirani s četiri segmenta, kojim se ispituju stavovi o navedenim razlozima;
20. *neposredno optuživanje*;
21. *dužina trajanja istrage*.

Varijable 1, 3, 5, 6, 12, 15, 16, 18 i 19 strukturirane su iz više segmenata i skalirane skalom Likertovog tipa (3–5 stepeni), a za varijable 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 17, 20 i 21 stavovi su izraženi kroz afirmirajuće ili negirajuće odgovore ovisno o postavljenom pitanju.

Bez obzira na to što mjerni instrument uključuje više problemskih područja, tretiran je kao integralno jedinstvo istraživačkog postupka. Mjerni instrument je metrijski provjeren na način da je izračunat Kronbahov koeficijent alfa. Kako iznosi Julie Pallant,² mjerni instrument ima dobru unutrašnju saglasnost ukoliko je njegov Kronbahov koeficijent alfa veći od 0,7. U ovom istraživanju je izračunati Kronbahov koeficijent alfa imao vrijednost 0,89, te se može zaključiti da primijenjeni mjerni instrument ispunjava uslove unutrašnje saglasnosti.

² Pallant, J. (2011). SPSS: priručnik za preživljavanje – postupni vodič kroz analizu podataka pomoću SPSS-a; prevod 4. izdanja Miljenko Šućur, Olga Milanko. Beograd. Mikro knjiga.

1. 2. 3. Način provođenja istraživanja

U pripremama za provođenje ovog istraživanja proučili smo literaturu koja je iz ovog područja dostupna u BiH (riječ je o udžbenicima iz krivičnog procesnog prava, komentarima zakona o krivičnom postupku, člancima koji se bave međusobnim odnosima tužilaca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovim pravima i dužnostima u tim okvirima, zatim, do sada provedenim istraživanjima, posebno onim koja obrađuju ove teme, kao i drugim, doduše rijetkim, istraživanjima o stanju i kretanju kriminaliteta u BiH za punoljetne osobe, ili o trajanju istrage i zastoju u tom stadiju krivičnog postupka). I drugo, a moglo bi biti i na prvom mjestu, ovo istraživanje je ne samo podstaknuto aktivnostima u okviru projekta EU podrška provedbi zakona – komponente IX IPA 2010, već je u određenim segmentima ono i oblikovano na zajedničkim sastancima u Sarajevu (9. 12. 2013) i Banjoj Luci (27. 2. 2014). Također želimo istaći da su članovi radne grupe komponente IX IPA projekta EU podrška provedbi zakona odobrili pitanja za ovlaštene službene osobe i tužioce, kao i analizu rezultata istraživanja na osnovu provedene ankete. U ovoj radnoj grupi su: Aleksandar Faladžić (Tužilaštvo BiH), Slavo Lakić (Federalno tužilaštvo Federacije BiH), Nenad Vranješ (Republičko tužilaštvo Republike Srpske), Zekerija Mujkanović (Tužilaštvo Brčko distrikta BiH), Aner Hadžimahmutović (SIPA), Kemal Bašović (Granična policija BiH), Faris Sijerčić (Federalna uprava policije), Stanislav Vranješević (Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske), Halid Emkić (Policija Brčko distrikta BiH), Midhat Hasanspahić (Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH), i Slobodan Gazdić (Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja).

Distribucija upitnika za ovlaštene službene osobe i tužioce išla je preko članova radne grupe komponente IX IPA 2010 projekta EU podrška provedbi zakona, na način da su članovi radne grupe upitnike prosljedili u sljedeće institucije: Tužilaštvo BiH, Federalno tužilaštvo Federacije BiH, Republičko tužilaštvo Republike Srpske, Tužilaštvo Brčko distrikta BiH, SIPA, Granična policija BiH, Federalna uprava policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policija Brčko distrikta BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH. Federalna uprava policije i Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske prosljedili su upitnike za ovlaštene službene osobe u entitetima, a Federalno tužilaštvo Federacije BiH i Republičko tužilaštvo Republike Srpske upitnike za tužioce uputili su na kantonalna, odnosno okružna tužilaštva. Na sastanku koji je održan u Sarajevu 9. 12. 2013. godine utvrđena je ne samo distribucija upitnika po određenim institucijama, nego i broj upitnika po svakoj od nadležnih policijskih agencija i tužilaštva. Također je utvrđeno da anketiranje bude anonimno i dobrovoljno kako bi se omogućilo slobodno i otvoreno sagledavanje postavljenih pitanja i izražavanje mišljenja i stavova.

1. 2. 4. Način obrade podataka

Podaci istraživanja obrađeni su u statističkom paketu SPSS 17.0 for Windows. Na statistički obrađenim prikupljenim kvantitativnim podacima primijenjeni su postupci deskriptivne analize, a izvršena je i komparativna analiza rezultata dva subuzorka. Rezultati su prikazani tabelarno i grafički, uz odgovarajuće komentare koji predstavljaju osnovnu analizu stavova i mišljenja ispitanika o naprijed navedenim varijablama. Obrada prikupljenih podataka obuhvatila je i analizu opisnih odgovora za koje su, uz određena pitanja, zamoljeni ispitanici. Poseban dio ovog istraživanja obuhvata komparativna analiza stavova i mišljenja oba subuzorka i provjeravanje postavljenih hipoteza. Na ovim osnovama predstavljena su zaključna razmatranja i prijedlozi koji se odnose na ciljeve istraživanja.

Zahvaljujemo se svima koji su pomogli u realizaciji ovog projekta, posebno dr. Dževadu Mahmutoviću, docentu na Pravnom fakultetu Univerziteta u Tuzli, mr. Denisu Pajiću, višem asistentu na Pravnom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, te lektoricama mr. Mireli Rožajac-Zulčić i Ivani Teronić Oručević.

2. Uopšte o istrazi i njenim specifičnostima³

2. 1. Uvod

Jedna od ključnih novina koju su prihvatili zakoni o krivičnom postupku iz 2003. godine ogleda se u ukidanju sudske istrage i povlačenju istražnog sudije, odnosno u uvođenju tužilačke istrage i preuzimanju od strane tužioca prava i dužnosti na prikupljanju dokaza za podizanje optužnice.⁴ Prema zakonima o krivičnom postupku istraga se pokreće kad postoje **osnovi sumnje** da je izvršeno krivično djelo, bez obzira da li je poznat ili ne izvršilac određenog krivičnog djela (čl. 216. st. 1. i 2. ZKP BiH).⁵ U literaturi se osnovi sumnje označavaju kao oblik vjerovatnosti koji se zasniva na određenim okolnostima, koje opet ukazuju na određene mogućnosti postojanja krivičnog djela i neke osobe kao mogućeg izvršioca. Prema kriminalističkom iskustvu, sumnja je pretpostavka o krivičnom djelu, tj. vjerovatnost da je izvršeno krivično djelo.⁶ Sadržaji navedenog oblika sumnje grade se iskustvom čovjeka i njegovom praksom. S tim u vezi se ističe da izvori saznanja o postojanju osnova sumnja o izvršenom krivičnom djelu mogu biti svi oni izvori saznanja koje predviđa zakon i koji su povezani sa konkretnim krivičnim djelom.

Kao što će pokazati naredna izlaganja, u toku istrage tužilac može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje objezbjeđuju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja (čl. 217. ZKP BiH).⁷ Također, potrebne mjere i radnje na otkrivanju i rasvjetljavanju krivičnog djela, te pronalasku njegovog izvršioca, pored tužioca, preduzimaju i ovlaštene službene osobe (koje imaju odgovarajuća ovlaštenja unutar policijskih organa u BiH, uključujući Državnu agenciju za istrage i zaštitu, Graničnu policiju BiH, sudsku i finansijsku policiju, carinske i poreske organe, organe vojne policije u BiH, te stručne saradnike, odnosno istražitelje tužilaštva koji rade po ovlaštenjima tužioca).⁸ Nadzor tužioca nad radom ovlaštenih službenih osoba pokazuje dvoje. Prvo, ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina, ovlaštena službena osoba

³ Izlaganja su pripremljena na osnovu: Sijerčić-Čolić, H (2012). Krivično procesno pravo. Knjiga II. Tok redovnog krivičnog postupka i posebni postupci. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu. Sarajevo, kao i tamo navedenoj literaturi.

⁴ Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 3/2003, 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 76/2006, 29/2007, 32/2007, 53/2007, 76/2007, 15/2008 i 58/2008, 12/2009, 16/2009, 93/2009, 72/13. U daljem tekstu: ZKP BiH); Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH" br. 10/2003, 48/2004, 6/2005, 12/2007, 14/2007, 21/2007, 2/2008, 17/2009; prečišćeni tekst 44/2010, u daljem tekstu: ZKP BD BiH); Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" br. 35/2003, 56/2003, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, u daljem tekstu: ZKP FBiH) i Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS" br. 50/2003, 111/2004, 115/2004, 29/2007, 68/2007, 119/2008, 55/2009, 80/2009, 88/2009, 92/2009, 100/2009; prečišćeni tekst 53/2012, u daljem tekstu: ZKP RS).

⁵ Čl. 216. st. 1. i 2. ZKP BD BiH, čl. 231. st. 1. i 2. ZKP FBiH, čl. 224. st. 1. i 2. ZKP RS.

⁶ Pored „osnova sumnje“, zakoni o krivičnom postupku koriste i ove pojmove: „dovoljno osnova za sumnju“, „razumna sumnja“, „vjerovatnost“, „osnovana sumnja“.

⁷ Čl. 217. ZKP BD BiH, čl. 232. ZKP FBiH, čl. 225. ZKP RS.

⁸ Čl. 20. tač. g) ZKP BiH, čl. 20. tač. g) ZKP BD BiH, čl. 21. tač. g) ZKP FBiH, čl. 20. tač. ž) ZKP RS.

je dužna odmah obavijestiti tužioca i pod njegovim nadzorom preduzeti potrebne mjere na otkrivanju krivičnog djela i njegovog učinioca, sprečavanju bjekstva ili skrivanja osumnjičenog ili saučesnika, otkrivanju dokaza i prikupljanju informacija koje mogu biti korisne u krivičnom postupku. I, drugo, ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno lakše krivično djelo, o svim preduzetim radnjama i mjerama tužilac se mora obavijestiti u roku od sedam dana o dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je krivično djelo izvršeno (čl. 218. ZKP BiH).⁹ Opisana uloga tužioca uklapa se u okvir njegovih opštih prava i dužnosti, jer ima pravo i dužan je da odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo preduzme potrebne mjere s ciljem njegovog otkrivanja, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom (čl. 35. ZKP BiH).¹⁰

Na osnovu izloženog može se ponoviti da istraga obuhvata istraživačku djelatnost u smislu pronalaženja osumnjičenog, prikupljanja izjava, dokaza i drugih informacija koje mogu biti korisne u krivičnom postupku, koje tužilac i ovlaštene službene osobe, nakon prijavljivanja krivičnog djela ili saznanja o krivičnom djelu na neki drugi način, preduzimaju. A prema odredbi člana 20. tačka j) ZKP BiH istraga predstavlja aktivnosti koje preduzimaju tužilac i ovlaštene službene osobe u skladu sa zakonom o krivičnom postupku, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza.¹¹

Istraga se okončava kad je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica, jer za optuživanje pred sudom (ili za podizanje optužnice) osumnjičena osoba mora biti **osnovano sumnjiva** da je izvršila određeno krivično djelo (čl. 225. st. 1. i čl. 226. st. 1. ZKP BiH).¹² Zakoni o krivičnom postupku propisuju da je osnovana sumnja viši stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno krivično djelo (čl. 20. tač. m) ZKP BiH).¹³ Iz navedenog se može zaključiti da samo prijavljivanje krivičnog djela ne daje tužiocu dovoljno osnova da odluči da li će protiv određene osobe podići optužnicu. Tužiocu je za to potreban potpuniji i određeniji (u kvalitativnom i kvantitativnom smislu) materijal kojim će moći potkrijepiti navode optužnice. Zbog toga naše zakonodavstvo, kao i druga savremena zakonodavstva predviđa da je cilj istrage da se stanje stvari istraži, da se pronađu i prikupe potrebni dokazi, i da se na osnovu toga odluči ima li opravdanja da se određena osoba optuži pred sudom ili za to ne postoje zakonski uslovi. Također, u toku istrage prikupljaju se dokazi za koje postoji opasnost da se neće moći ponoviti na glavnom pretresu, te dokazi koji mogu biti od koristi u toku krivičnog postupka.

2. 2. Prijavljivanje krivičnog djela

Prijavljivanje krivičnog djela je jedan od načina saznanja o izvršenom krivičnom djelu, prema iskustvima najčešći i najvažniji način saznanja o krivičnom djelu i njegovom izvršiocu. Prema našem procesnom pravu, prijavljivanje krivičnog djela radi obavještanja tužioca o izvršenom krivičnom djelu moguće je putem **prijave** ili **izvještaja**.

⁹ Čl. 218. ZKP BD BiH, čl. 233. ZKP FBiH, čl. 226. ZKP RS.

¹⁰ Čl. 35. ZKP BD BiH, čl. 45. ZKP FBiH, čl. 43. ZKP RS.

¹¹ Čl. 20. tač. j) ZKP BD BiH, čl. 21. tač. j) ZKP FBiH, čl. 20. tač. j) ZKP RS.

¹² Čl. 225. st. 1. i čl. 226. st. 1. ZKP BD BiH, čl. 240. st. 1. i čl. 241. st. 1. ZKP FBiH, čl. 233. st. 1. i čl. 241. st. 1. ZKP RS.

¹³ Čl. 20. tač. m) ZKP BD BiH, čl. 21. tač. m) ZKP FBiH, čl. 20. tač. lj) ZKP RS.

Ko **prijavom** obavještava tužioca o izvršenom krivičnom djelu? Prijave mogu podnositi: – službene i odgovorne osobe (čl. 213. st. 1. ZKP BiH), – osobe koje su ovlaštene ili dužne da pružaju pomoć i zaštitu maloljetnim osobama (čl. 213. st. 2. ZKP BiH) i – građani (čl. 214. ZKP BiH).¹⁴ Prijava o izvršenom krivičnom djelu podnosi se tužiocu, pismeno ili usmeno (čl. 215. ZKP BiH).¹⁵ Obavezi prijavljivanja krivičnih djela podliježu službene i odgovorne osobe u svim organima vlasti u BiH, javnim preduzećima i ustanovama i drugim pravnim osobama, kao i građani ako neprijavljivanje krivičnog djela predstavlja krivično djelo.¹⁶ Njihova je zakonska dužnost da preduzmu mjere kako bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima. S ciljem krivičnopravne zaštite maloljetnih osoba, a naročito ako je maloljetna osoba žrtva seksualnog, fizičkog ili nekog drugog zlostavljanja, utvrđena je posebna obaveza prijavljivanja krivičnog djela za zdravstvene radnike, nastavnike, vaspitače, roditelje, staratelje, usvojitelje i druge osobe koje su ovlaštene ili dužne da pružaju zaštitu i pomoć maloljetnim osobama, da vrše nadzor, odgajanje i vaspitavanje maloljetnika (čl. 213. st. 2. ZKP BiH).¹⁷

Ovlaštene službene osobe podnose nadležnom tužiocu **izvještaj o krivičnom djelu**, tako da obavještavanje tužioca o izvršenom krivičnom djelu putem prijave nije predviđeno za ove organe krivičnog postupka (čl. 219. st. 5. ZKP BiH).¹⁸ Ovlaštene službene osobe sastavljaju izvještaj o krivičnom djelu na osnovu prikupljenih izvjava i dokaza koji su otkriveni. Uz izvještaj dostavljaju se i predmeti, skice, fotografije, pribavljeni izvještaji, spisi o preduzetim radnjama i mjerama, službene zabilješke, izvjava i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičenom. Ako ovlaštena službena osoba poslije podnošenja izvještaja sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove krivičnog djela, dužna je prikupljati potrebna obavještenja i izvještaj o tome kao dopunu prethodnog izvještaja odmah predati tužiocu. U odnosu na spomenute prijave drugih pravnih osoba, izvještaj ovlaštene službene osobe mora biti na višem nivou u pogledu potpunosti, iscrpnosti i argumentovanosti podataka i dokaza o postojanju osnova sumnje o krivičnom djelu i njegovom učiniocu.

2. 3. Prava i dužnosti krivičnoprocesnih subjekata

2. 3. 1. Kao što je već navedeno, **tužilac** naređuje provođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo, preuzima istražne radnje i potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i identifikovanja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izvjava i dokaza. Posmatrajući sve te aktivnosti u njihovoj međusobnoj povezanosti, očigledno je da se one manifestuju u: – pokretanju krivičnog gonjenja (pri čemu je vezan načelom legaliteta krivičnog gonjenja); - iniciranju krivičnoprocesnih radnji; - koordiniranju

¹⁴ Čl. 213. i 214. ZKP BD BiH, čl. 228. i 229. ZKP FBiH, čl. 221. i 222. ZKP RS.

¹⁵ Čl. 215. ZKP BD BiH, čl. 230. ZKP FBiH, čl. 223. ZKP RS.

¹⁶ Kada neprijavljivanje krivičnog djela predstavlja krivično djelo određuje materijalno krivično pravo (čl. 230. KZ BiH, čl. 338-339. KZ BD BiH, čl. 344-345. KZ FBiH, čl. 361. i 362. KZ RS).

¹⁷ Navedene osobe su dužne prijaviti izvršenje krivičnog djela na štetu maloljetne osobe po saznanju ili ocjeni da postoji sumnja da je maloljetna osoba žrtva seksualnog, fizičkog ili nekog drugog zlostavljanja (čl. 213. st. 2. ZKP BD BiH, čl. 228. st. 2. ZKP FBiH, čl. 221. st. 2. ZKP RS).

¹⁸ Čl. 219. st. 5. ZKP BD BiH, čl. 234. st. 5. ZKP FBiH, čl. 227. st. 5. ZKP RS.

aktivnosti ovlaštenih službenih osoba i drugih organa; - povezivanju svih tih aktivnosti. Tužilac preduzima one radnje za koje smatra da su potrebne da bi se postigao cilj istrage: donošenje odluke o tome da li se može podići optužnica ili je potrebno obustaviti krivični postupak. Prilikom provođenja istrage i preduzimanja istražnih radnji tužilac mora, u slučajevima kada je to propisano zakonom, prije preduzimanja pojedinih istražnih radnji prethodno pribaviti naredbu sudije za prethodni postupak.

Također, tužilac ima pravo i dužan je da: – utvrđuje činjenice potrebne za odlučivanje o imovinskopравnom zahtjevu i o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom; – daje imunitet u skladu sa zakonom; – zahtijeva dostavljanje informacija od državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih osoba; – izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu sa zakonom; – naređuje ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši naredbu izdatu od suda u skladu sa zakonom; – obavlja i druge poslove određene zakonom.

Dakle, tužilac u toku provođenja istrage vrši ne samo funkciju krivičnog gonjenja, već i funkciju istraživanja krivičnog djela, pri čemu od samoga početka (ili čim bude obaviješten o krivičnom djelu), odlučuje o istražnoj strategiji i određuje smjernice u istraživanju krivičnog djela. Pri tome je dužnost tužioca da (kao i sud i drugi organi koji učestvuju u postupku) s jednakom pažnjom ispituje i utvrđuje kako činjenice koje terete osumnjičenog, tako i one koje mu idu u korist.

2. 3. 2. **Ovlaštene službene osobe** na zahtjev tužioca ili po službenoj dužnosti¹⁹ preduzimaju radnje na otkrivanju, istraživanju i dokazivanju krivičnog djela. Postupanje ovlaštenih službenih osoba može biti prije donošenja naredbe o provođenju istrage – u predistražnom postupku, odnosno nakon donošenja naredbe o provođenju istrage – u istrazi, na zahtjev tužioca ili po službenoj dužnosti. Time se zakonom regulisana djelatnost koja je usmjerena na otkrivanje krivičnog djela i njegovog izvršioca, te prikupljanje izjava i dokaza, raspoređuje na predistražni i istražni postupak. Ovlaštene službene osobe djeluju samostalno uvijek kad se pojavi mogućnost da je izvršeno krivično djelo, tj. kad na bilo koji način saznaju da je izvršeno krivično djelo. Tada za njih, bez obzira na težinu krivičnog djela, nastaju određene dužnosti koje se tiču krivičnog djela (naročito mjesta njegovog izvršenja), njegovog učinioca i dokaza. Za takvo djelovanje nisu im potrebni dokazi, jer je upravo svrha njihove djelatnosti pronalaženje i prikupljanje dokaza.

Kako smo to već naglasili, ovlaštene službene osobe, po službenoj dužnosti ili na zahtjev tužioca, preduzimaju potrebne mjere da se pronađe izvršilac krivičnog djela, da se spriječi skrivanje ili bjekstvo osumnjičenog ili saučesnika, da se otkriju i sačuvaju tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokazi, te da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku. Zakoni o krivičnom postupku određuju radnje i mjere koje se mogu preduzeti radi izvršenja navedenih zadataka. S obzirom na specifičnosti i pravne posljedice, te se radnje i mjere mogu označiti kao operativno-taktičke ili neformalne radnje i istražne ili formalne radnje. I jedne i druge radnje moraju se preduzimati u skladu sa zakonskim propisima, uz po-

¹⁹ U okviru zakonom propisanih prava i dužnosti na otkrivanju krivičnih djela i sprečavanju kriminaliteta (ili operativne aktivnosti i funkcije ovlaštenih službenih osoba koje proizlaze iz odgovarajućih zakonskih propisa o organizaciji i nadležnostima policijskih organa u BiH).

²⁰ Tako, npr., osoba prema kojoj je preduzeta neka od radnji ili mjera ima pravo da podnese pritužbu tužiocu u roku od tri dana. Tužilac će provjeriti osnovanost pritužbe i ako utvrdi da su se u preduzetim radnjama ili mjerama stekla obilježja krivičnog djela ili povreda radne obaveze postupit će prema pritužbi u skladu sa zakonom (čl. 219. st. 4. ZKP BiH, čl. 219. st. 4. ZKP BD BiH, čl. 234. st. 4. ZKP FBiH, čl. 227. st. 4. ZKP RS).

štivanje prava i sloboda osoba prema kojima se preduzimaju takve radnje.²⁰ Rezultati operativno-taktičkih radnji nisu dokazi u krivičnom postupku i ne mogu se koristiti prilikom donošenja presude, dok rezultati istražnih radnji, pod uslovom da su te radnje zakonite, predstavljaju dokaze na kojima sud može zasnivati svoju odluku. Zbog navedenog se ističe da je ključna razlika između operativno-taktičkih ili neformalnih radnji i istražnih ili formalnih radnji u tome što se prvima otkrivaju i prikupljaju podaci o krivičnom djelu i njegovom izvršiocu, a drugim se dokazuje postojanje krivičnog djela i njegovog izvršioca. Rezultate potražnih radnji ovlaštene službene osobe unose u službenu zabilješku, dok se o činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri preduzimanju istražnih radnji sastavlja zapisnik.

Operativno-taktičke ili neformalne aktivnosti ovlaštenih službenih osoba nisu detaljno propisane pravnim normama i te se radnje izvode prije svega prema pravilima kriminalističke taktike i prema okolnostima konkretnog krivičnog djela. Iako rezultati ovih radnji nisu dokazi u pravnom smislu, oni jesu dokazi u spoznajnom smislu i oni su od koristi tužiocu prilikom donošenja naredbe o provođenju istrage i samom provođenju istrage. Zakoni o krivičnom postupku primjera radi navode sljedeće operativno-taktičke radnje: - prikupljanje potrebnih izvjava od osoba; - obavljanje potrebnog pregleda prijevoznih sredstava, putnika i prtljage; - ograničenje kretanja na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja; - preduzimanje potrebnih mjera u vezi s utvrđivanjem identiteta osoba i predmeta; - raspisivanje potrage za osobom i stvarima za kojima se traga; - pretraga, u prisustvu odgovorne osobe, određenog objekta i prostorije državnih organa, javnih preduzeća i ustanova; - uvid u određenu dokumentaciju (čl. 219. st. 1. ZKP BiH).²¹

Ovlaštene službene osobe preduzimaju i istražne ili formalne radnje kad postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo. Ove radnje su određene zakonima o krivičnom postupku, a rezultati dobiveni njihovim preduzimanjem se mogu koristiti kao dokazi u krivičnom postupku i na njima se može zasnivati sudska odluka. Radi se o sljedećim procesnim radnjama: - uviđaj i određivanje potrebnih vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije leša (čl. 221. ZKP BiH);²² - pretresanje stana, prostorija, pokretnih stvari i osoba bilo po naredbi sudije za prethodni postupak ili po službenoj dužnosti (čl. 53. i 64. ZKP BiH);²³ - privremeno oduzimanje predmeta i imovine, sa ili bez sudske naredbe (65. i 66. ZKP BiH).²⁴

Potrebne radnje i mjere na rasvjetljavanju krivičnog djela, a koje preduzimaju ovlaštene službene osobe *ex officio* ili na zahtjev tužioca, ne ograničavaju se samo na izložene operativno-taktičke i istražne radnje. Ovlaštena službena osoba može preduzimati mjere i radnje zbog utvrđivanja identiteta osoba, naročito osumnjičenog. U tom smislu, može fotografisati i uzimati otiske prstiju osobe za koju postoje osnovi sumnje da je učinila krivično djelo, a ako to doprinosi efikasnosti postupka, ovlaštena službena osoba može po odobrenju tužioca javno objaviti fotografiju te osobe (čl. 220. st. 2. ZKP BiH).²⁵ Pored navedenog, ovlaštena službena osoba

²¹ Čl. 219. st. 1. ZKP BD BiH, čl. 234. st. 1. ZKP FBiH, čl. 227. st. 1. ZKP RS.

²² Čl. 221. ZKP BD BiH, čl. 236. ZKP FBiH, čl. 229. ZKP RS.

²³ Čl. 53. i 64. ZKP BD BiH, čl. 67. i 78. ZKP FBiH, čl. 117. i 128. ZKP RS.

²⁴ Čl. 65. i 66. ZKP BD BiH, čl. 79. i 80. ZKP FBiH, čl. 129. i 130. ZKP RS.

²⁵ Čl. 220. st. 2. ZKP BD BiH, čl. 235. st. 2. ZKP FBiH, čl. 228. st. 2. ZKP RS.

može uzimati otiske prstiju i od osoba za koje postoji vjerovatnoća da su mogle doći u dodir s određenim predmetima (čl. 220. st. 3. ZKP BiH).²⁶ Zatim, ovlaštena službena osoba u slučaju postojanja osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo ima pravo da osobe zatečene na mjestu izvršenja krivičnog djela zadrži radi prikupljanja izjava ako te osobe mogu dati obavještenja važna za krivični postupak. O zadržavanju na mjestu izvršenja krivičnog djela mora se obavijestiti tužilac. Zadržavanje tih osoba na mjestu izvršenja krivičnog djela ne može trajati duže od šest sati (čl. 220. st. 1. ZKP BiH).²⁷ Također, ovlaštena službena osoba ima pravo i dužnost lišiti slobode osobu zatečenu na mjestu izvršenja krivičnog djela (čl. 133. ZKP BiH).²⁸ Lišavanje slobode osobe za koju postoje osnovi sumnja da je izvršila krivično djelo može se preduzeti i onda kada osoba nije zatečena na izvršenju krivičnog djela. Naime, policijski organ može osobu lišiti slobode ako postoje osnovi sumnje da je ta osoba izvršila krivično djelo i ako postoji ma koji razlog za određivanje pritvora. I u jednoj i u drugoj situaciji ovlaštena službena osoba je dužna da osobu lišenu slobode bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata, izuzetno 72 sata, sprovede tužiocu i obavijesti tužioca o razlozima lišavanja slobode i vremenu lišavanja slobode (čl. 139. st. 1. ZKP BiH).²⁹

2. 3. 3. **Sud** u ovom stadiju preduzima samo one aktivnosti koje su vezane uz radnje kojima se ograničavaju međunarodnim i ustavnim dokumentima garantovana osnovna prava i slobode čovjeka (npr., određivanje pritvora, donošenje naredbe o preduzimanju posebnih istražnih radnji ili privremenom oduzimanju predmeta i imovine), te pod zakonskim uslovima i kad je to u interesu pravde preduzima radnje na sudskom obezbjeđenju dokaza (npr., saslušanje svjedoka, jer svjedok neće biti dostupan sudu za vrijeme suđenja).

2. 3. 4. Radi ostvarivanja prava na odbranu, **osumnjičeni** ima pravo da bude ispitan, da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist, odnosno da tokom ispitivanja šuti i ne odgovara na postavljena pitanja. A prava koja se označavaju kao “minimalna prava odbrane” moraju se saopštiti osumnjičenom prilikom prvog ispitivanja i odnose se na: - obavještanje o krivičnom djelu za koje se tereti i osnovama sumnje protiv njega; - da nije dužan iznijeti svoju odbranu, niti odgovarati na postavljena pitanja; - da može uzeti branioca po svom izboru koji može biti prisutan njegovom ispitivanju, kao i da ima pravo na branioca bez naknade u slučajevima predviđenim zakonom; - da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist i ako to učini u prisustvu branioca da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i da bez njegove saglasnosti može biti pročitani i korišten na glavnom pretresu; - da ima pravo u toku istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage; - da ima pravo na besplatne usluge prevodioca ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi prilikom ispitivanja (čl. 78. ZKP BiH).³⁰ Također treba dodati: (a) pravo osumnjičenog da neograničeno ili neometano komunicira s braniocem ako se nalazi u pritvoru; (b) da osumnjičeni i njegov branilac imaju pravo predlagati sudsko obezbjeđenje dokaza, izjaviti žalbu protiv rješenja sudije za

²⁶ Čl. 220. st. 3. ZKP BD BiH, čl. 235. st. 3. ZKP FBiH, čl. 228. st. 3. ZKP RS.

²⁷ Čl. 220. st. 1. ZKP BD BiH, čl. 235. st. 1. ZKP FBiH, čl. 228. st. 1. ZKP RS.

²⁸ Čl. 133. ZKP BD BiH, čl. 147. ZKP FBiH, čl. 198. ZKP RS.

²⁹ Čl. 139. st. 1. ZKP BD BiH, čl. 153. st. 1. ZKP FBiH, čl. 204. st. 1. ZKP RS.

³⁰ Čl. 78. ZKP BD BiH, čl. 92. ZKP FBiH, čl. 143. ZKP RS.

prethodni postupak kojim je odbijen takav prijedlog i, ako dođe do takvog posebnog saslušanja, prisustvovati sudskom obezbjeđenju dokaza; (c) da branilac ima pravo da prisustvuje ispitivanju osumnjičenog i pretresanju stana, drugih prostorija, pokretnih stvari i osoba (čl. 48, 223, 78. i 58. tač. j) ZKP BiH).³¹ Iz navedenog se može zaključiti da postoje neka prava osumnjičenog koja se ne realizuju samo u toku njegovog ispitivanja, već i kasnije tokom provođenja istrage (npr., razgledanje pribavljenih predmeta, besplatne usluge prevodioca, komunikacija sa braniocem ako se nalazi u pritvoru, ili pravo osumnjičenog da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist).

2. 3. 5. **Oštećeni** ima pravo da podnese prijavu o izvršenom krivičnom djelu, kao i da bude obaviješten o tome da je tužilac donio naredbu o neprovođenju istrage. Također, ima pravo da bude obaviješten o obustavi istrage, a može, u cilju preispitivanja takve odluke kao i odluke o neprovođenju istrage, podnijeti i pritužbu uredu tužioca u roku od osam dana (čl. 216. i 224. ZKP BiH).³² Također, pravu oštećenog na ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva odgovara dužnost tužioca u pogledu utvrđivanja činjenica potrebnih za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu.

2. 4. Okončanje istrage i podizanje optužnice. Obustava i prekid istrage

Opšte pravilo da se jednom pokrenuti krivični postupak mora završiti vrijedi i za istragu kao prvi stadij redovnog krivičnog postupka. Istraga se može završiti na više načina: njenim okončanjem i podizanjem optužnice, obustavom i prekidom.

Istraga se **okončava i optužnica podiže** kada se postigne svrha istrage. Tužilac okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno (u smislu o kojem je krivičnom djelu riječ, zatim ko je učinilac i koji su dokazi pribavljeni) da se može podići optužnica.³³ Prema tome, kad tužilac u toku istrage nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, pripremiti će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje (čl. 226. st. 1. ZKP BiH).³⁴ Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala preduzet će kolegij tužilaštva (čl. 225. st. 3. ZKP BiH).³⁵

Istraga se može završiti i **obustavom**. Naredbu o obustavi istrage donosi tužilac pod sljedećim zakonskim uslovima: - djelo koje je učinio osumnjičeni nije krivično djelo; - postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost osumnjičenog (osim u slučaju neuračunljivosti); - nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni učinio krivično djelo; - djelo je obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem, zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje. O obustavi istrage kao i o razlozima tužilac će u pismenoj formi obavijestiti oštećenog, osumnjičenog ako je ispitan, te osobu koja je prijavila djelo (čl. 224. ZKP BiH).³⁶

³¹ Čl. 48, 223, 78. i 58. tač. j) ZKP BD BiH, čl. 62, 238, 92. i 72. tač. j) ZKP FBIH, čl. 56, 231, 143. i 122. tač. j) ZKP RS.

³² Čl. 216. i 224. ZKP BD BiH, čl. 231. i 239. ZKP FBIH, čl. 224. i 232. ZKP RS.

³³ Čl. 225. st. 1. ZKP BiH, čl. 225. st. 1. ZKP BD BiH, čl. 240. st. 1. ZKP FBIH, čl. 233. st. 1. ZKP RS.

³⁴ Čl. 226. st. 1. ZKP BD BiH, čl. 241. st. 1. ZKP FBIH, čl. 241. st. 1. ZKP RS.

³⁵ Čl. 225. st. 3. ZKP BD BiH, čl. 240. st. 3. ZKP FBIH, čl. 240. st. 3. ZKP RS.

³⁶ Čl. 224. ZKP BD BiH, čl. 239. ZKP FBIH, čl. 232. ZKP RS.

Konačno, ako je kod osumnjičenog nakon izvršenja krivičnog djela nastupila takva duševna bolest da nije sposoban učestvovati u postupku tužilac će rješenjem, nakon psihijatrijskog vještačenja, **prekinuti** postupak i osumnjičenog uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja (čl. 207. i 388. ZKP BiH).³⁷

3. Stavovi ovlaštenih službenih osoba o njihovom položaju u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i saradnji s tužiocima

3. 1. Uvodne napomene

Kao što smo uvodno istakli, jednu grupu ispitanika činile su ovlaštene službene osobe zaposlene u periodu decembar 2013. i januar 2014. godine u policijskim agencijama na svim nivoima u BiH. Radi se o različitim kategorijama ovlaštenih službenih osoba: policajcima, inspektorima, istražiteljima, načelnicima, samostalnim inspektorima, šefovima odsjeka, komandirima policijskih stanica, pomoćnicima komandira te drugim različitim kategorijama ovlaštenih službenih osoba. Za ovaj segment istraživanja je važno da su u popunjavanju upitnika ovlaštene službene osobe bile u mogućnosti ocijeniti aktivnosti na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i s tim povezanu saradnju s tužiocima. U *Upitniku o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja* postavljeno je 17 pitanja, koja su identična s pitanjima u *Upitniku o postupanju i saradnji tužioca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja*. U nastavku slijedi analiza stavova ovlaštenih službenih osoba na postavljena pitanja.

3. 2. Empirijsko istraživanje

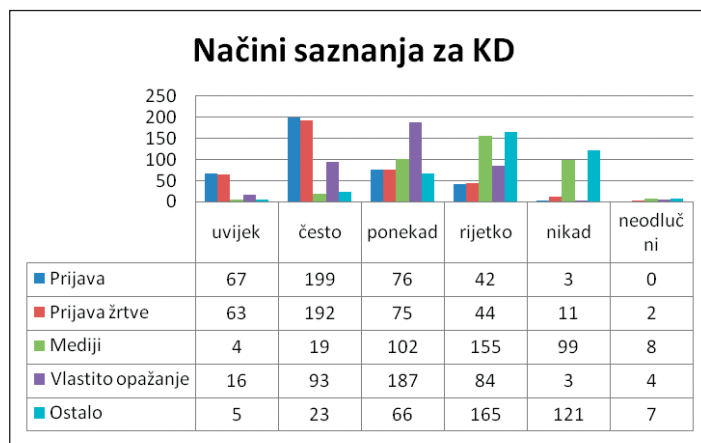
Tabela 1.

Pitanje: Kako dolazite do saznanja o izvršenom krivičnom djelu?

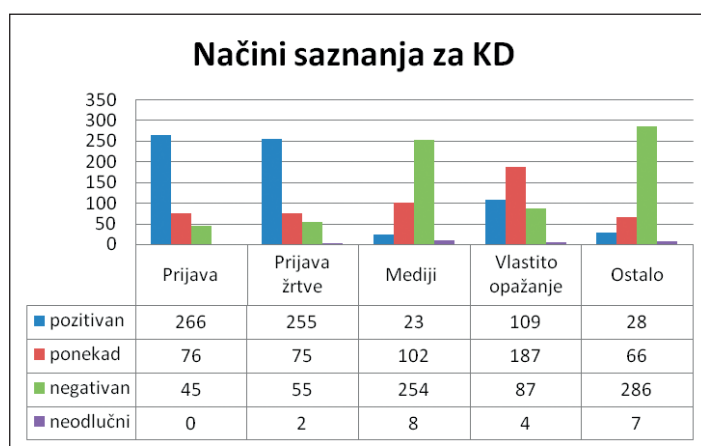
	uvijek		često		ponekad		rijetko		nikad		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Prijava	67	17,3	199	51,4	76	19,6	42	10,9	3	0,8	0	0,0
Prijava žrtve	63	16,3	192	49,6	75	19,4	44	11,4	11	2,8	2	0,5
Mediji	4	1,0	19	4,9	102	26,4	155	40,1	99	25,6	8	2,1
Vlastito opažanje	16	4,1	93	24,0	187	48,3	84	21,7	3	0,8	4	1,0
Ostalo	5	1,3	23	5,9	66	17,1	165	42,6	121	31,3	7	1,8

Grafički prikaz ponuđenih odgovora je sljedeći: grafikoni 1 i 1a prikazuju poređenje prikupljenih podataka, najprije s podacima o pojedinim načinima saznanja za krivično djelo kroz skalu s pet stepeni slaganja (grafikon 1), u nastavku su dati kumulativni podaci tako što su stavovi “uvijek” i “često” označeni kao “pozitivan”, stavovi “rijetko” i “nikad” kao “negativan”, a stav “ponekad” je zadržao istu oznaku (grafikon 1a). Grafikon 1b obuhvata pozitivne i negativne pokazatelje u procentima.

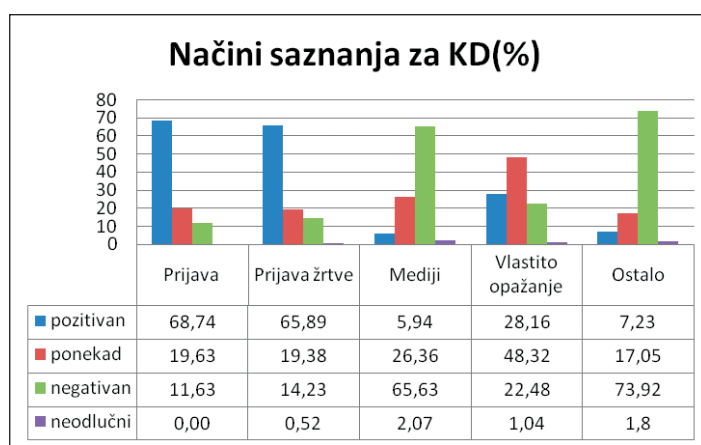
³⁷ Čl. 207. i 388. ZKP BD BiH, čl. 221. i 409. ZKP FBiH, čl. 217. i 416. ZKP RS.

Grafikon 1. Načini saznanja za krivično djelo

Grafikon 1a. Pozitivni i negativni pokazatelji

Grafikon 1b. Pozitivni i negativni pokazatelji u procentima

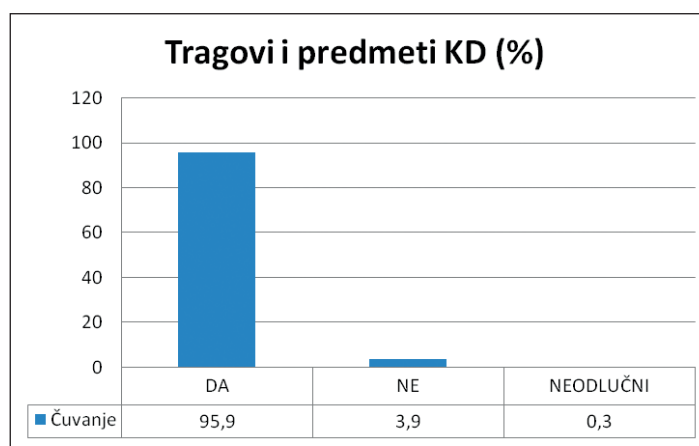
Ovlaštene službene osobe su kroz različite intervale na skali od pet stepeni (“uvijek”, “često”, “ponekad”, “rijetko”, “nikad”) odgovarale na postavljeno pitanje. Saznanja o krivičnom djelu smo razvrstali po redoslijedu od prijave i prijave žrtve krivičnog djela, koje su prema iskustvu najčešći u praksi, do sredstava javnog informisanja, vlastitog opažanja izvršenja krivičnog djela i ostalih načina, koji nisu tako učestali. Prema obrađenim podacima može se uočiti da ovlaštene

službene osobe kao najčešći oblik saznanja za krivično djelo ističu upravo prijavu podnesenu od službene i odgovorne osobe u organima vlasti, javnim preduzećima i ustanovama i drugim pravnim osoba, ili građanina (68,74%). Na drugom mjestu je prijava žrtve krivičnog djela (65,89%). “Vlastito opažanje” je na trećem mjestu (28,16%), slijede ostali načini saznanja o krivičnom djelu (npr., putem revizorskog izvještaja, ili samoprijavlivanja; 7,23%) i “mediji” (5,94%). Dakle, tabela 1 i grafikoni 1–1b potvrđuju da su najčešći oblici saznanja za krivično djelo prijava i prijava žrtve krivičnog djela. Najslabije su zastupljena sredstva javnog informisanja i „ostalo“. Vlastito opažanje kao način saznanja za izvršeno krivično djelo je najzastupljenije u intervalu “ponekad” (48,32%).

Tabela 2.

Pitanje: Da li službena ili odgovorna osoba preduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Čuvanje	371	95,9	15	3,9	1	0,3

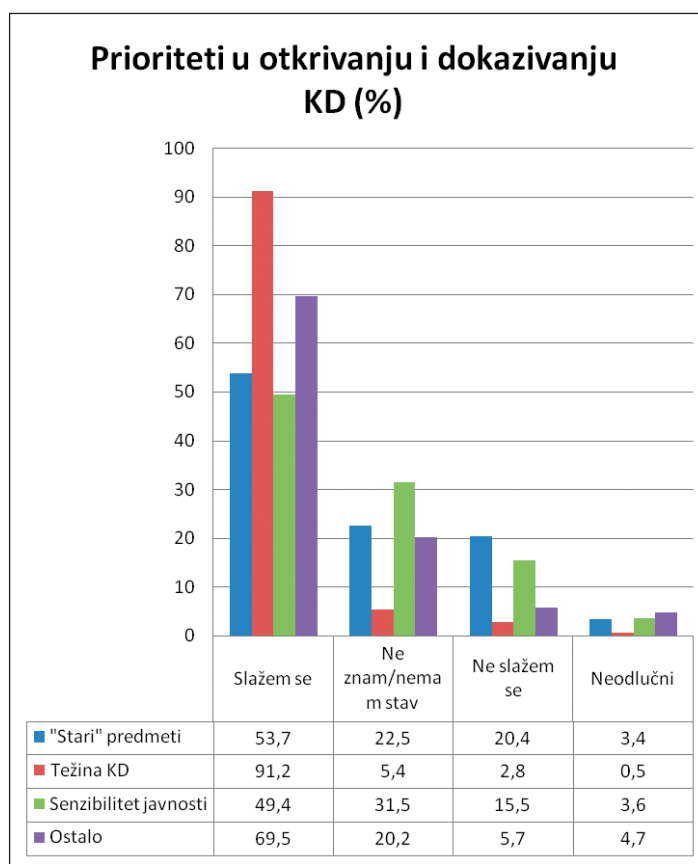
Grafikon 2. Tragovi i predmeti krivičnog djela

Tabela 2, kao i grafikon 2 pokazuju da službena ili odgovorna osoba preduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima, te da više od 95% ovlaštenih službenih osoba pozitivno odgovara na postavljeno pitanje.

Tabela 3.

Pitanje: Koji je Vaš stav o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

	Slažem se		Ne znam/nemam stav		Ne slažem se		Neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%
“Stari” predmeti	208	53,7	87	22,5	79	20,4	13	3,4
Težina KD	353	91,2	21	5,4	11	2,8	2	0,5
Senzibilitet javnosti	191	49,4	122	31,5	60	15,5	14	3,6
Ostalo	269	69,5	78	20,2	22	5,7	18	4,7

Grafikon 3. Prioriteti u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela

U tabeli 3 i grafikonu 3 prikazani su podaci o stavovima ovlaštenih službenih osoba u rangiranju prioriteta u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. „Težina krivičnog djela“ je za najveći broj ispitanika (91,2%) – prioritet u njihovom radu. Na drugom mjestu su „ostali razlozi“, npr., složenost predmeta (69,5%), zatim slijede „stari predmeti“ (53,7%) i „senzibilitet javnosti“ (49,4%). Neslaganje ovlaštenih službenih osoba s ponuđenim prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela je najizraženije kad je riječ o „starim predmetima“ (20,4%), dok je najveći broj ovlaštenih službenih osoba naglasio da nema stav u pogledu predmeta za koje bi javnost imala interes da se nađu na listi prioriteta u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela (31,5%).

Tabela 4:

Pitanje: Da li smatrate da ovlaštena službena osoba ima adekvatnu ulogu u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Adekvatna uloga OSO	318	82,2	58	15	11	2,8

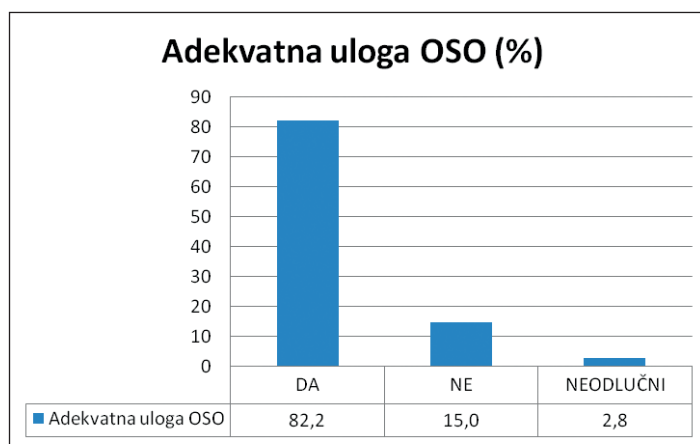
Grafikon 4. Adekvatna uloga ovlaštenih službenih osoba

Tabela 4 i grafikon 4 pokazuju odlučan stav ovlaštenih službenih osoba u pogledu postavljenog pitanja i ističu da je njihova uloga u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela adekvatna. Tako se izjasnilo 82,2% ispitanika, dok je njih 15,0% mišljenja da ta uloga nije adekvatna. U *Upitniku o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja* ponuđena je mogućnost i opisnih odgovora na ovo pitanje.

Najveći broj ispitanika je potvrdu svog stava izrazio kroz argumentaciju adekvatne uloge u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, naročito ističući sljedeće: - adekvatnost zakona o krivičnom postupku s obzirom na to da su ovlaštene službene osobe dobile veća ovlaštenja u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - veću odgovornost ovlaštenih službenih osoba jer procesni zakoni jasno ukazuju da su ovlaštene službene osobe organi otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela; - mogućnost rada s tužiocem u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - stručnost ovlaštenih službenih osoba na poslovima otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela; - adekvatnost organizacijskih propisa.

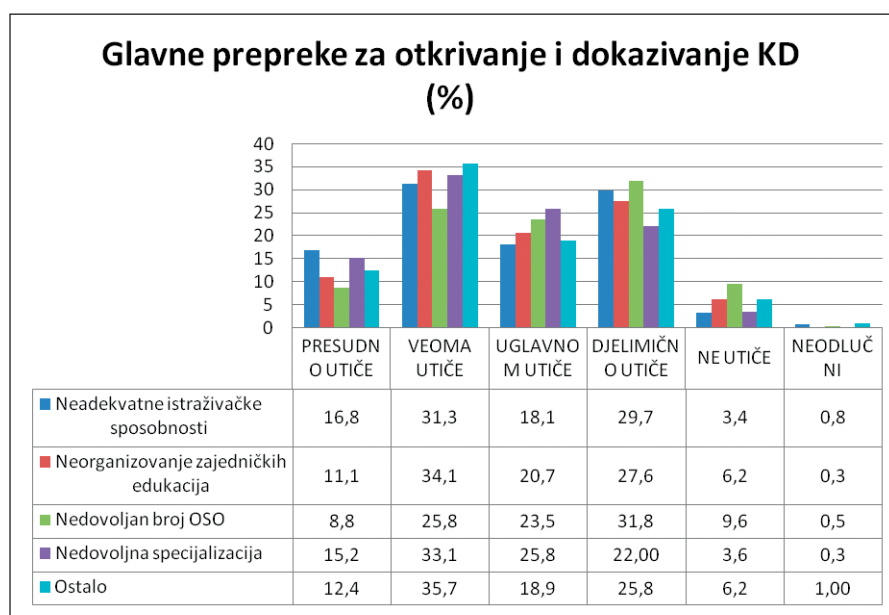
S obzirom na to da je 15,0% istaklo da uloga ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela nije adekvatna, potražili smo razloge za to. U opisnim odgovorima se naglašava da tome doprinosi: - slaba ili slabija komunikacija s tužiocem; - nesamostalnost ovlaštenih službenih osoba u radu (zbog vezanosti za tužioca, pa i sud), što ovlaštenim službenim osobama oduzima kreativnost i žar u obavljanju poslova; - neadekvatna zakonska rješenja o pravima ovlaštenih službenih osoba zbog čega te osobe nemaju dovoljno široka ovlaštenja u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - neaktivnost tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - nedovoljan broj ovlaštenih službenih osoba i istražitelja; - potpisivanje izvještaja

o krivičnom djelu od strane osobe koja nije učestvovala u njegovom otkrivanju (misli se na rukovodioca policijskog organa); - slabije vrednovanje aktivnosti ovlaštenih službenih osoba na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela od drugih institucija u društvu; - neprimjenjivanje novih metoda u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - nepoznavanje odgovarajućih propisa od strane ovlaštenih službenih osoba; - neadekvatne naknade za rad; - slaba tehnička opremljenost; - slaba ili slabija međuagencijska saradnja; - neadekvatan pristup ovlaštenih službenih osoba raznim evidencijama.

Tabela 5.

Pitanje: Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Neadekvatne istraživačke sposobnosti	65	16,8	121	31,3	70	18,1	115	29,7	13	3,4	3	0,8
Neorganizovanje zajedničkih edukacija	43	11,1	132	34,1	80	20,7	107	27,6	24	6,2	1	0,3
Nedovoljan broj OSO	34	8,8	100	25,8	91	23,5	123	31,8	37	9,6	2	0,5
Nedovoljna specijalizacija	59	15,2	128	33,1	100	25,8	85	22	14	3,6	1	0,3
Ostalo	48	12,4	138	35,7	73	18,9	100	25,8	24	6,2	4	1,0

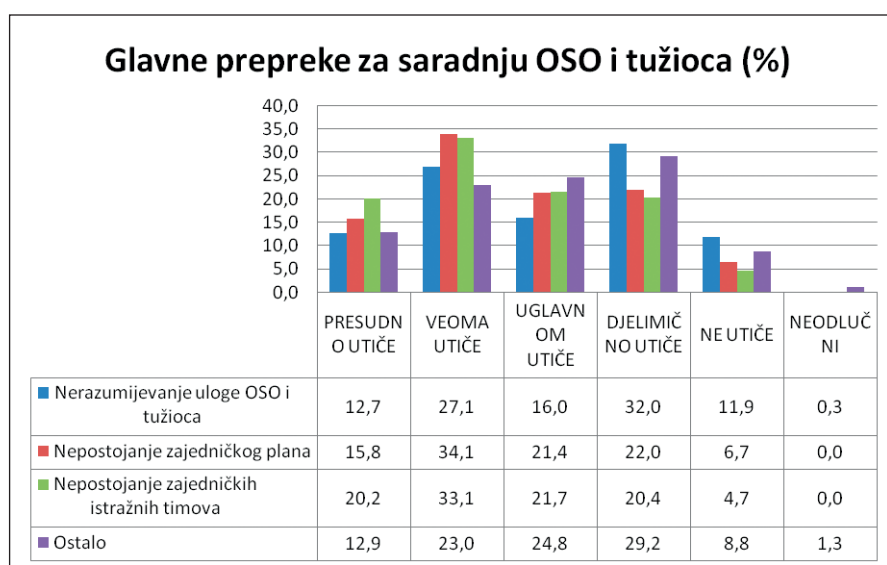
Grafikon 5. Glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela

Na osnovu podataka u tabeli 5 i grafikonu 5 može se zaključiti da sve ponuđene opcije igraju određenu ulogu prilikom otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela. Gledajući ih pojedinačno, za 31,3% ovlaštenih službenih osoba “neadekvatne istraživačke sposobnosti organa krivičnog postupka” veoma utiču na otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela. Isti odgovor (“veoma utiču”) na skali Likertovog tipa (od ponuđenih pet odgovora) odnosi se i na “neorganizovanje zajedničkih edukacija tužilaca i ovlaštenih službenih osoba” (34,1%), “nedovoljno provedenu i usklađenu specijalizaciju u tužilaštvima i policijskim agencijama” (33,1%) i “ostalo” (npr., neadekvatni uslovi rada, odnos medija prema otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; 35,7%). Prema stavovima većine ispitanika, “nedovoljan broj ovlaštenih službenih osoba u policijskim agencijama” tek djelimično utiče na otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela (31,8%).

Tabela 6.

Pitanje: Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i učinioaca?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Nerazumijevanje uloge OSO i tužioca	49	12,7	105	27,1	62	16,0	124	32,0	46	11,9	1	0,3
Nepostojanje zajedničkog plana	61	15,8	132	34,1	83	21,4	85	22,0	26	6,7	0	0,0
Nepostojanje zajedničkih istražnih timova	78	20,2	128	33,1	84	21,7	79	20,4	18	4,7	0	0,0
Ostalo	50	12,9	89	23,0	96	24,8	113	29,2	34	8,8	5	1,3

Grafikon 6. Glavne prepreke za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužioca

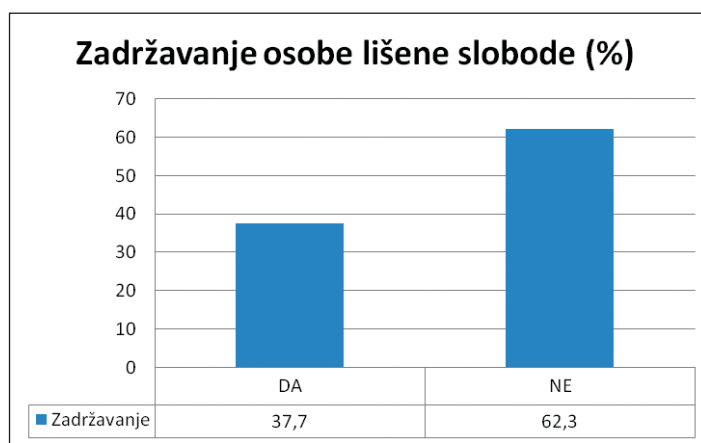

Na postavljeno pitanje o glavnim preprekama za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužioca, a prema mišljenju ispitanika, “nepostojanje zajedničkih istražnih timova” presudno (20,2%), odnosno veoma utiče (33,1%) na otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela i učinilaca. Stav je ispitanika također da “nepostojanje zajedničkog plana” veoma utiče na zajedničke aktivnosti na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela (34,1%). I druge ponuđene “prepreke” (npr., “neadekvatna stručna sprema ovlaštenih službenih osoba”, “nepostojanje zajedničkih podzakonskih akata o saradnji”, “nerazumijevanje uloga ovlaštenih službenih osoba i tužioca”), na način da su odgovori na skali Likertovog tipa u tri stepena (od veoma utiče do djelimično utiče), također se uzimaju u ocjeni saradnje ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovih izvršilaca.

Tabela 7.

Pitanje: Da li smatrate da je zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata adekvatno?

	DA		NE	
	F	%	F	%
Zadržavanje	146	37,7	241	62,3

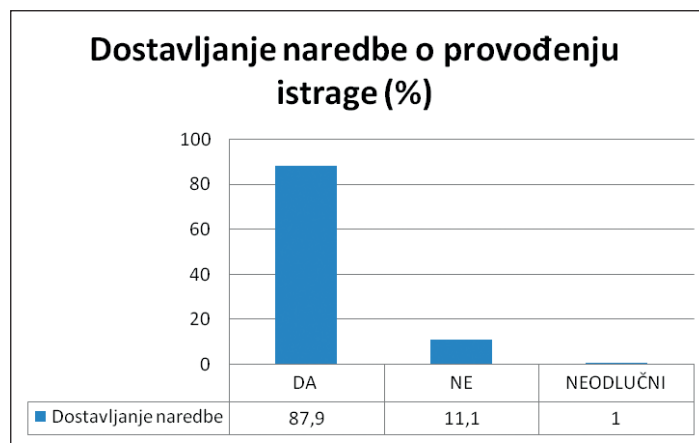
Grafikon 7. Zadržavanje osobe lišene slobode

Više od 60% ispitanih ovlaštenih službenih osoba dalo je negativan odgovor na pitanje: Da li je zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata adekvatno. Na osnovu odgovora na potpitanje (“Na koje vrijeme bi trebalo produžiti taj rok?”), većina ispitanika koja smatra da taj rok nije adekvatan predlaže produženje roka na 48 sati, a ima i onih koji ističu da se taj rok treba produžiti na 72 sata. I pored toga što je značajan broj onih koji zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata smatraju neadekvatnim, ipak treba uočiti da više od 35% ispitanika prihvata da je vrijeme od 24 sata za zadržavanje osobe nakon njenog lišenja slobode – adekvatno.

Tabela 8.

Pitanje: Da li smatrate da bi ovlaštenim službenim osobama trebalo dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage zajedno s ovlaštenim službenim osobama?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Dostavljanje naredbe	340	87,9	43	11,1	4	1,0

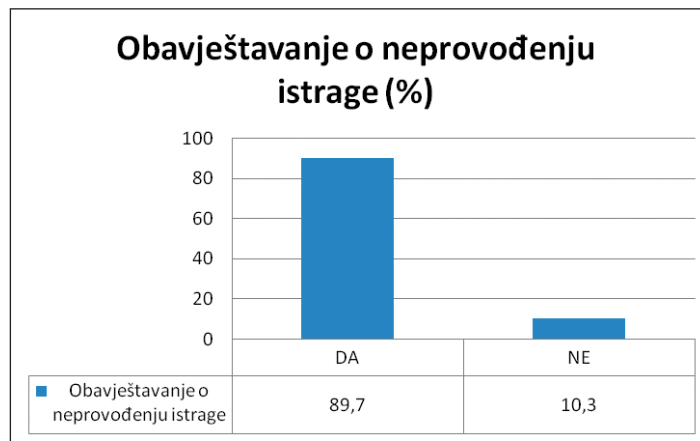
Grafikon 8. Dostavljanje naredbe o provođenju istrage

Podaci iz tabele 8 i grafikona 8 svjedoče da su ovlaštene službene osobe odlučne u stavu da bi im tužilac trebao dostaviti naredbu o provođenju istrage kako bi se ostvarila saradnja u planiranju i provođenju istrage. Povezujući ovaj odgovor s ranije predstavljenim zapažanjima ovlaštenih službenih osoba, naročito u pogledu njihove uloge u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i saradnje s tužiocem, može se zaključiti da ih do ovog stava vode razlozi efikasnosti u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela.

Tabela 9.

Pitanje: Ukoliko nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu tužilac donese naredbu o neprovođenju istrage, da li o tome tužilac obavještava ovlaštene službene osobe?

	DA		NE	
	F	%	F	%
Obavještanje o neprovođenju istrage	347	89,7	40	10,3

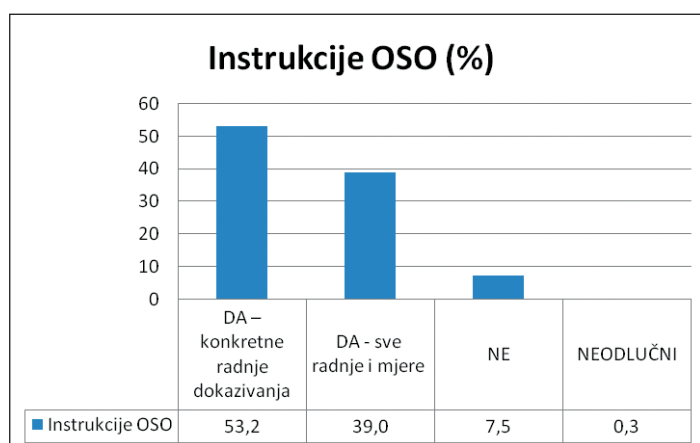
Grafikon 9. Obavještanje o neprovođenju istrage

U analizi odgovora na pitanje istaknuto u tabeli 9 i grafikonu 9 može se zapaziti da tužioci u vrlo visokom procentu obavještavaju ovlaštene službene osobe o naredbi o neprovođenju istrage koja je donesena nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu (89,7%). Samo 10,3% ispitanih ovlaštenih službenih osoba navodi da tužioci to ne čine.

Tabela 10.

Pitanje: Da li tužilac daje instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji?

	DA – konkretne radnje dokazivanja		DA – sve radnje i mjere		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Instrukcije OSO	206	53,2	151	39	29	7,5	1	0,3

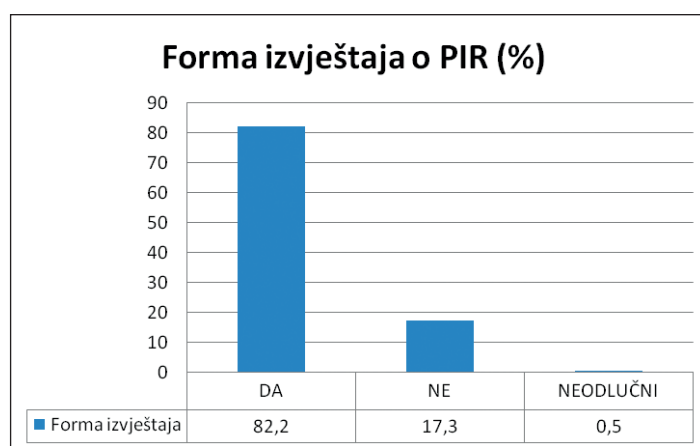
Grafikon 10. Instrukcije ovlaštenim službenim osobama

Više od 90% ovlaštenih službenih osoba (tačnije 92,2%) potvrđuje da tužilac daje instrukcije o preduzimanju istražnih radnji. Tabela 10 i grafikon 10 pokazuju da su za 53,2% ispitanika instrukcije o preduzimanju konkretnih radnji dokazivanja, dok je 39,0% anketiranih izjavilo da su upute usmjerene na preduzimanje “svih radnji i mjera koje su potrebne” na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Samo 7,5% ispitanih je izjavilo da tužilac ne daje instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji. U anketi su ovlaštene službene osobe pitane za mišljenje o razlozima zbog kojih tužilac ne daje instrukcije. Analiza opisnih odgovora na to potpitanje ukazuje na sljedeće stavove ovlaštenih službenih osoba: - veliki broj predmeta u tužilaštvima; - nepostojanje specijalizacije u tužilaštvima; - neadekvatno poznavanje kriminalistike; - nepostojanje želje za zajedničkim djelovanjem; - ustupanje predmeta stručnim saradnicima koji nemaju iskustvo.

Tabela 11.

Pitanje: Da li treba propisati formu izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji?

	DA		NE		NEMA ODGOVORA	
	F	%	F	%	F	%
Forma izvještaja	318	82,2	67	17,3	2	0,5

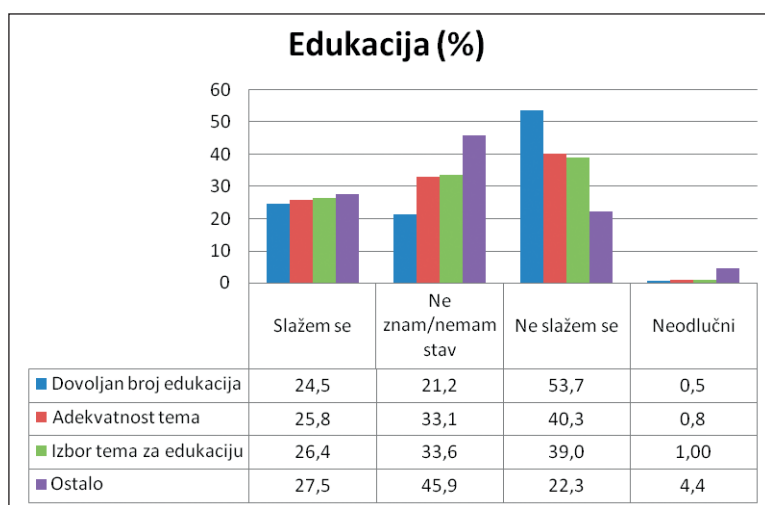
Grafikon 11. Forma izvještaja o posebnim istražnim radnjama

Kao što pokazuju podaci iz tabele 11 i grafikona 11, ovlaštene službene osobe su za propisivanje forme izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji (82,2%). Samo 17,3% ispitanika smatra da takav izvještaj nije potrebno formalizirati.

Tabela 12.

Pitanje: Kakav je Vaš stav o edukacijama koje se provode?

	Slažem se		Ne znam/ nemam stav		Ne slažem se		Neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Dovoljan broj edukacija	95	24,5	82	21,2	208	53,7	2	0,5
Adekvatnost tema	100	25,8	128	33,1	156	40,3	3	0,8
Izbor tema za edukaciju	102	26,4	130	33,6	151	39,0	4	1
Ostalo	106	27,5	177	45,9	86	22,3	17	4,4

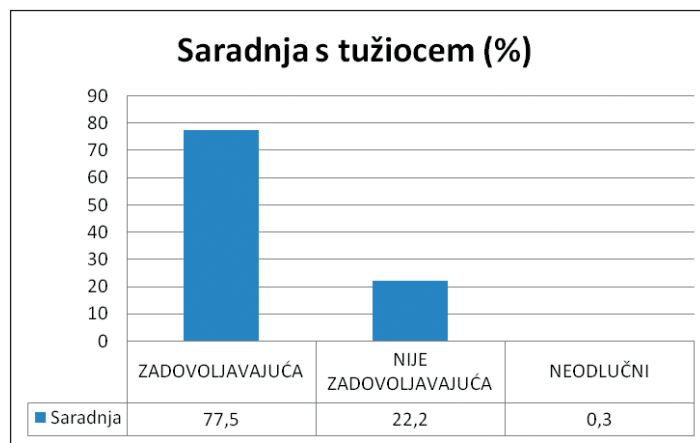
Grafikon 12. Edukacija

Podaci u tabeli 12 i grafikonu 12 pokazuju da više od 50% ispitanika smatra da broj edukacija tokom godine nije dovoljan. Njih 40,3% nije zadovoljno ni temama koje se obrađuju na edukacijama, a približno isti procenat ispitanika (tačnije 39,0%) smatra da ne postoji mogućnost uticaja na izbor tema za edukaciju. Zaključno se može uočiti da ovlaštene službene osobe nemaju pozitivan stav prema dosadašnjim edukacijama, temama koje se obrađuju, mogućnosti izbora tema, predavačima. Ako se ovi stavovi povežu sa stavovima ovlaštenih službenih osoba o glavnim preprekama za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela, može se uočiti da se nezadovoljstvo prenosi i na neorganizovanje zajedničkih edukacija tužilaca i ovlaštenih službenih osoba (v. tabelu 5 i grafikon 5).

Tabela 13.

Pitanje: Kako ocjenjujete saradnju s tužiocem?

	ZADOVOLJAVAJUĆA		NIJE ZADOVOLJAVAJUĆA		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Saradnja	300	77,5	86	22,2	1	0,3

Grafikon 13. Saradnja s tužiocem

Ovlaštene službene osobe su zadovoljne saradnjom s tužiocima, čak 77,5% ispitanih. Iz podataka u tabeli 13 i grafikonu 13 vidljivo je da 22,2% ovlaštenih službenih osoba nije zadovoljno tom saradnjom. U anketi smo postavili pitanje o razlozima za stav da saradnja nije zadovoljavajuća, i to kako u praksi, tako i na normativnom planu. Šta su pokazali opisni odgovori?

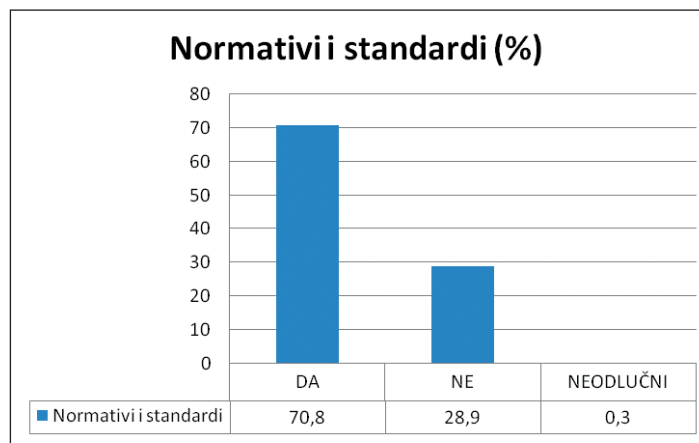
Ocjene o tome da saradnja s tužiocem nije zadovoljavajuća u praksi odnose se, prije svega, na sljedeće: - tužioci se ne uključuju u otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela od samog početka; - bježe od dokazivanja složenih krivičnih djela; - ne izlaze na uviđaj; - tužilac malo vremena provodi na terenu; - nemaju odgovarajuća znanja iz kriminalistike; - prečesto su okupirani kancelarijskim radom; - postavljaju nerealne zahtjeve pred ovlaštene službene osobe; - ne prolaze specijalne obuke za otkrivanje i dokazivanje specifičnih krivičnih djela; - ne saraduju s ovlaštenim službenim osobama; - ne planiraju zajedničke istrage; - tužilaštava neblagovremeno postupaju po određenim predmetima, zbog čega se uočava protek vremena i po nekoliko godina od podnošenja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu do uzimanja predmeta u rad i podizanja optužnice; - ne obavještavaju pismenim putem ovlaštene službene osobe o obustavi istrage i podizanju optužnice; - tužioci su inertni do formiranja istražnih timova; - nedostaje kontakt s istražiteljima koji su dostavili izvještaj o izvršenom krivičnom djelu; - tužioci upućuju ovlaštene službene osobe na stručne saradnike tužilaštva koji, npr., u pogledu finansijskih istraga nemaju nikakvo iskustvo ili je to iskustvo skromno.

Što se tiče prijedloga šta bi trebalo mijenjati na normativnom planu, ovlaštene službene osobe koje nisu zadovoljne saradnjom s tužiocem posebno ističu sljedeće: - predvidjeti odgovornost tužioca za neprocesuiranje, ili djelimično procesuiranje krivičnih djela, za donošenje naredbe o obustavljanju istrage, nepodizanje optužnice i slabu komunikaciju s ovlaštenim službenim osobama; - pojednostaviti procedure oko pribavljanja naredbi za preduzimanje posebnih istražnih radnji; - preduzeti korake na izmjenama u zakonima o krivičnom postupku, te drugim povezanim zakonskim i podzakonskim aktima; - raditi na usklađivanju zakonodavstva u BiH s konvencijama i preporukama koje se odnose na suzbijanje savremenih oblika kriminaliteta; - izrada podzakonskih akata, instrukcija i uputstava o saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca.

Tabela 14.

Pitanje: Da li smatrate da su jedan od problema koji prate rad ovlaštenih službenih osoba „normativi i standardi“ o broju podnesenih izvještaja o učinjenom krivičnom djelu?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Normativi i standardi	274	70,8	112	28,9	1	0,3

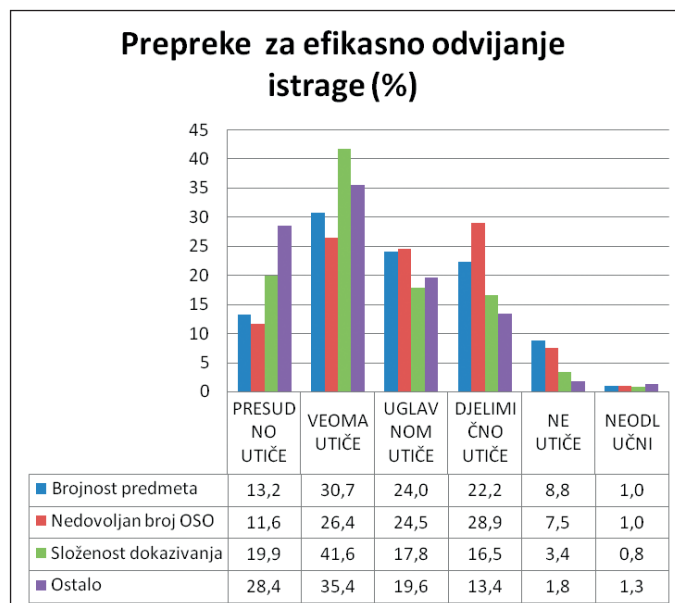
Grafikon 14. Normativi i standardi

Normativi i standardi o broju podnesenih izvještaja o učinjenom krivičnom djelu su jedan od problema koji prati rad ovlaštenih službenih osoba. To potvrđuju podaci iz tabele 14 i grafikona 14. Treba naglasiti da se ovaj stav potencira i u opisnim odgovorima ovlaštenih službenih osoba o njihovoj ulozi u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela.

Tabela 15.

Pitanje: Šta u praksi onemogućava efikasno odvijanje istrage?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Brojnost predmeta	51	13,2	119	30,7	93	24,0	86	22,2	34	8,8	4	1,0
Nedovoljan broj OSO	45	11,6	102	26,4	95	24,5	112	28,9	29	7,5	4	1,0
Složenost dokazivanja	77	19,9	161	41,6	69	17,8	64	16,5	13	3,4	3	0,8
Ostalo	110	28,4	137	35,4	76	19,6	52	13,4	7	1,8	5	1,3

Grafikon 15. Prepreke za efikasno odvijanje istrage

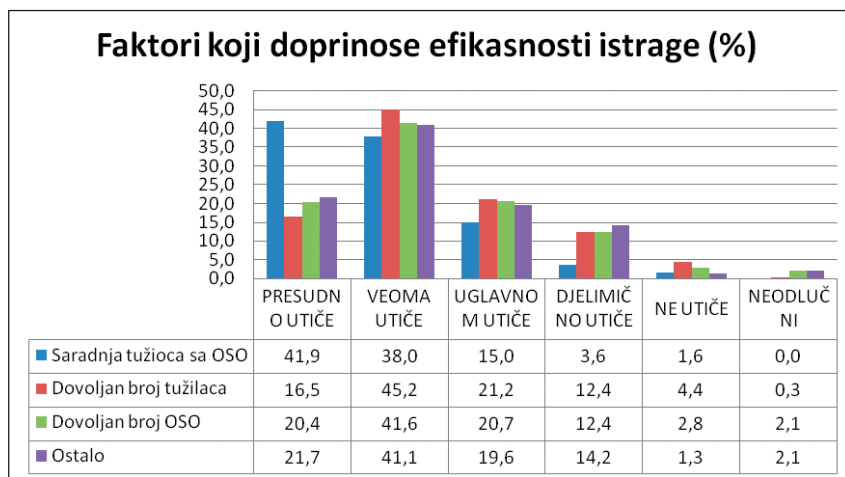
Sve ponuđene opcije, po iskazanim procentima, u negativnom kontekstu “veoma utiču” na efikasno odvijanje istrage. Dakle, brojnost predmeta, nedovoljan broj ovlaštenih službenih osoba, složenost dokazivanja pojedinih krivičnih djela, uslovi rada, materijalna sredstva kojima raspolaže policijska agencija, sve to, prema mišljenju ispitanika, onemogućava efikasno odvijanje istrage i veoma utiče na rad ovlaštenih službenih osoba. Sudeći prema dobivenim podacima koji su navedeni u tabeli 15 i grafikonu 15, na efikasno odvijanje istrage presudno utiču uslovi rada i materijalna sredstva za rad (28,4%).

Tabela 16.

Pitanje: Šta u praksi omogućava efikasno odvijanje istrage?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Saradnja tužioca sa OSO	162	41,9	147	38,0	58	15,0	14	3,6	6	1,6	0	0,0
Dovoljan broj tužilaca	64	16,5	175	45,2	82	21,2	48	12,4	17	4,4	1	0,3
Dovoljan broj OSO	79	20,4	161	41,6	80	20,7	48	12,4	11	2,8	8	2,1
Ostalo	84	21,7	159	41,1	76	19,6	55	14,2	5	1,3	8	2,1

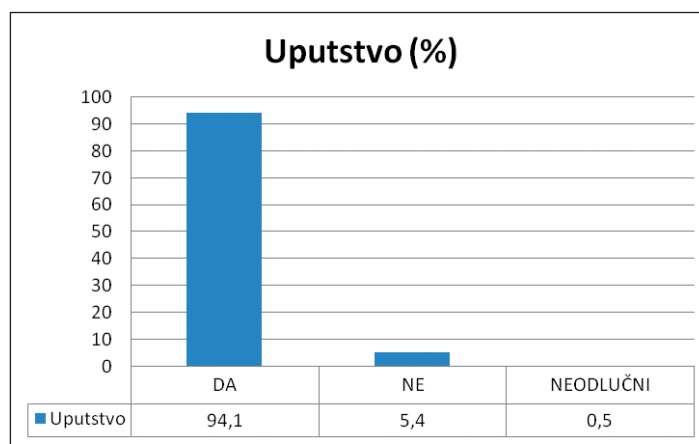
Grafikon 16. Faktori koji doprinose efikasnosti istrage

Prema tabeli 16 i grafikonu 16, faktori koji omogućavaju efikasno odvijanje istrage su saradnja tužioca s ovlaštenim službenim osobama (prema 41,9% ispitanika to presudno utiče, odnosno za 38,0% ispitanih, saradnja veoma utiče na efikasno odvijanje istrage), dovoljan broj tužilaca (za 45,2% ispitanih to veoma utiče na efikasnost), dovoljan broj ovlaštenih službenih osoba (41,6% ispitanih smatra da to veoma utiče na efikasnost), adekvatni uslovi rada, donošenje podzakonskih akata, uputstava, instrukcija (za 41,1% to veoma utiče na efikasno odvijanje istrage).

Tabela 17.

Pitanje: Da li ste upoznati s *Uputstvom o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage?*

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Uputstvo	364	94,1	21	5,4	2	0,5

Grafikon 17. Uputstvo

Jasno se vidi iz ovih podataka (tabela 17 i grafikon 17) da su ovlaštene službene osobe upoznate s *Uputstvom o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage*. Samo 5,4% ovlaštenih službenih osoba nije upoznato s ovim podzakonskim propisom.

4. Stavovi tužilaca o njihovom položaju u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i saradnji s ovlaštenim službenim osobama

4. 1. Uvodne napomene

Populaciju kojoj su dostavljeni upitnici predstavljaju tužioci zaposleni u tužilaštvima u Bosni i Hercegovini u periodu decembar 2013. i januar 2014. godine. Za uspjeh ovog istraživanja je važno da su u popunjavanju upitnika tužioci bili u mogućnosti ocijeniti ostvarivanje funkcije krivičnog gonjenja u svom svakodnevnom radu i s tim povezanu saradnju s ovlaštenim službenim osobama na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Navedene okolnosti su također zahtijevale postavljanje specifičnih pitanja koja se ne nalaze u *Upitniku o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja*, a koja doprinose potpunijem sagledavanju stavova tužilaca o njihovim pravima i dužnostima u krivičnom postupku. Zato je *Upitnik o postupanju i saradnji tužilaca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja* obuhvatio još i pitanja o dužini trajanja istrage, neposrednom optuživanju i pregovaranju o krivnji. U ovom dijelu, ta će pitanja, bez obzira na vrsni red u samom upitniku, biti izdvojena i obrađena na kraju radi preglednijeg poređenja stavova obje populacije na pitanjima koja su bila postavljena kako tužiocima, tako i ovlaštenim službenim osobama.

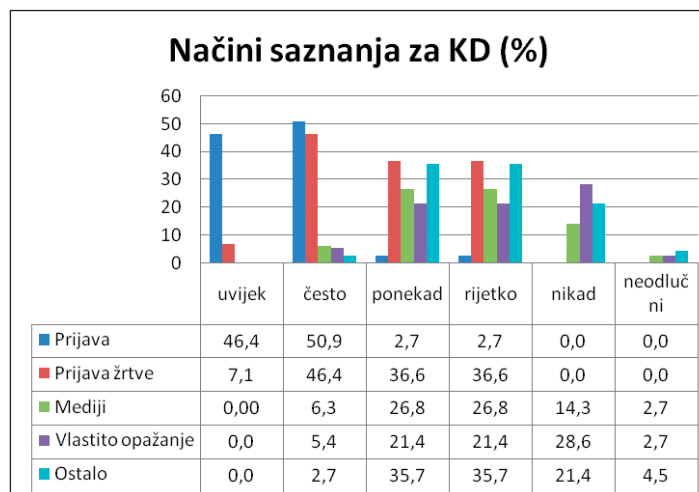
4. 2. Empirijsko istraživanje

Tabela 1.

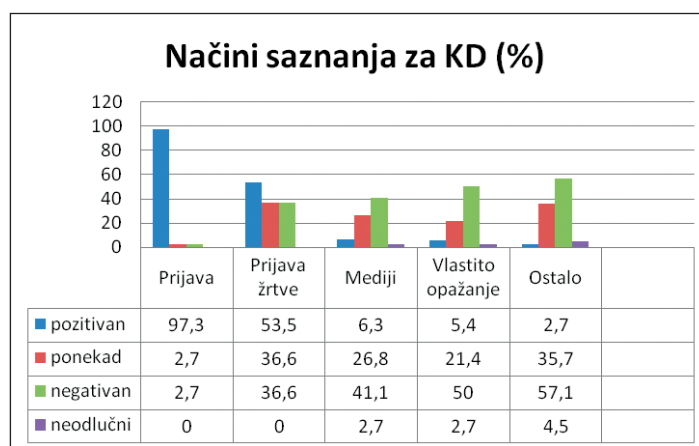
Pitanje: Kako dolazite do saznanja o izvršenom krivičnom djelu?

	uvijek		često		ponekad		rijetko		nikad		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Prijava	52	46,4	57	50,9	3	2,7	0	2,7	0	0,0	0	0,0
Prijava žrtve	8	7,1	52	46,4	41	36,6	11	36,6	0	0,0	0	0,0
Mediji	0	0,0	7	6,3	30	26,8	56	26,8	16	14,3	3	2,7
Vlastito opažanje	0	0,0	6	5,4	24	21,4	47	21,4	32	28,6	3	2,7
Ostalo	0	0,0	3	2,7	40	35,7	40	35,7	24	21,4	5	4,5

Grafički prikaz ponuđenih odgovora je sljedeći: grafikon 1 i grafikon 1a prikazuju poređenje prikupljenih podataka, najprije s podacima o pojedinim načinima saznanja za krivično djelo kroz skalu s pet stepeni slaganja (grafikon 1), u nastavku su dati kumulativni podaci tako što su stavovi “uvijek” i “često” označeni kao “pozitivan”, stavovi “rijetko” i “nikad” kao “negativan”, a stav “ponekad” je zadržao istu oznaku (grafikon 1a).

Grafikon 1. Načini saznanja za krivično djelo

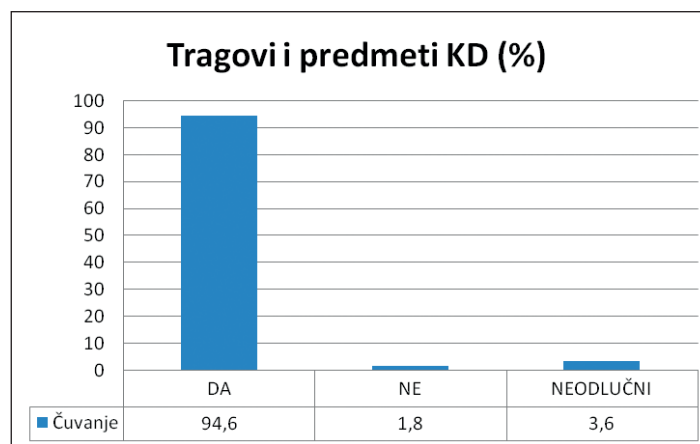
Grafikon 1a. Pozitivni i negativni pokazatelji u procentima

Tužioce smo zamolili da kroz različite intervale na skali od pet stepeni (“uvijek”, “često”, “ponekad”, “rijetko”, “nikad”) odgovore na postavljeno pitanje. Saznanja o krivičnom djelu smo razvrstali po redosljedu od prijave i prijave žrtve krivičnog djela, koje su prema iskustvu najčešći u praksi, do sredstava javnog informisanja, vlastitog opažanja izvršenja krivičnog djela i ostalih načina, koji nisu tako učestali. Prema obrađenim podacima može se uočiti da tužiocima kao najčešći (“uvijek” – 46,4%; “često” – 50,9%) oblik saznanja za krivično djelo ističu upravo prijavu podnesenu od službene i odgovorne osobe u organima vlasti, javnim preduzećima i ustanovama i drugim pravnim osobama, ili građanina. Prijava žrtve krivičnog djela kao način saznanja za krivično djelo se prije svega veže uz stav “često” (46,4%), uz konstataciju da je ovaj način saznanja i u intervalima “ponekad” (36,6%) i “rijetko” (36,6%); na zadnjem mjestu je da je to “uvijek” (7,1%). “Mediji” se ujednačeno uvrstavaju u “ponekad” (26,8%) i “rijetko” (26,8%), zatim slijedi stav “nikad” (14,3%), na zadnjem mjestu je “često” (6,3%). “Vlastito opažanje” tužiocima poprilično ujednačeno vežu uz intervale “ponekad” (21,4%), “rijetko” (21,4%) i “nikad” (28,6%). U pogledu ostalih načina saznanja o krivičnom djelu (npr., putem revizorskog izvještaja, ili samoprijavlivanja), tužiocima ujednačeno prihvataju stavove “ponekad” (35,7%) i “rijetko” (35,7%), dok se u manjem procentu opredjeljuju za “nikad” (21,4%).

Tabela 2.

Pitanje: Da li službena ili odgovorna osoba preduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Čuvanje	106	94,6	2	1,8	4	3,6

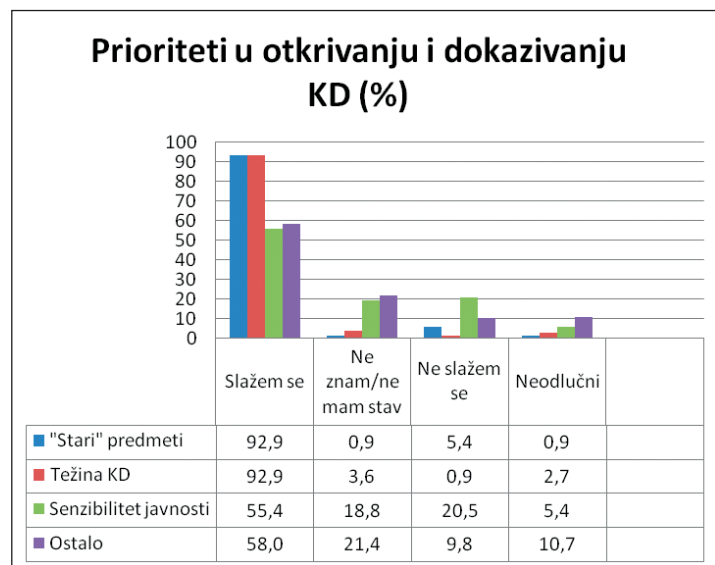
Grafikon 2. Tragovi i predmeti krivičnog djela

Uzimajući u obzir postavljeno pitanje, opšta ocjena odgovora pokazuje da službena ili odgovorna osoba preduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima. Dakle, gotovo 95% ispitanih tužilaca potvrđuje da navedene osobe preduzimaju potrebne aktivnosti na osiguranju tragova krivičnog djela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokazi u krivičnom postupku, čime se doprinosi efikasnijem otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela te vođenju krivičnog postupka.

Tabela 3.

Pitanje: Koji je Vaš stav o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

	Slažem se		Ne znam/nemam stav		Ne slažem se		Neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%
“Stari” predmeti	104	92,9	1	,9	6	5,4	1	0,9
Težina KD	104	92,9	4	3,6	1	,9	3	2,7
Senzibilitet javnosti	62	55,4	21	18,8	23	20,5	6	5,4
Ostalo	65	58,0	24	21,4	11	9,8	12	10,7

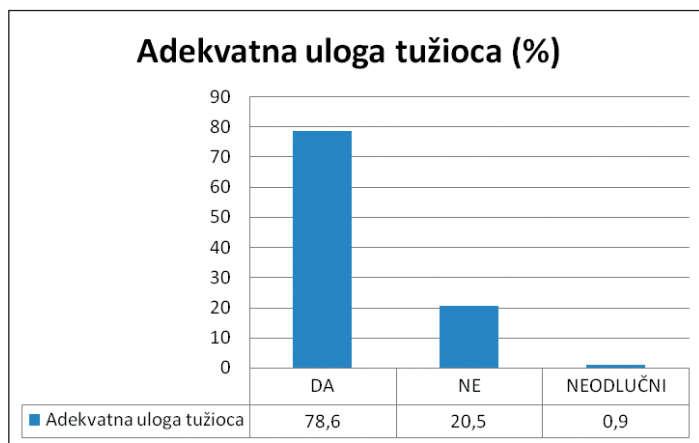
Grafikon 3. Prioriteti u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela

U ovom pitanju, prioriteti u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela rangirani su od starih do složenih predmeta, uz podsjećanje da su na toj listi uvršteni još i “teža krivična djela” i “senzibilitet javnosti”. Na osnovu prikupljenih podataka predstavljenih u tabeli 3 i grafikonu 3 može se zaključiti da više od 92% ispitanika (tačnije 92,9%) smatra da su “stari predmeti” i “težina krivičnog djela” prioriteti u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. “Senzibilitet javnosti” i “ostalo” (među kojima su npr. složenost predmeta) predstavljaju prioritete u tim aktivnostima za oko 55,4%, odnosno 58% tužilaca. Zanimljiv je i podatak da se oko 20% tužilaca ne slaže sa stavom da je odnos javnosti prema učinjenom krivičnom djelu pokretački faktor u aktivnostima tužilaštva na otkrivanju i dokazivanju konkretnog krivičnog djela i ostvarivanju funkcije krivičnog gonjenja. Odnosno, 18,8% ispitanika ne zna/nema stav prema ovom prioritetu u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. U pogledu “ostalih prioriteta”, 21,4% tužilaca ne zna, odnosno nema stav, dok se samo 9,8% ne slaže da bi npr. “složenost predmeta” moglo biti prioritet u radu tužilaca.

Tabela 4:

Pitanje: Da li smatrate da tužilac ima adekvatnu ulogu u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Adekvatna uloga tužioca	88	78,6	23	20,5	1	0,9

Grafikon 4. Adekvatna uloga tužioca

Opšta ocjena odgovora dobivenih na osnovu ankete potvrđuje stav tužilaca da je njihova uloga u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela adekvatna. Tako se izjasnilo 78,6% ispitanika, dok je njih 20,5% mišljenja da ta uloga nije adekvatna. Tužioce smo također zamolili da, uz izjašnjenje na postavljeno pitanje s “da” ili “ne”, dodatno pojašne zbog čega smatraju da je ta uloga adekvatna, odnosno zbog čega je njihov položaj u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela neodgovarajući.

Ishodište za opredjeljenje o adekvatnoj ulozi tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, prema mišljenju ispitanika, nalazi se u reformi procesnog zakonodavstva 2003. godine, a naročito u dejudicijalizaciji istrage i njenom povjeravanju tužiocima, te širenju prava i dužnosti tužilaca na otkrivanju i gonjenju izvršilaca krivičnih djela. Poznato je da je reformama u ovom stadiju učinjen radikalna zaokret prema onim pravnim sistemima koji su napustili koncept istražnog sudije, jer je pokretanje i vođenje istrage povjereno tužiocu. Tužilac je u cijelom toku istrage *dominus litis*, on njome rukovodi i nadzire je, te upravlja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba u vezi s pronalazanjem osumnjičenog i prikupljanjem izvjava i dokaza. Na ovome se grade i druge komponente adekvatne uloge tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, a posebno su istaknute sljedeće: - aktivna saradnja s ovlaštenim službenim osobama i nadzor nad njihovim aktivnostima na otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela, te pronalasku njegovog učinioca; - od saznanja za krivično djelo tužilac aktivno rukovodi istragom, nadzire rad ovlaštenih službenih osoba i odlučuje u kom pravcu će ići istraga (planiranje istrage); - iz zakona o krivičnom postupku jasno proizlazi da je tužilac odgovoran za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela, a ne samo za njihovo krivično gonjenje i procesuiranje, čime je istaknuta obaveza angažovanja tužioca odmah po saznanju da se desilo krivično djelo;³⁸ - preduzimanje mjera kako bi prikupljanje dokaza bilo zakonito; - preduzimanje istražnih radnji.

U opisnim odgovorima kojima se želi podržati stav o neadekvatnoj ulozi tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, posebno se naglašava sljedeće: - slaba ili slabija komunikacija s ovlaštenim službenim osobama;³⁹ - kasno obavještanje tužioca o krivičnom djelu, što im oduzima kreativnost u radu; - nedovoljan broj istražitelja finansijske struke i stručnih saradnika; - nepostojanje instituta za odgovarajuća složena vještačenja; - neprimjenjivanje novih metoda u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - nedovoljna edukacija tužilaca, uz napomenu

³⁸ U odgovorima na postavljeno pitanje, jedan broj ispitanika neopravdano smatra da je osnovna uloga tužioca u “krivičnom gonjenju, procesuiranju i dokazivanju krivičnih djela”, odnosno da tužilac “nije dužan da radi na otkrivanju krivičnog djela”.

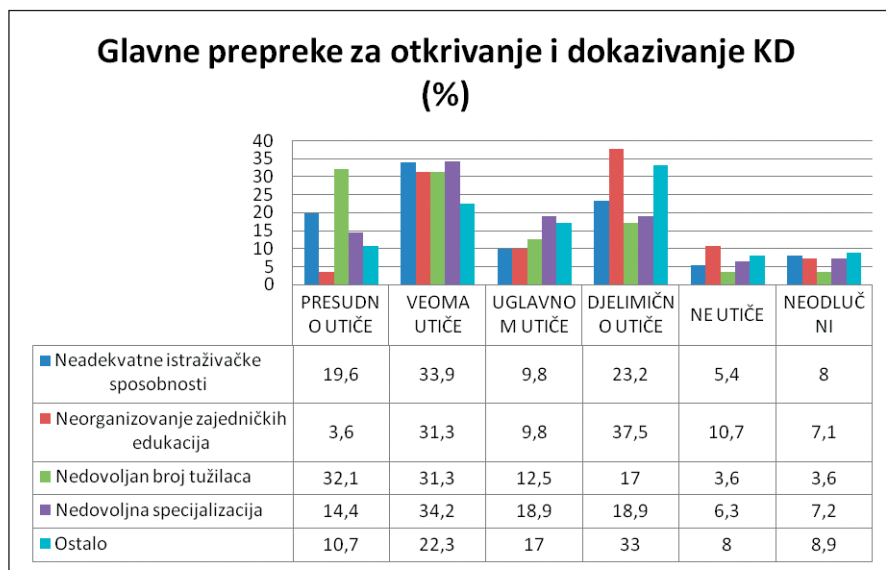
³⁹ Zbog čega se predlaže timski rad tužilaštva i policijskih agencija.

da ni ovlaštene službene osobe nisu dovoljno educirane, naročito u pogledu otkrivanja i dokazivanja specifičnih krivičnih djela; - nedovoljno poznavanje zakona o krivičnom postupku; - slaba tehnička opremljenost tužilaštava; - tužilac bi trebao imati uticaj na izbor ovlaštenih službenih osoba koji su mu neposredni saradnici, te imati mogućnost ocjenjivanja njihovog rada; - preopterećenost tužioca u postizanju zadatah normativa i standarda; - zbog velikog broja predmeta i rada za normu, tužilac nema mogućnosti da se neposredno i aktivno uključi u otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela, dakle, vođenje istrage prepušta se ovlaštenim službenim osobama, a propusti koji nastanu zbog toga dođu do izražaja u stadiju glavnog pretresa i, između ostalog, rezultiraju oslobađajućim presudama (želi se ustvari istaknuti da u takvim predmetima tužilac uglavnom radi na osnovu onog što mu „plasiraju“ ovlaštene službene osobe); - tužioci nisu vezani samo normom, već i starim predmetima, raznim prioritetima, hijerarhijom, što sve utiče na ličnu kreativnost; - tužilac dobar dio vremena provodi u obavljanju administrativnih poslova; - neadekvatne naknade za rad; - treba omogućiti preduzimanje određenih posebnih istražnih radnji uz pomoć ovlaštenih službenih osoba i opreme koja bi bila smještena u tužilaštvu (uz državanje dosadašnje nadzorne uloge sudije za prethodni postupak); - potrebna je nova organizacija tužilaštva u BiH i mijenjanje postojećih zakona o tužilaštvu.

Tabela 5.

Pitanje: Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Neadekvatne istraživačke sposobnosti	22	19,6	38	33,9	11	9,8	26	23,2	6	5,4	9	8
Neorganizovanje zajedničkih edukacija	4	3,6	35	31,3	11	9,8	42	37,5	12	10,7	8	7,1
Nedovoljan broj OSO	36	32,1	35	31,3	14	12,5	19	17	4	3,6	4	3,6
Nedovoljna specijalizacija	16	14,4	38	34,2	21	18,9	21	18,9	7	6,3	8	7,2
Ostalo	12	10,7	25	22,3	19	17	37	33	9	8	10	8,9

Grafikon 5. Glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela

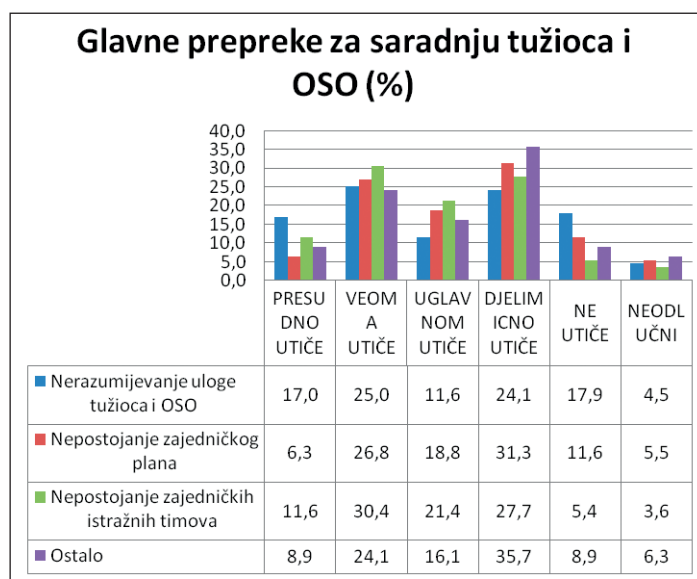
Iz tabele 5 i grafikona 5 može se zaključiti da sve ponuđene opcije igraju određenu ulogu prilikom otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela. Poređenje pokazuje da najveći broj ispitanika smatra da “nedovoljan broj tužilaca” predstavlja glavnu prepreku za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela u smislu da presudno (32,1%), odnosno veoma (31,3%) utiče na to. U okviru istog stava, ali sa znatno manjim vrijednostima, slijede “neadekvatne istraživačke sposobnosti” (19,6%), “nedovoljna specijalizacija” (14,4%), “ostalo” (npr., neadekvatni uslovi rada) (10,7%) i, na posljednjem mjestu, “neorganizovanje zajedničkih edukacija” (3,6%). Proučavajući preostale ponuđene prepreke zaključujemo da “neadekvatne istraživačke sposobnosti” organa krivičnog postupka “veoma utiču” (33,9%) i “djelimično utiču” (23,2%) na otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela, na trećem je mjestu da to “presudno utiče” (19,6%). “Neorganizovanje zajedničkih edukacija” djelimično (37,5%), odnosno veoma (31,3%) utiče na otkrivanje i dokazivanje. “Nedovoljna specijalizacija” u tužilaštvima i policijskim agencijama, prema mišljenju tužilaca, “veoma utiče” (34,2%) na otkrivanje krivičnog djela i njegovo dokazivanje; slijede stavovi “uglavnom i djelimično utiče” s po 18,9% i “presudno utiče” s 14,4%. Za 33% ispitanika “ostalo” „djelimično utiče“, odnosno za 22,3% “veoma utiče” na spomenute aktivnosti.

Tabela 6.

Pitanje: Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za saradnju tužioca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i učinioca?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Nerazumijevanje uloge OSO i tužioca	19	17,0	28	25,0	13	11,6	27	24,1	20	17,9	5	4,5
Nepostojanje zajedničkog plana	7	6,3	30	26,8	21	18,8	35	31,3	13	11,6	6	5,5
Nepostojanje zajedničkih istražnih timova	13	11,6	34	30,4	24	21,4	31	27,7	6	5,4	4	3,6
Ostalo	10	8,9	27	24,1	18	16,1	40	35,7	10	8,9	7	6,3

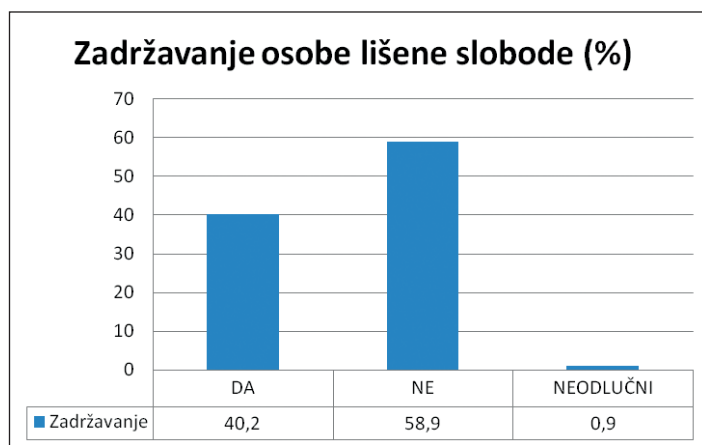
Grafikon 6. Glavne prepreke za saradnju tužioca i ovlaštenih službenih osoba

Na postavljeno pitanje, tužioci su se u svojim odgovorima posebno usmjerili na stavove “veoma utiče” i “djelimično utiče”, te su vezali svoje odgovore uz pojedine prepreke. Udjeli konkretnih razloga su vrlo uravnoteženi, što se vidi iz tabele 6 i grafikona 6. Tako, npr., “nepostojanje zajedničkih istražnih timova” u intervalu “veoma utiče” učestvuje s 30,4%, slijede “nepostojanje zajedničkog plana” (26,8%) i “nerazumijevanje uloge tužioca i ovlaštenih službenih osoba” (25%), te “ostalo” (npr., neadekvatna stručna sprema ovlaštenih službenih osoba, nepostojanje zajedničkih podzakonskih akata o saradnji) s 24,1%. Glavne prepreke su također bile ocijenjene stavovima “presudno utiče”, “uglavnom utiče” i “ne utiče”. Najvišu ocjenu da “presudno utiče” dobilo je “nerazumijevanje uloge tužioca i ovlaštenih službenih osoba” u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela (17% ispitanika tako zaključuje), dok je najnižu ocjenu dobilo “nepostojanje zajedničkog plana” za provođenje konkretne istrage (6,3%).

Tabela 7.

Pitanje: Da li smatrate da je zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata dovoljno za postavljanje obrazloženog prijedloga za određivanje pritvora?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Zadržavanje	45	40,2	66	58,9	1	0,9

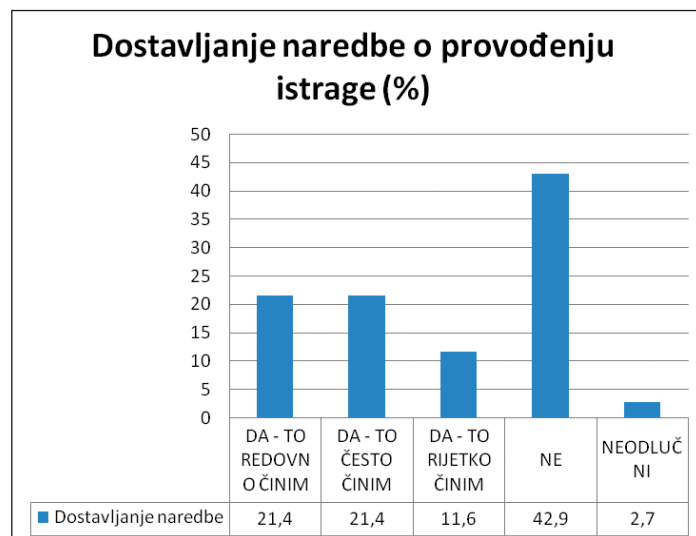
Grafikon 7. Zadržavanje osobe lišene slobode

Tužioce smo zamolili za stav o vremenskom periodu od 24 sata za zadržavanje osobe lišene slobode u tužilaštvu. Trebala nam je njihova ocjena o tome da li je to vrijeme dovoljno za postavljanje obrazloženog prijedloga za određivanje pritvora. Većina ispitanika, tačnije 58,9%, odgovorila je negativno na postavljeno pitanje. Takav odgovor ne predstavlja iznenađenje i nije neočekivan. Neočekivan je prema našem mišljenju broj tužilaca koji su tako odgovorili, drugim riječima iznenađuje da ipak 40,2% ispitanih smatra da su 24 sata dovoljna za isticanje obrazloženog prijedloga za pritvor. Uzimajući u obzir da je u upitniku bilo i potpitanje “na koje vrijeme bi trebalo produžiti taj rok”, želimo istaći da se produženje roka najčešće veže za 48 sati, a ima i prijedloga da bi vrijeme lišenja slobode i zadržavanja trebalo biti do 72 sata.

Tabela 8.

Pitanje: Da li smatrate da bi ovlaštenim službenim osobama trebalo dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage zajedno s ovlaštenim službenim osobama?

	DA – to redovno činim		DA – to često činim		DA – to rijetko činim		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dostavljanje naredbe	24	21,4	24	21,4	13	11,6	48	42,9	3	2,7

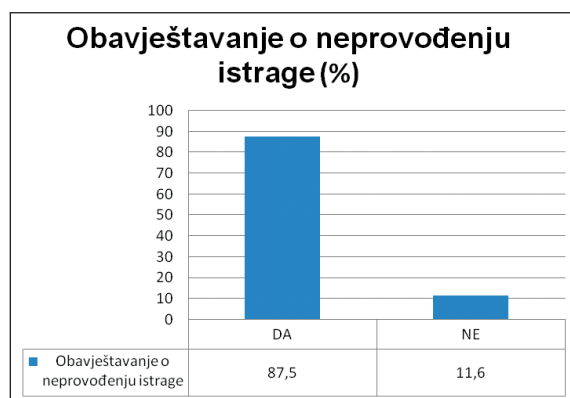
Grafikon 8. Dostavljanje naredbe o provođenju istrage

Poređenjem podataka iz tabele 8 i pripadajućeg grafikona može se zaključiti da su tužioci podijeljeni u stavu da li se treba ovlaštenim službenim osobama dostaviti naredba o provođenju istrage radi planiranja zajedničke istrage. Anketiranih tužilaca čiji je stav negativan je 42,9%, onih koji su potvrdno odgovorili na postavljeno pitanje je 54,4%. Broj tužilaca koji to “redovno čine” je identičan broju onih koji to “često čine” (21,4%). Od tužilaca koji smatraju da bi ovlaštenim službenim osobama trebalo dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage, samo 11,6% ispitanih to “rijetko čini”.

Tabela 9.

Pitanje: Ukoliko nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu donesete naredbu o neprovođenju istrage, da li o tome obavještavate ovlaštene službene osobe?

	DA		NE	
	F	%	F	%
Obavještavanje o neprovođenju istrage	98	87,5	13	11,6

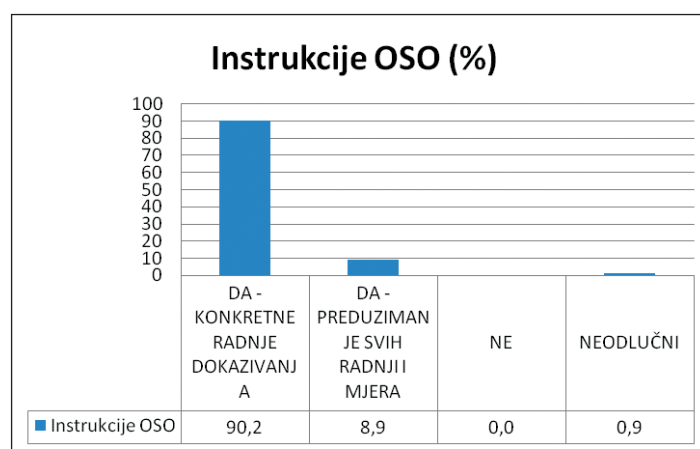
Grafikon 9. Obavještavanje o neprovođenju istrage

Za razliku od prethodnog pitanja o dostavljanju naredbe o provođenju istrage ovlaštenim službenim osobama i odgovorima anketiranih tužilaca koji ne daju značajniju prednost onima koji smatraju da tu naredbu treba dostaviti ovlaštenim službenim osobama, u analizi odgovora na pitanje istaknuto u tabeli 9 i grafikonu 9 može se zapaziti suprotno: tužiocima u vrlo visokom procentu obavještavaju ovlaštene službene osobe o naredbi o neprovođenju istrage koja je donesena nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu (87,5%). Samo 11,6% tužilaca koji su ispitani, to ne čine. Razloga za obavještavanje ovlaštenih službenih osoba ima više, a dva se mogu posebno navesti: naredba o neprovođenju istrage može se donijeti kako na osnovu prijave tako i na osnovu izvještaja o učinjenom krivičnom djelu i tužilac može tražiti od ovlaštenih službenih osoba nastavljanje aktivnosti na otkrivanju krivičnog djela i njegovog učinioca ili drugih relevantnih okolnosti.

Tabela 10.

Pitanje: Da li dajete instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji?

	DA – konkretne radnje dokazivanja		DA – sve radnje i mjere		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Instrukcije OSO	101	90,2	10	8,9	0	0	1	0,9

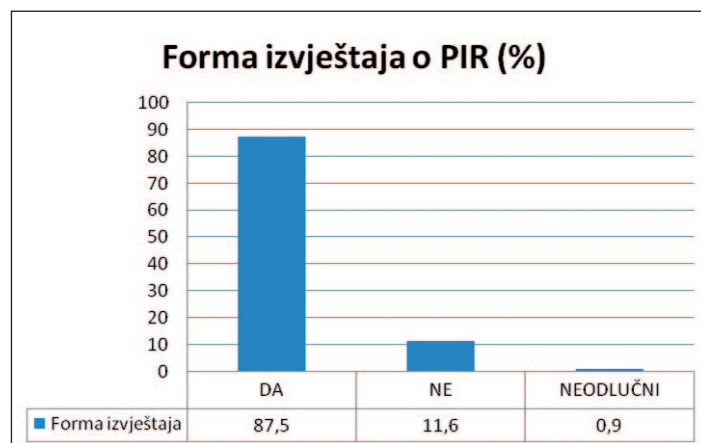
Grafikon 10. Instrukcije ovlaštenim službenim osobama

U ovom istraživanju ocjenjivali smo saradnju tužiocima i ovlaštenih službenih osoba i kroz pitanje tužiocima da li daju ovlaštenim službenim osobama upute o preduzimanju istražnih radnji. Uz mogućnost odgovaranja sa “da”, odnosno “ne”, zamolili smo i za pojašnjenja jednog ili drugog stava. Podaci o tome se nalaze u tabeli 10 i grafikonu 10. Oni pokazuju da tužiocima daju instrukcije ovlaštenim službenim osobama (99,1%). Odgovor u intervalu “ne” nije uopšte zabilježen u ovoj anketi. Poređenje dobivenih pisanih objašnjenja dovelo je do zaključak da 90,2% tužilaca daje upute o preduzimanju “konkretnih radnji dokazivanja”, samo njih 8,9% daje upute o preduzimanju “svih radnji i mjera”. Radi pravilnog zaključivanja, naglasiti trebamo da od ovih 8,9% ispitanika jedan dio daje i instrukcije o “konkretnim radnjama dokazivanja”.

Tabela 11.

Pitanje: Da li treba propisati formu izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Forma izvještaja	98	87,5	13	11,6	1	0,9

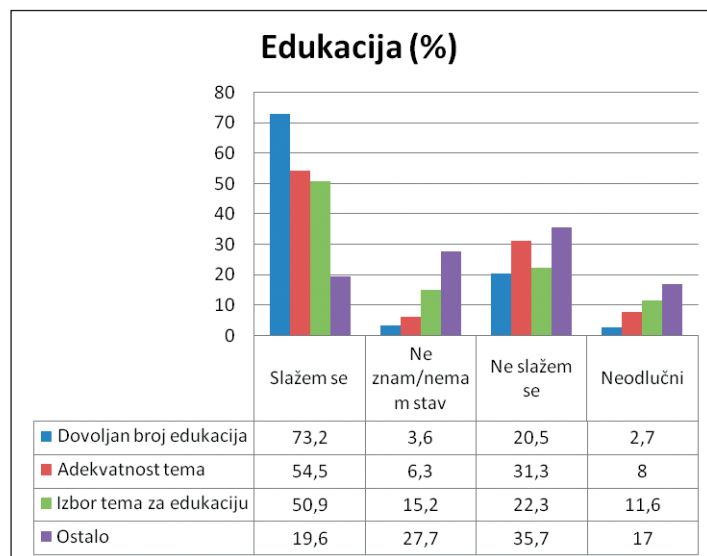
Grafikon 11. Forma izvještaja o posebnim istražnim radnjama

U vrlo izraženoj većini su tužioci koji su za propisivanje forme izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu nakon preduzimanja posebnih istražnih radnji (87,5%). Samo 11,6% ispitanika smatra da takav izvještaj nije potrebno formalizirati. Uzimajući u obzir prirodu ovih istražnih radnji, kao i stepen zahvata u pravo na privatnost kao jedno od osnovnih ljudskih prava, većinski stav tužilaca može ukazivati na tendenciju potpunijeg osiguranja tog prava i dobivanja dokaza u skladu s zakonskim uslovima.

Tabela 12.

Pitanje: Kakav je Vaš stav o edukacijama koje se provode?

	Slažem se		Ne znam/ nemam stav		Ne slažem se		Neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Dovoljan broj edukacija	82	73,2	4	3,6	23	20,5	3	2,7
Adekvatnost tema	61	54,5	7	6,3	35	31,3	9	8
Izbor tema za edukaciju	57	50,9	17	15,2	25	22,3	13	11,6
Ostalo	22	19,6	31	27,7	40	35,7	19	17

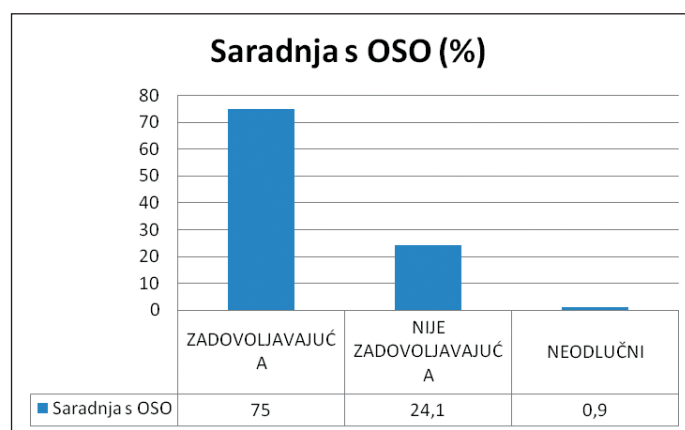
Grafikon 12. Edukacija

Ako se analiziraju odgovori ispitanika o “dovoljnom broju edukacija” tokom godine (73,2%), “adekvatnosti tema” (54,5%) i uticaju na “izbor tema za edukaciju” (50,9%) može se zaključiti da je pretežan broj tužilaca opredijeljen za stav “slažem se”. Suprotan stav “ne slažem se” ima svoje pristalice kod sva tri ponuđena parametra, ali u značajnije manjem obimu (“dovoljan broj edukacija” – 20,5%; “adekvatnost tema” – 31,3%; “izbor tema za edukaciju” – 22,3%). Najizraženije neslaganje je kod “ostalo” (npr., stručnost predavača), jer se 35,7% ispitanika odlučilo za “ne slažem se”. U pogledu ovog parametra (“ostalo”), 27,7% nema stava, a 19,6% tužilaca se slaže da to utiče na kvalitet edukacija.

Tabela 13.

Pitanje: Kako ocjenjujete saradnju s ovlaštenim službenim osobama?

	ZADOVOLJAVAJUĆA		NIJE ZADOVOLJAVAJUĆA		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Saradnja s OSO	84	75	27	24,1	1	0,9

Grafikon 13. Saradnja s ovlaštenim službenim osobama

Na koji način je postavljeno pitanje o saradnji tužilaca i ovlaštenih službenih osoba u upitniku? Postavljeno je u dva nivoa. U prvom nivou tužioci su zamoljeni da kažu da li je ta saradnja “zadovoljavajuća” ili “nije zadovoljavajuća”, a u drugom da, ukoliko nije zadovoljavajuća, podstaknu promjene kako u praksi, tako i na normativnom planu. Na osnovu podataka iznesenih u tabeli 13, u pripadajućem grafikonu je predstavljeno njihovo poređenje na osnovu kojeg zaključujemo da 75% tužilaca smatra da je ta saradnja zadovoljavajuća, a 24,1% da nije.

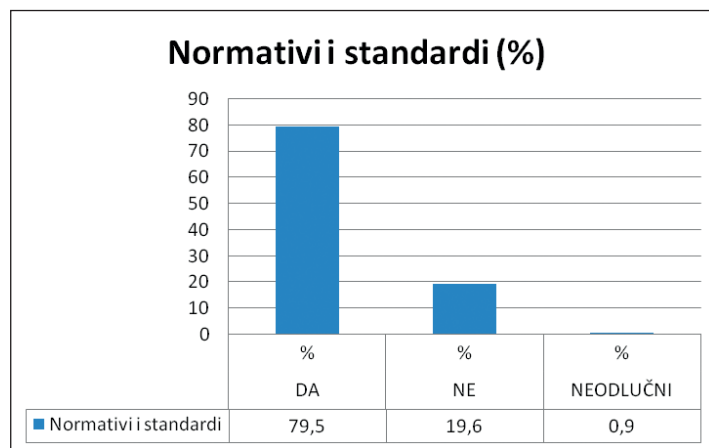
Ispitanici koji smatraju da saradnja “nije zadovoljavajuća”, zalažu se za odgovarajuće promjene. Promjene u praksi se predlažu u sljedećim pravcima: - zajedničke edukacije tužilaca i ovlaštenih službenih osoba i razmjena iskustva u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - razvijanje stručnog znanja ovlaštenih službenih osoba i njihovih kvalifikacija za obavljanje poslova u okviru krivičnog pravosuđa; - edukacija ovlaštenih službenih osoba iz oblasti krivičnog prava i otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela kako bi se osiguralo zakonito pribavljanje dokaza; - stručna sprema ovlaštenih službenih osoba treba odgovarati opisu poslova i zadataka na njihovom radnom mjestu; - uticaj tužioca na izbor ovlaštenih službenih osoba koje rade na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - specijalizacija ovlaštenih službenih osoba; - istražni timovi; - kontakt i saradnja dežurnog tužioca i ovlaštenih službenih osoba; - kvalitetnije razumijevanje od strane ovlaštenih službenih osoba kako njihove uloge, tako i uloge tužioca u istrazi; - odgovornost ovlaštenih službenih osoba tužiocu; - jačanje nadzora nad radom policije; - insistiranje na striktnoj primjeni zakona o krivičnom postupku; izbjegavanje obavještanja tužioca o događajima koji nemaju obilježje krivičnog djela; - izbjegavanje dostavljanja nepotpunih i neadekvatnih izvještaja; - blagovremeno obavještanje tužioca o krivičnom djelu kako bi tužilac mogao izdati odgovarajuće uputstvo ili naredbu; - povećanje broja ovlaštenih službenih osoba; - efikasnije i potpunije postupanje ovlaštenih službenih osoba po naredbi tužioca za otkrivanje krivičnog djela i prikupljanje dokaza; - preduzimanje mjera kako bi se spriječile opstrukcije istrage od strane ovlaštenih službenih osoba zbog političkih i ekonomskih uticaja.

Tužioci se zalažu za ove promjene na normativnom planu: - obavještanje tužilaca o krivičnom djelu isključivo u pisanoj formi, jer sadašnje usmeno obavještanje nije primjereno aktivnostima na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovom značaju za efikasnost krivičnog gonjenja; - propisati uslove za vraćanje neurednih i nepotpunih izvještaja o krivičnom djelu; - donošenje podzakonskih akata o međusobnoj saradnji tužilaca i ovlaštenih službenih osoba; - zakonom regulisati da se posebne istražne radnje preduzimaju pod kontrolom tužioca i da stručne osobe koje rade na njihovom preduzimanju kao i oprema budu u prostorima tužilaštva.

Tabela 14.

Pitanje: Da li smatrate da su jedan od problema koji prate rad tužioca “normativi i standardi” o broju okončanih predmeta u istrazi?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Normativi i standardi	89	79,5	22	19,6	1	0,9

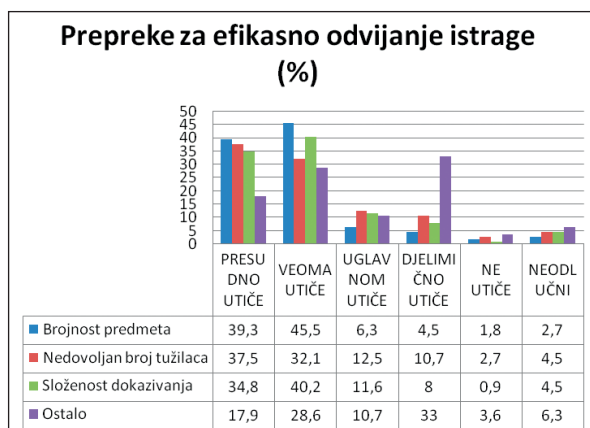
Grafikon 14. Normativi i standardi

Podaci iz tabele 14 i njihovo grafičko predstavljanje pokazuju značajan uticaj normativa i standarda o broju okončanih predmeta u istrazi na rad tužilaca. Za tužioce je to jedan od problema u ostvarivanju funkcije krivičnog gonjenja i otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Na to oni upozoravaju i deskriptivno kad iznose stavove o njihovim pravima i dužnostima u krivičnom postupku.

Tabela 15.

Pitanje: Šta u praksi onemogućava efikasno odvijanje istrage?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Brojnost predmeta	44	39,3	51	45,5	7	6,3	5	4,5	2	1,8	3	2,7
Nedovoljan broj tužilaca	42	37,5	36	32,1	14	12,5	12	10,7	3	2,7	5	4,5
Složenost dokazivanja	39	34,8	45	40,2	13	11,6	9	8	1	0,9	5	4,5
Ostalo	20	17,9	332	28,6	12	10,7	37	33	4	3,6	7	6,3

Grafikon 15.
Prepreke za efikasno odvijanje istrage

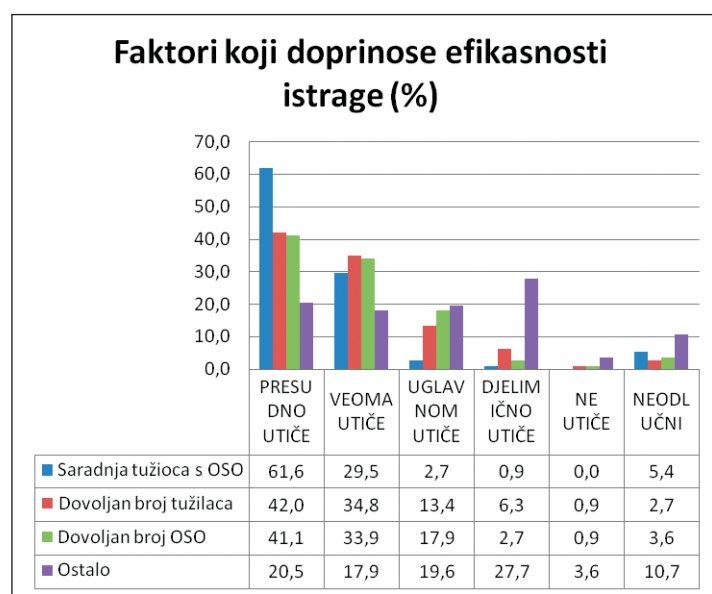

Podaci iz tabele 15 i njihovo poređenje u pripadajućem grafikonu ne pokazuju veće razlike u odgovorima tužilaca na pitanje koje su prepreke efikasnom odvijanju istrage, a koje “presudno utiču” na to. Naime, sve tri ponuđene opcije: “brojnost predmeta” (39,3%), “nedovoljan broj tužilaca” (37,5%) i “složenost dokazivanja” (34,8%) prilično se ujednačeno uvrstavaju u interval “presudno utiče”. Četvrta ponuđena mogućnost “ostalo” (npr., uslovi rada, materijalna sredstva kojima raspolaže tužilaštvo) u znatno manjem procentu (17,9%) učestvuje u ovom intervalu (“presudno utiče”). Na sličan način možemo procjenjivati uticaj navedenih prepreka za efikasno odvijanje istrage u stavu “veoma utiče”, jer spomenute prepreke tužioci rangiraju tako da na prvo mjesto stavljaju “brojnost predmeta” (45,5%), na drugo “složenost dokazivanja” (40,2%), slijede “nedovoljan broj tužilaca” (32,1%) i “ostalo” (28,6%). U pogledu ostalih stavova: “uglavnom utiče”, “djelimično utiče” i “ne utiče”, ispitanici daleko rjeđe uvrstavaju spomenute prepreke, izuzetak je prepreka “ostalo” za koju se u intervalu “djelimično utiče” izjasnilo čak 33% anketiranih tužilaca.

Tabela 16.

Pitanje: Šta u praksi omogućava efikasno odvijanje istrage?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Saradnja tužioca s OSO	69	61,6	33	29,5	3	2,7	1	0,9	0	0,0	6	5,4
Dovoljan broj tužilaca	47	42,0	39	34,8	15	13,4	7	6,3	1	0,9	3	2,7
Dovoljan broj OSO	46	41,1	38	33,9	20	17,9	3	2,7	1	0,9	4	3,6
Ostalo	23	20,5	20	17,9	22	19,6	31	27,7	4	3,6	12	10,7

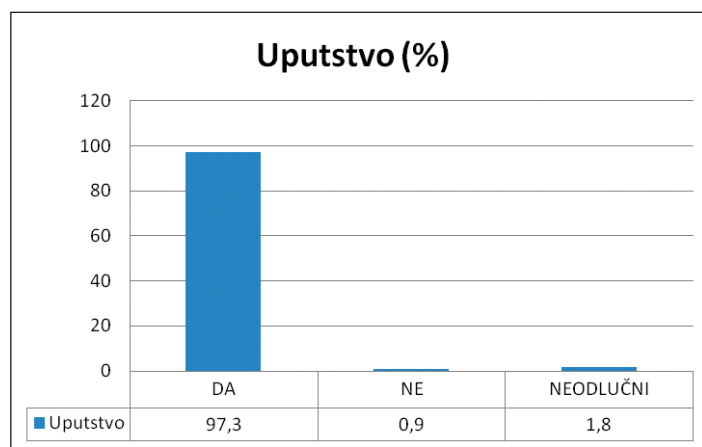
Grafikon 16. Faktori koji doprinose efikasnosti istrage

Prema dostupnim podacima navedenim u tabeli 16 i na osnovu njihovog poređenja u grafikonu 16 može se zaključiti da tužioci u stavu “presudno utiče” različito ocjenjuju faktore koji doprinose efikasnoj istrazi. Na prvo mjesto postavljaju “saradnju tužioca s ovlaštenim službenim osobama” i ovaj faktor značajno afirmišu u odnosu na ostale jer se za njega opredijelilo čak 61,6% tužilaca. “Dovoljan broj tužilaca” jeste faktor koji može doprinijeti efikasnosti istrage i tako misli 42% ispitanika, gotovo istu vrijednost bilježi i faktor “dovoljan broj ovlaštenih službenih osoba” (41,1%). Najmanje pristalica ima mogućnost “ostalo” (npr., adekvatni uslovi rada, donošenje podzakonskih akata, uputstava, instrukcija) jer se za nju u stavu “presudno utiče” izjasnilo 20,5% tužilaca. Četiri spomenuta faktora su ocijenjena i kroz interval “veoma utiče” na način da prva tri imaju dosta ujednačen uticaj na efikasnost otkrivanja i dokazivanja krivičnog djela (“saradnja tužioca s ovlaštenim službenim osobama” – 29,5%; “dovoljan broj tužilaca” – 34,8%; “dovoljan broj ovlaštenih službenih osoba” – 33,9%), za četvrti faktor “ostalo” izjasnilo se 17,9% ispitanika.

Tabela 17.

Pitanje: Da li ste upoznati s *Uputstvom o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage?*

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Uputstvo	109	97,3	1	0,9	2	1,8

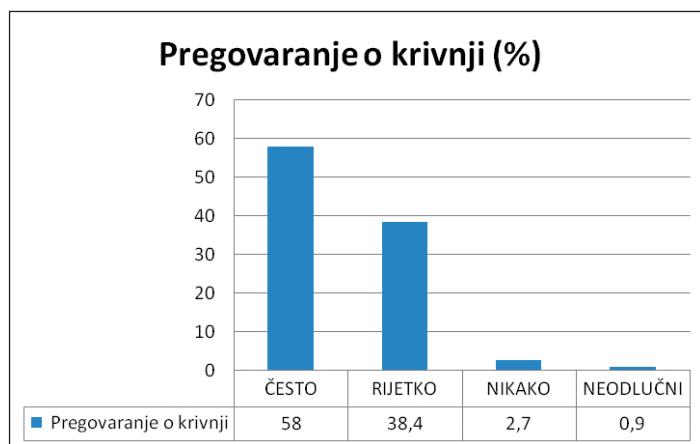
Grafikon 17. Uputstvo

Na osnovu predstavljenih podataka jednostavno je zaključiti da su gotovo svi tužioci upoznati s Uputstvom, te da je broj onih koji nisu – zanemarljiv. Ovakvi nalazi potvrđuju da je bilo opravdano donošenje takvog podzakonskog akta, te da to može biti podstrek za donošenje i drugih propisa koji će pomoći u rješavanju svakodnevnih pitanja u postupku otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela.

Tabela 18.

Pitanje: Da li u toku istrage pregovarate s osumnjičenim i njegovim braniocem o uslovima priznanja krivnje za djelo za koje se osumnjičeni tereti?

	ČESTO		RIJETKO		NIKAKO		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Pregovaranje o krivnji	65	58	43	38,4	3	2,7	1	0,9

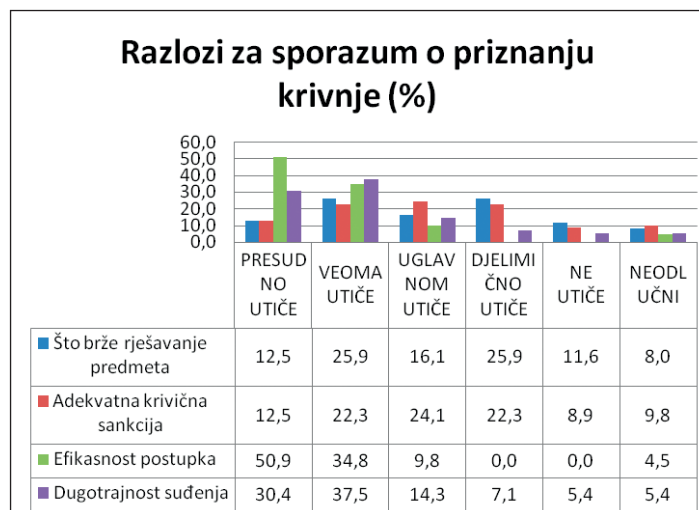
Grafikon 18. Pregovaranje o krivnji

U istraživanju nas je također zanimalo da li se institut pregovaranja o krivnji koristi u praksi. Skala odgovora u upitniku bila je određena u tri intervala: “često”, “rijetko” i “nikako”. Sudeći prema odgovorima, 58% tužilaca “često” koristi ovu procesnu ustanovu. Poređenje podataka pokazuje da nije zanemariti ni procenat onih koji to rade “rijetko” – 38,4%. Onih koji to “nikako” ne rade je 2,7%. Iz toga je moguće zaključiti da stranačko pregovaranje o krivnji, bez obzira na to što je otvoreno za sva krivična djela, kako ona lakša, tako i za najsloženija (jer zakonodavac ne postavlja nikakva ograničenja vezana za težinu krivičnog djela ili zapriječenu kaznu), nije u dovoljnoj mjeri afirmisano u praksi kao način ubrzanja krivičnog postupka i rasterećenja krivičnog pravosuđa.

Tabela 19.

Pitanje: Šta je po Vašem mišljenju razlog za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje?

	presudno utiče		veoma utiče		uglavnom utiče		djelimično utiče		ne utiče		neodlučni	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Što brže rješavanje predmeta	14	12,5	29	25,9	18	16,1	29	25,9	13	11,6	9	8,0
Adekvatna krivična sankcija	14	12,5	25	22,3	27	24,1	25	22,3	10	8,9	11	9,8
Efikasnost postupka	57	50,9	39	34,8	11	9,8	0	0,0	0	0,0	0	4,5
Dugotrajnost suđenja	34	30,4	42	37,5	16	14,3	8	7,1	6	5,4	6	5,4

Grafikon 19. Razlozi za sporazum o priznanju krivnje

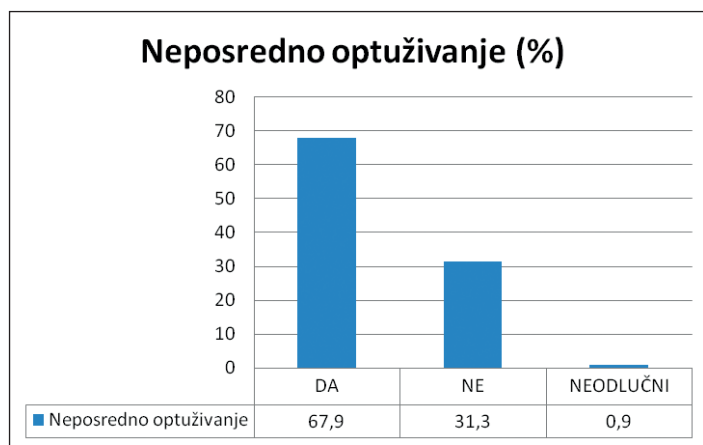
Tužioce smo zamolili da (pored odgovora na pitanja o tome koliko u toku istrage pregovaraju s osumnjičenim i njegovim braniocem o uslovima priznavanja krivnje za djelo za koje se osumnjičeni tereti), kroz različite intervale za stav “utiče” (“presudno”, “veoma”, “uglavnom”, “djelimično”, “ne utiče”) rangiraju razloge za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje. Pri tome su u upitniku ponuđene sljedeće opcije: “što brže rješavanje predmeta”, “adekvatna krivična sankcija”, “efikasnost postupka” i “dugotrajnost suđenja”. Prema obrađenim podacima koji su predstavljani u tabeli 19 i u grafikonu 19, tužiocu u prvi plan ističu “efikasnost postupka”, u smislu da taj razlog “presudno utiče” na donošenje odluke o stranačkom pregovaranju i zaključivanju sporazuma (50,9%). Na drugom mjestu u istom rangiranju je “dugotrajnost suđenja” (30,4%), dok su “što brže rješavanje predmeta” i “adekvatna krivična sankcija” jedinstveno, u procentima, uvršteni u odgovore (12,5%). U stavu “veoma utiče” prednost je data “dugotrajnosti suđenja” (37,5%), slijedi “efikasnost postupka” (34,8%), dok su “što brže rješavanje predmeta” i “adekvatna krivična sankcija” prilično ujednačeno uvršteni na listu (25,9%, odnosno 23,3%). “Adekvatna krivična sankcija” za 24,1% ispitanika “uglavnom utiče” na donošenje odluke o sklapanju sporazuma o priznanju krivnje, a ostala tri parametra bilježe manje vrijednosti (“što brže rješavanje predmeta” – 16,1%; “dugotrajnosti suđenja” – 14,3%; “efikasnost postupka” – 9,8%). “Što brže rješavanje predmeta” (25,9%) i “adekvatna krivična sankcija” (22,3%), prema ocjenama tužilaca, “djelimično utiču” na donošenje spomenute odluke. Prema dobivenim podacima, za 11,6% tužilaca na sklapanje sporazuma o priznanju krivnje “ne utiče” razlog koji smo označili kao “što brže rješavanje predmeta”; istu sudbinu dijele i razlozi “adekvatna krivična sankcija” (8,9%) i “dugotrajnost suđenja” (5,4%).

Šta se može zaključiti na osnovu izloženog? “Efikasnost postupka” ima najveći broj potvrda, jer 50,9% ispitanih smatra da to “presudno utiče”, odnosno 34,8% navodi da to “veoma utiče” na donošenje odluke o zaključivanju sporazuma o priznanju krivnje. Time se potvrđuje i značaj ove procesne ustanove (u smislu ubrzanja krivičnog postupka i rasterećenja krivičnog pravosuđa). Da je riječ o pravilnom razumijevanju smisla i suštine ovog instituta u praksi potvrđuju i stavovi tužilaca u pogledu “dugotrajnosti suđenja”, koje, u prilično ujednačenim vrijednostima, presudno (30,4%), odnosno veoma (37,5%) utiče na donošenje takve odluke.

Tabela 20.

Pitanje: Da li smatrate da bi se u zakon o krivičnom postupku trebala ugraditi odredba o *neposrednom optuživanju* (u smislu podizanja optužnice odmah nakon podnošenja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu jer na osnovu prikupljenih izjava i dokaza postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila određeno krivično djelo)?

	DA		NE		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Neposredno optuživanje	76	67,9	35	31,3	1	0,9

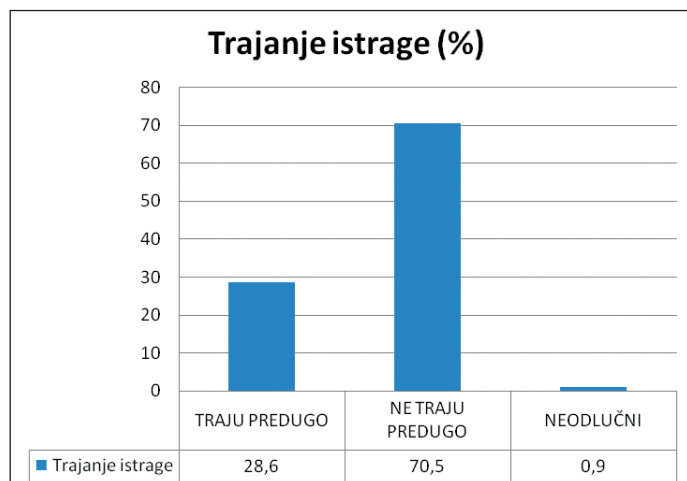
Grafikon 20. Neposredno optuživanje

Na postavljeno pitanje, a što se može vidjeti iz tabele 20 i grafikona 20, značajna većina anketiranih tužilaca bi podržala takav prijedlog (67,9%). Za suprotan stav se izjasnilo 31,3% tužilaca. U okviru ovog pitanja nije se tražila razrada odgovora “da”, odnosno “ne”. Ostajući u sferi pretpostavki, možda bi se u pojašnjenju moglo navesti da sudska praksa prije reforme krivičnog zakonodavstva 2003. godine (dakle, u vrijeme kad je neposredna optužnica egzistirala u našem procesnom pravu), nije bilježila češće podnošenje ovog optužnog akta. Ako je to tako, onda je postignuti rezultat vrlo dobar, jer pokazuje svijest o potrebi, ako su za to ispunjeni pravni i stvarni razlozi, pojednostavljenja i ubrzanja krivičnog postupka, a što je vrlo važno za ocjenu da li je konkretni krivični postupak proveden u razumnom roku i da li je time ostvareno jedno od osnovnih prava čovjeka u okviru prava na pravičan postupak.

Tabela 21.

Pitanje: Kakav je Vaš stav o dužini trajanja istrage?

	TRAJU PREDUGO		NE TRAJU PREDUGO		NEODLUČNI	
	F	%	F	%	F	%
Trajanje istrage	32	28,6	79	70,5	1	0,9

Grafikon 21. Trajanje istrage

Kako je rasprava o trajanju istraga (a u kontekstu suđenja u razumnom roku) sveprisutna, odlučili smo zamoliti tužioce za njihov stav o dužini trajanja istrage u BiH. Njihove odgovore smo usmjerili na dva potpitanja: istrage traju predugo (ne samo kod složenih krivičnih djela, već i kod lakših) i istrage ne traju predugo. Čak 70,5% tužilaca smatra da istrage ne traju predugo. Njih 28,6% stoji na stanovištu da istrage ipak traju predugo. Ako ove odgovore dovedemo u vezu s npr. dostupnim statističkim podacima u posljednjih pet godina koji pokazuju da prosječno trajanje istrage ima tendenciju pada, može se uspostaviti veza između tih istraživanja i stava tužilaca o tome da istrage ne traju dugo.⁴⁰ Ovakav stav ne isključuje mogućnost i drukčijih zaključaka s obzirom na to da su uzroci dugog trajanja istrage i krivičnog postupka kao cjeline višestruki i zahtijevaju proučavanje.

5. Komparacija stavova ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o njihovom položaju u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i međusobnoj saradnji

5. 1. Upoređivanje stavova i mišljenja o zajedničkim pitanjima

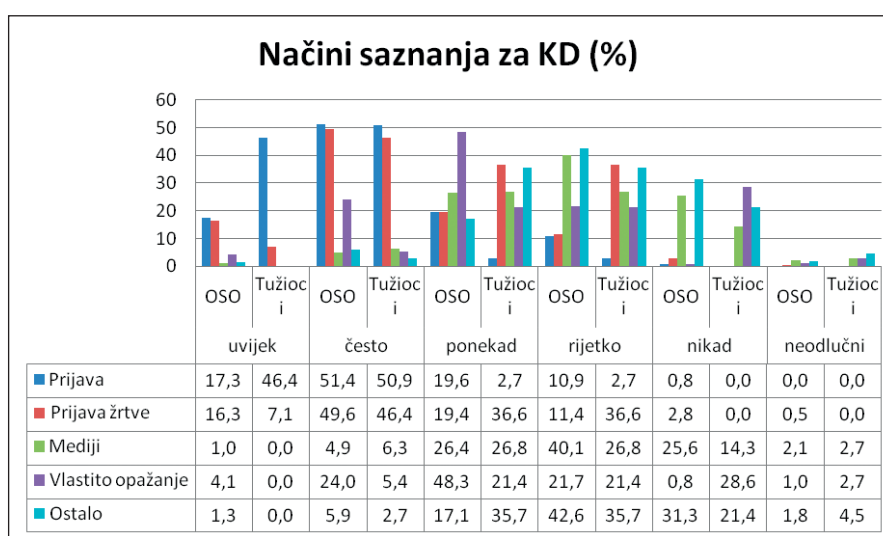
Kao što smo prethodno pokazali, upitnici na osnovu kojih je obavljeno ovo istraživanje obuhvataju 17 zajedničkih pitanja. Na osnovu odgovora na ta pitanja moguće je poređenje stavova ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o pravnim i praktičnim aspektima njihovog postupanja i saradnje u otkrivanju krivičnih djela i učinilaca i preduzimanju radnji dokazivanja. S obzirom na to da su upitnici bili sastavljeni na osnovu hipoteza koje su predstavljene u uvodnom dijelu o empirijskom istraživanju, ovo poglavlje obuhvata komparativnu analizu stavova i mišljenja ispitanika povodom zajedničkih pitanja i provjeravanje postavljenih hipoteza.

⁴⁰ Više o tome u izlaganjima pod 5. 2. 2.

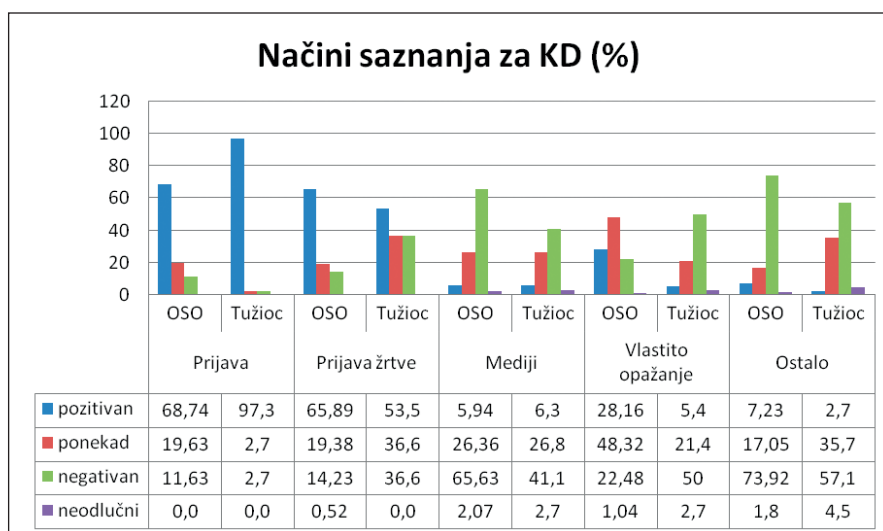
Tabela 1.

Pitanje: Kako dolazite do saznanja o izvršenom krivičnom djelu?

	uvijek		često		ponekad		rijetko		nikad		neodlučni	
	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc
Prijava	17,3	46,4	51,4	50,9	19,6	2,7	10,9	2,7	0,8	0,0	0,0	0,0
Prijava žrtve	16,3	7,1	49,6	46,4	19,4	36,6	11,4	36,6	2,8	0,0	0,5	0,0
Mediji	1,0	0,0	4,9	6,3	26,4	26,8	40,1	26,8	25,6	14,3	2,1	2,7
Vlastito opažanje	4,1	0,0	24,0	5,4	48,3	21,4	21,7	21,4	0,8	28,6	1,0	2,7
Ostalo	1,3	0,0	5,9	2,7	17,1	35,7	42,6	35,7	31,3	21,4	1,8	4,5

Grafikon 1. Načini saznanja za krivično djelo

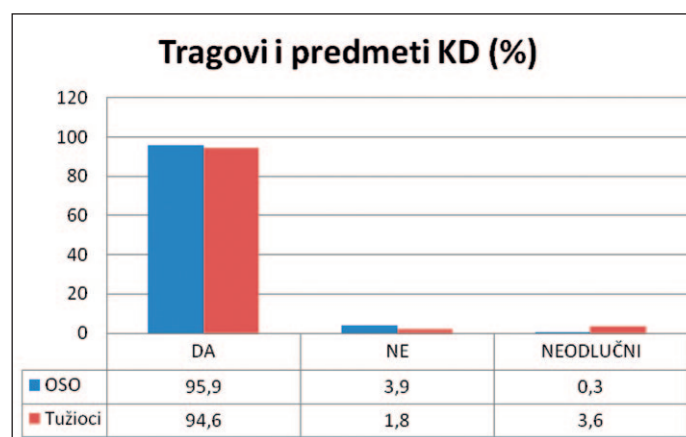
Grafikon 1a. Pozitivni i negativni pokazatelji u procentima

Razlog postavljanja pitanja o načinima saznanja za krivično djelo je u sagledavanju dinamike njihove zastupljenosti u svakodnevnom radu. S tim u vezi postavili smo hipotezu da različiti oblici saznanja za krivična djela nisu u dovoljnoj mjeri zastupljeni u praksi (H1). Prema dobitnim odgovorima može se zaključiti da je hipoteza potvrđena jer se kao najčešći oblici saznanja o izvršenom krivičnom djelu navode “prijava” (službene i odgovorne osobe; građanina) i “prijava žrtve krivičnog djela” (o tome da su “prijava” i “prijava žrtve krivičnog djela” najčešće u praksi naročito potvrđuju podaci obrađeni uz stav “često”). Ispitujući stavove o korištenju različitih načina saznanja o izvršenom krivičnom djelu, uočava se da ovlaštene službene osobe i tužioci uvrstavaju “prijavu” u interval “često” u istom obimu (OSO – 51,4%; tužioci – 50,9%); slično postupaju i sa “prijavom žrtve krivičnog djela” (OSO – 49,6%; tužioci – 46,4%). Značajna odstupanja se javljaju kod stava “uvijek” s obzirom na to da je “prijava” za 46,4% tužilaca, odnosno samo za 17,3% ovlaštenih službenih osoba – obavijest o izvršenom krivičnom djelu; neslaganje daleko manjeg intenziteta je kod prijava čiji su podnosioci žrtve krivičnih djela (OSO – 16,3%; tužioci – 7,1%). Do istih zaključaka dolazi se i na osnovu analize pozitivnih i negativnih pokazatelja o najčešćim načinima saznanja za krivično djelo, jer i oni potvrđuju tendenciju obavještavanja ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o izvršenom krivičnom djelu putem prijave i prijave žrtve krivičnog djela. Drugi oblici saznanja o krivičnom djelu (npr., revizorski izvještaji, sredstva javnog informisanja) slabije su prisutni, a na osnovu grafikona 1 i 1a zaključujemo da “mediji”, “vlastito opažanje” i “ostalo” dominiraju u intervalima “ponekad”, “rijetko” i “nikad”.

Tabela 2.

Pitanje: Da li službena ili odgovorna osoba preduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima?

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	95,9	3,9	0,3
Tužioci	94,6	1,8	3,6

Grafikon 2. Tragovi i predmeti krivičnog djela

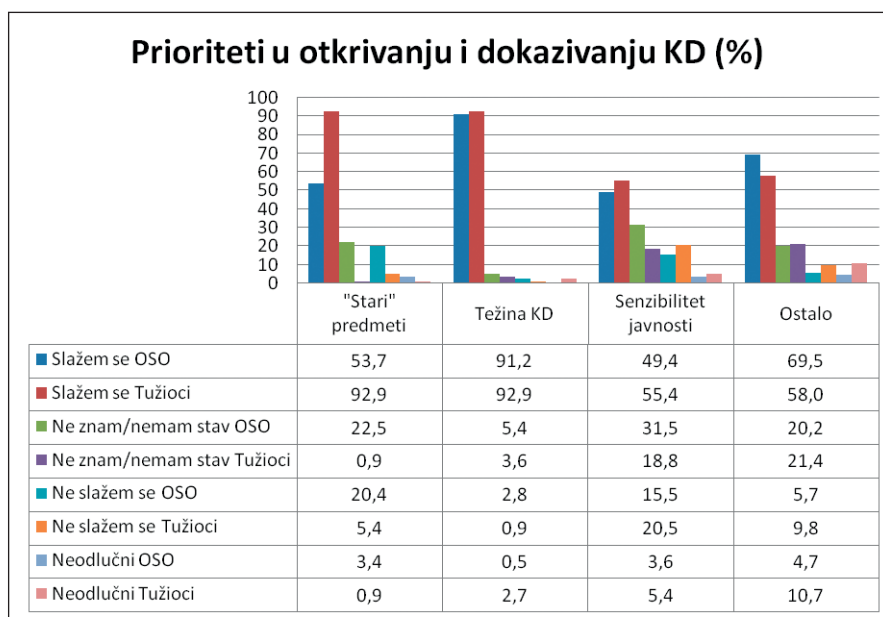

Prema podacima u tabeli 2 i grafikonu 2 uočava se saglasnost u odgovorima ovlaštenih službenih osoba i tužilaca na postavljeno pitanje. Kao što smo već ranije zaključili, aktivnosti koje se preduzimaju kako bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima omogućavaju realizaciju načela efikasnosti u suzbijanju kriminaliteta i odvijanju krivičnog postupka.

Tabela 3.

Pitanje: Koji je Vaš stav o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

	Slažem se		Ne znam/nemam stav		Ne slažem se		Neodlučni	
	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc
"Stari" predmeti	53,7	92,9	22,5	,9	20,4	5,4	3,4	0,9
Težina KD	91,2	92,9	5,4	3,6	2,8	,9	0,5	2,7
Senzibilitet javnosti	49,4	55,4	31,5	18,8	15,5	20,5	3,6	5,4
Ostalo	69,5	58,0	20,2	21,4	5,7	9,8	4,7	10,7

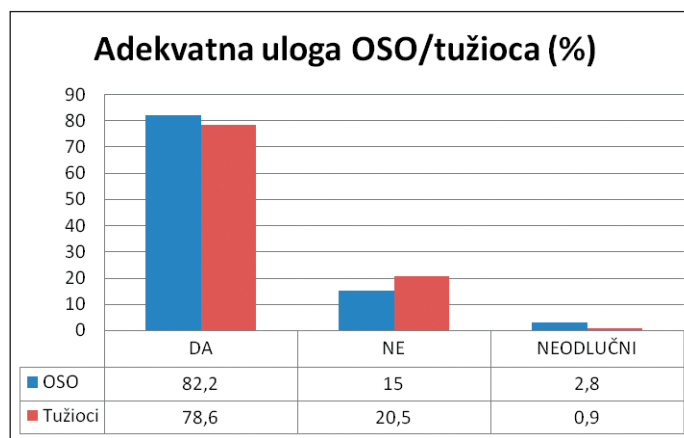
Grafikon 3. Prioriteti u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela

Opšta ocjena odgovora na ovo pitanje pokazuje da je potvrđena hipoteza da su stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela – uravnoteženi (H2). Dakle, rezultati prikazani u grafikonu 3 se bitno ne razlikuju, odnosno razlike se javljaju u vrednovanju “starih predmeta” jer se 92,9% tužilaca slaže da to jeste prioritet u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, dok se za takav stav izjašnjava znatno manji broj ovlaštenih službenih osoba, njih 53,7% (u pogledu ovog prioriteta, neujednačeni stavovi su i kod intervala “ne znam/nemam stav” i “ne slažem se”). U pogledu drugih prioriteta (“težina krivičnog djela”, “senzibilitet javnosti”, “ostalo”), stavovi ispitanika iz reda obje populacije su vrlo ujednačeni.

Tabela 4:

Pitanje: Da li smatrate da ovlaštena službena osoba/tužilac ima adekvatnu ulogu u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	82,2	15	2,8
Tužioci	78,6	20,5	0,9

Grafikon 4. Adekvatna uloga ovlaštene službene osobe/tužioca

Za provjeravanje hipoteze o adekvatnoj ulozi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela (H3) zamolili smo ispitanike da, uz izjašnjenje na postavljeno pitanje s “da” ili “ne”, deskriptivno pojašne svoje stavove. Iz dobivenih i predstavljenih podataka u tabeli 4 i grafikonu 4 vidimo da ovlaštene službene osobe i tužioci smatraju da je njihova uloga u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela adekvatna. Time je potvrđena postavljena hipoteza.

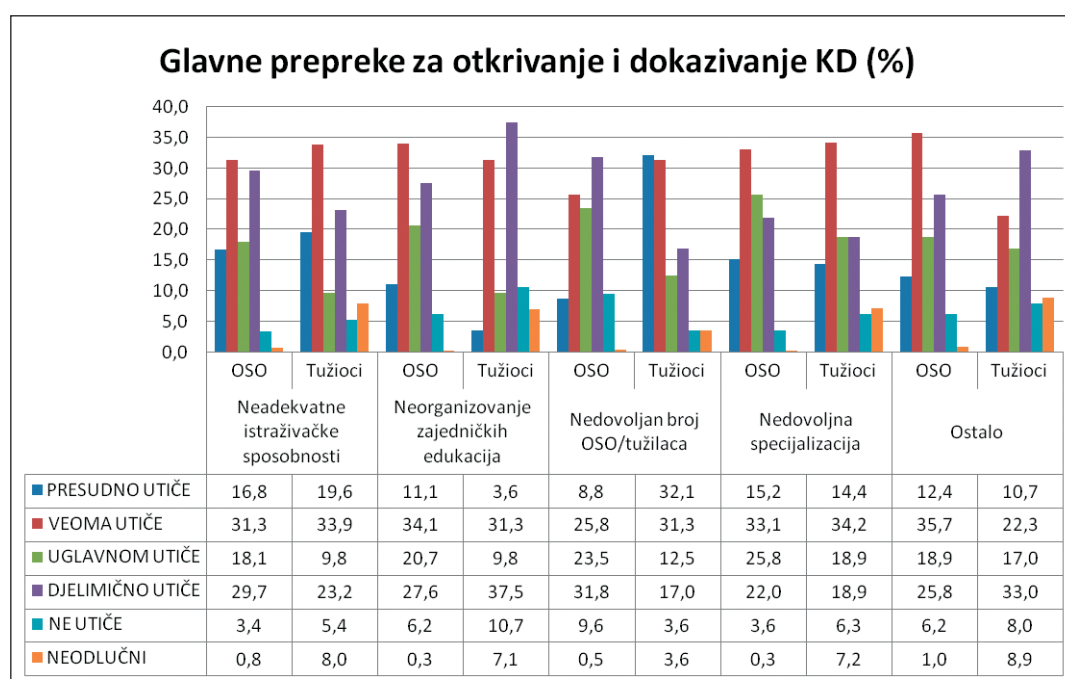
Zajednički stavovi anketiranih koji idu priložu većinskom stavu o adekvatnom položaju organa krivičnog postupka u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela grupišu se oko sljedećeg: – propisima se adekvatno uređuju prava i dužnosti, te odgovornost organa krivičnog postupka za efikasno suzbijanje kriminaliteta i otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela i – međusobna aktivna saradnja i koordinacija u rješavanju zadataka u toku predistražnog i istražnog postupka.

Zajednički stavovi ispitanika koji se vežu uz neadekvatnu ulogu spomenutih subjekata najčešće se odnose na: - jačanje i razvijanje međusobne saradnje, jer je ocjenjuju kao neodgovarajuću; - neprimjenjivanje novih metoda u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - slabu tehničku opremljenost; - zahtjeve o zajedničkim edukacijama (na kojim bi se raspravljalo kako o specifičnim problemima u praksi, tako i o primjenjivanju krivičnih zakona i zakona o krivičnom postupku u svakodnevnom radu); - neadekvatne naknade za rad; - vezanost za normative i standarde.

Tabela 5.

Pitanje: Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela?

		presudno utiče	veoma utiče	uglavnom utiče	djelimično utiče	ne utiče	neodlučni
Neadekvatne istraživačke sposobnosti	OSO	16,8	31,3	18,1	29,7	3,4	0,8
	Tužioc	19,6	33,9	9,8	23,2	5,4	8,0
Neorganizovanje zajedničkih edukacija	OSO	11,1	34,1	20,7	27,6	6,2	0,3
	Tužioc	3,6	31,3	9,8	37,5	10,7	7,1
Nedovoljan broj OSO/tužilaca	OSO	8,8	25,8	23,5	31,8	9,6	0,5
	Tužioc	32,1	31,3	12,5	17,0	3,6	3,6
Nedovoljna specijalizacija	OSO	15,2	33,1	25,8	22,0	3,6	0,3
	Tužioc	14,4	34,2	18,9	18,9	6,3	7,2
Ostalo	OSO	12,4	35,7	18,9	25,8	6,2	1,0
	Tužioc	10,7	22,3	17,0	33,0	8,0	8,9

Grafikon 5. Glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela

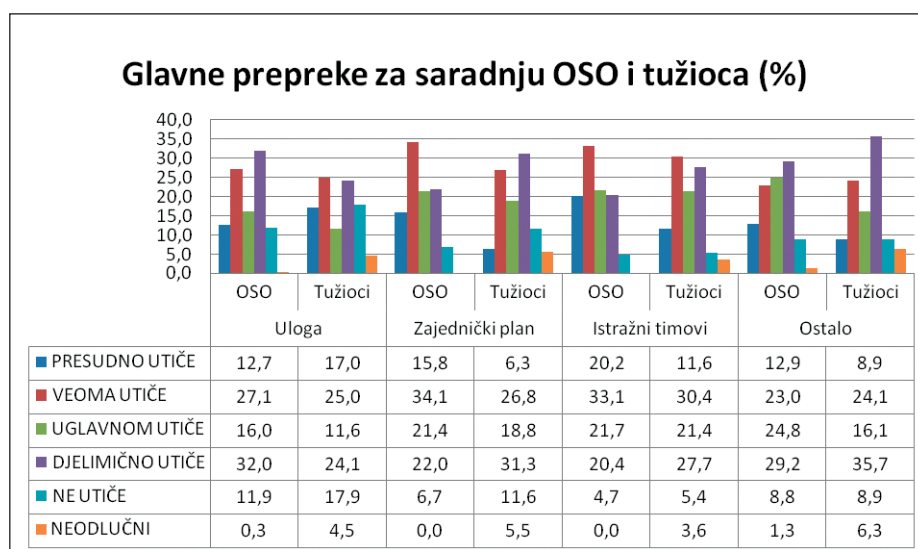
Postavili smo hipotezu da se u pogledu glavnih prepreka za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca ne razlikuju (H4). Da li je hipoteza potvrđena? Na osnovu komparacije podataka iz tabele 5 i grafikona 5 zaključujemo da ispitanici, u intervalu “presudno utiče”, prilično ujednačeno uvrštavaju “neadekvatne istraživačke sposobnosti” (OSO – 16,8%; tužioc – 19,6%), “nedovoljnu specijalizaciju” (OSO – 15,2%; tužioc – 14,4%) i “ostalo” (OSO – 12,4%; tužioc – 10,4%), dok se razilaze kod “neorganizovanja zajedničkih edukacija” (OSO – 11,8%; tužioc – 3,6%) i “nedovoljnog broja ovlaštenih službenih

osoba/tužilaca” (OSO – 8,8%; tužiocci – 32,1%). Za stav “veoma utiče”, zaključujemo da su odgovori za sve glavne prepreke ujednačeni. U intervalu “uglavnom utiče”, “nedovoljna specijalizacija” (OSO – 25,8%; tužiocci – 18,9%) i “ostalo” (OSO – 18,9%; tužiocci – 17,0%) prate vrlo ujednačeni procenti, dok se ostale tri prepreke različito vrednuju (“neadekvatne istraživačke sposobnosti” OSO – 18,1%; tužiocci – 9,8%; “neorganizovanje zajedničkih edukacija” OSO – 20,7%; tužiocci – 9,8%; “nedovoljan broj ovlaštenih službenih osoba/tužilaca” OSO – 23,5%; tužiocci – 12,5%). Dakle, iz navedenih podataka je očito da je hipoteza potvrđena u dobroj mjeri; ona nije potvrđena u potpunosti, jer se stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca razlikuju u pogledu nekih glavnih prepreka za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela.

Tabela 6.

Pitanje: Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i učinioaca?

		presudno utiče	veoma utiče	uglavnom utiče	djelimično utiče	ne utiče	neodlučni
Uloga	OSO	12,7	27,1	16,0	32,0	11,9	0,3
	Tužiocci	17,0	25,0	11,6	24,1	17,9	4,5
Zajednički plan	OSO	15,8	34,1	21,4	22,0	6,7	0,0
	Tužiocci	6,3	26,8	18,8	31,3	11,6	5,5
Istražni timovi	OSO	20,2	33,1	21,7	20,4	4,7	0,0
	Tužiocci	11,6	30,4	21,4	27,7	5,4	3,6
Ostalo	OSO	12,9	23,0	24,8	29,2	8,8	1,3
	Tužiocci	8,9	24,1	16,1	35,7	8,9	6,3

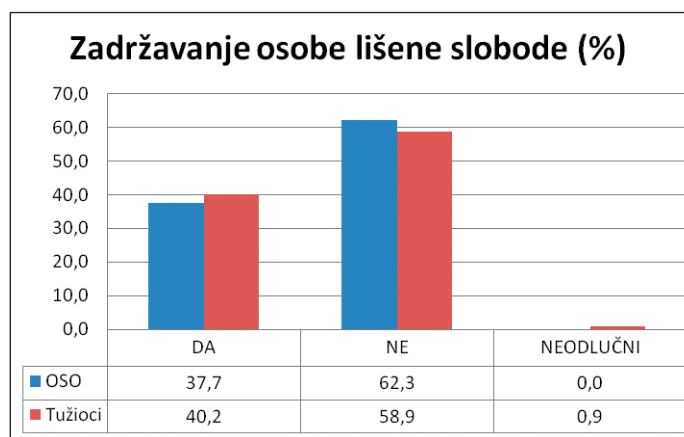
Grafikon 6. Glavne prepreke za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužioca

Podaci iz grafikona 6 pokazuju da postavljenu hipotezu o glavnim preprekama za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužilaca nije moguće potvrditi u potpunosti (H5). U dobroj mjeri, saglasnost stavova ispitanika uočljiva je u intervalima “veoma utiče”, “uglavnom utiče” i “djelimično utiče”, i to za sve prepreke njihovoj saradnji koje su kao “glavne” označene u dostavljenim upitnicima. Oscilacije u njihovim ocjenama i vrednovanju zabilježene su kod “presudno utiče”, naročito kad je riječ o “zajedničkim planovima” i “istražnim timovima”.

Tabela 7.

Pitanje: Da li smatrate da je zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata dovoljno za postavljanje obrazloženog prijedloga za određivanje pritvora?

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	37,7	62,3	0,0
Tužioc	40,2	58,9	0,9

Grafikon 7. Zadržavanje osobe lišene slobode

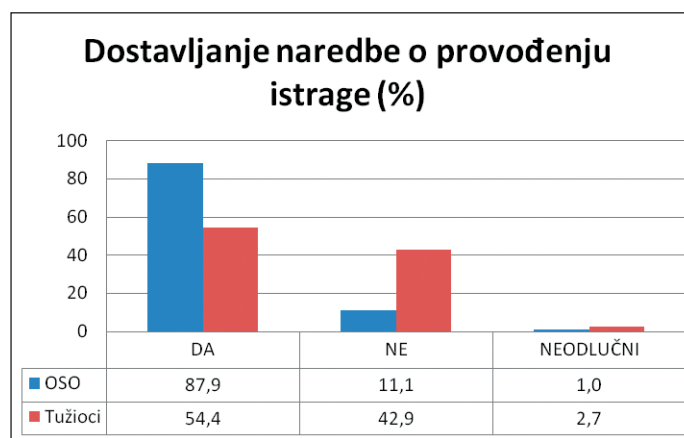
Hipotezu za ovo pitanje postavili smo na osnovu raširenog ubjeđenja da je zakonski rok od 24 sata za zadržavanje osobe lišene slobode neadekvatan (H6). Kako je bilo i za očekivati, odgovori na ovo pitanje potvrdili su hipotezu da zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata – nije adekvatno. Iako je postavljena hipoteza dobila potvrdu, ipak, a uzimajući u obzir navedene podatke, moramo konstatovati da je iznenađujući procenat ispitanika, posebno kod ovlaštenih službenih osoba, koji su mišljenja da je zakonski rok od 24 sata prihvatljiv.

Sagledavanjem prijedloga o produženju tog roka, zaključujemo da tužioc, za razliku od ovlaštenih službenih osoba, slabije insistiraju na njegovom produženju, dakle, zadržavaju se samo na generalnoj ocjeni da rok od 24 sata nije adekvatan. Kako smo naveli u ranijim analizama ovog pitanja, na prvom mjestu su prijedlozi o produženju ovog roka na 48 sati, na drugom oni koji spominju 72 sata.

Tabela 8.

Pitanje: Da li smatrate da bi ovlaštenim službenim osobama trebalo dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage zajedno s ovlaštenim službenim osobama?

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	87,9	11,1	1,0
Tužioci	54,4	42,9	2,7

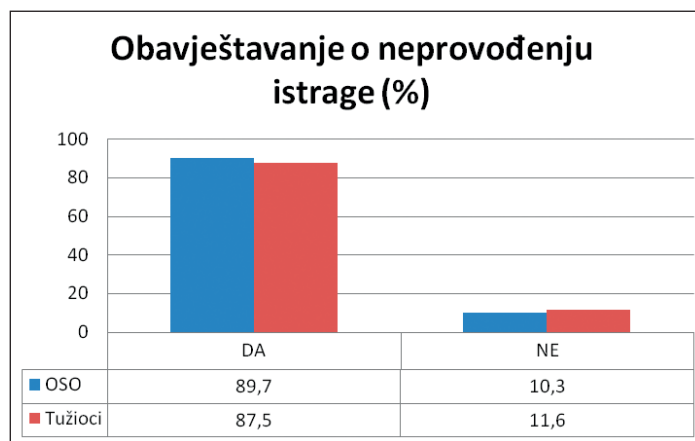
Grafikon 8. Dostavljanje naredbe o provođenju istrage

Provedeno istraživanje potvrdilo je dvije međusobno povezane hipoteze (H7 i H8), o čemu zaključujemo na osnovu podataka iz tabele 8 i grafikona 8. Hipotezu da ovlaštene službene osobe smatraju da tužilac treba dostaviti naredbu o provođenju istrage kako bi se ostvarila saradnja u planiranju istrage potvrđuje čak 87,9% ispitanika; samo manji broj ovlaštenih službenih osoba (11,1%) smatra drukčije. Za razliku od toga, hipoteza da tužilac treba dostaviti naredbu o provođenju istrage ovlaštenim službenim osobama kako bi se realizovala saradnja u planiranju istrage ostvarila je tijesnu pobjedu jer ju je potvrdilo znatno manje ispitanika – 54,4%, odnosno za negiranje postavljene hipoteze glasalo je čak 42,9% tužilaca.

Tabela 9.

Pitanje: Ukoliko nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu donesete naredbu o neprovođenju istrage, da li o tome obavještavate ovlaštene službene osobe?

	DA	NE
OSO	89,7	10,3
Tužioci	87,5	11,6

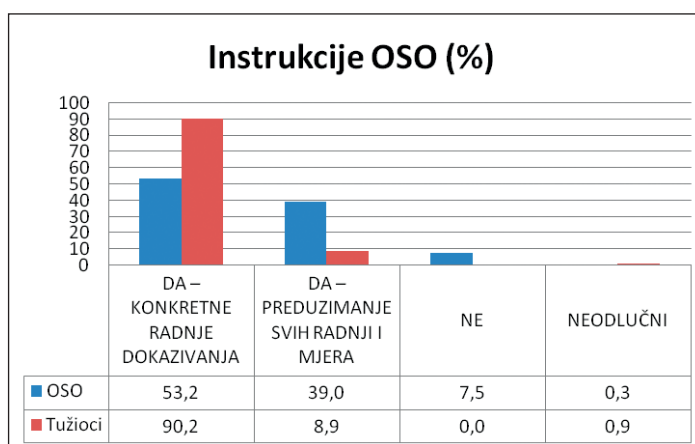
Grafikon 9. Obavještanje o neprovođenju istrage

Predstavljeni podaci u tabeli 9 i grafikonu 9 pokazuju da tužiocci dostavljaju naredbu o neprovođenju istrage ovlaštenim službenim osobama. Na obje strane imamo gotovo identična zapažanja izražena kroz procenete, što dovodi do zaključka da je postavljena hipoteza koja glasi: tužilac obavještava ovlaštene službene osobe o donošenju naredbe o neprovođenju istrage – gotovo u potpunosti potvrđena (H9).

Tabela 10.

Pitanje: Da li dajete instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji?

	DA – konkretne radnje dokazivanja	DA – preduzimanje svih radnji i mjera	NE	NEODLUČNI
OSO	53,2	39,0	7,5	0,3
Tužiocci	90,2	8,9	0,0	0,9

Grafikon 10. Instrukcije ovlaštenim službenim osobama

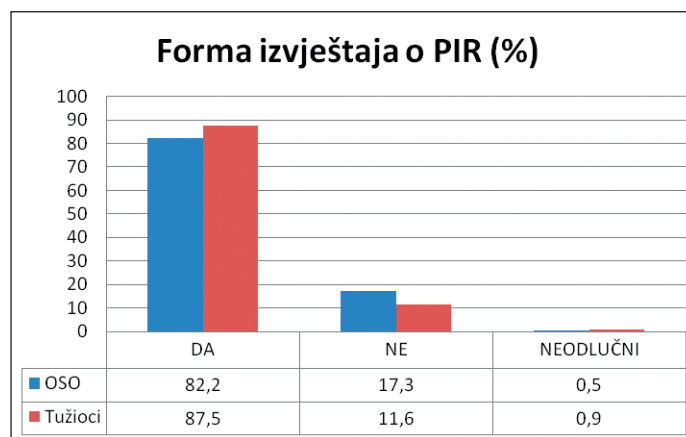
Saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela proučavali smo i kroz odgovore koji su predstavljeni u tabeli 10 i grafikonu 10. Postavljena hipoteza o tome da tužilac daje instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji potvrđena je gotovo u potpunosti (H10). Na takav zaključak nas navodi podatak da je samo 7,5% ovlaštenih službenih osoba izjavilo suprotno.

Na grafikonu su prikazani podaci o poređenju datih instrukcija, kako u pravcu preduzimanja “konkretnih radnji dokazivanja”, tako i u smislu preduzimanja “svih radnji i mjera koje su potrebne”. Uočava se nesaglasnost u odgovorima ovlaštenih službenih osoba i tužilaca i kad je riječ o “konkretnim radnjama dokazivanja” (OSO – 53,2%; tužioci – 90,2%) i kad se izjašnjavaju o preduzimanju “svih radnji i mjera koje su potrebne” (OSO – 39,0%; tužioci – 8,9%). Ova posebna komparacija stoga može biti upitna, jer u okviru ovog istraživanja nisu razvijeni posebni mehanizmi koji bi objasnili razloge za ovako izraženo neslaganje u odgovorima. Uprkos tome moguće je, kao što smo to već istakli, potvrditi postavljenu hipotezu o davanju instrukcija.

Tabela 11.

Pitanje: Da li treba propisati formu izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji?

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	82,2	17,3	0,5
Tužioci	87,5	11,6	0,9

Grafikon 11. Forma izvještaja o posebnim istražnim radnjama

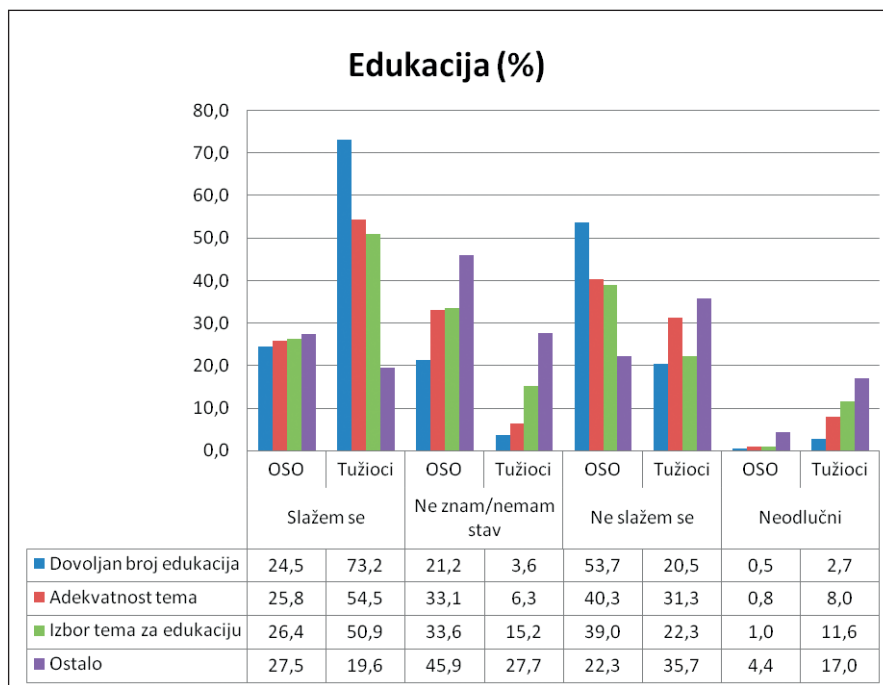
Stavovi ispitanika se gotovo podudaraju u vezi s postavljenim pitanjem. Grafički prikaz potvrđuje da najveći broj anketiranih ovlaštenih službenih osoba i tužilaca smatra da treba propisati formu izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji.

Tabela 12.

Pitanje: Kakav je Vaš stav o edukacijama koje se provode?

	Slažem se		Ne znam/ nemam stav		Ne slažem se		Neodlučni	
	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc
Dovoljan broj edukacija	24,5	73,2	21,2	3,6	53,7	20,5	0,5	2,7
Adekvatnost tema	25,8	54,5	33,1	6,3	40,3	31,3	0,8	8,0
Izbor tema za edukaciju	26,4	50,9	33,6	15,2	39,0	22,3	1,0	11,6
Ostalo	27,5	19,6	45,9	27,7	22,3	35,7	4,4	17,0

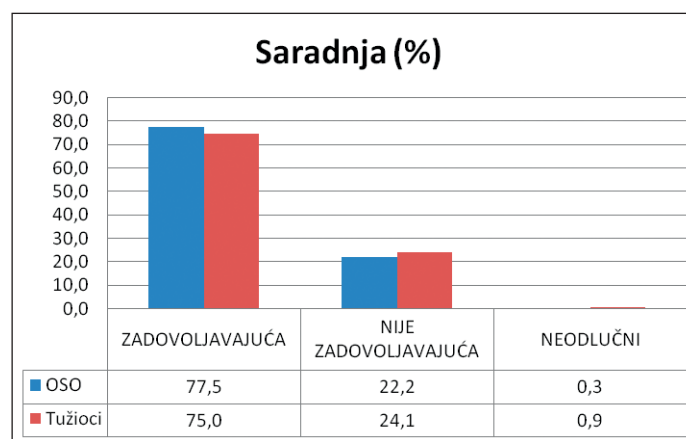
Grafikon 12. Edukacija

U istraživanju smo postavili hipotezu prema kojoj edukacije ovlaštenih službenih osoba i tužilaca nisu adekvatne (H11). Ovu hipotezu možemo potvrditi na primjeru edukacija ovlaštenih službenih osoba. Naime, ako se porede odgovori ispitanika, uočava se da se ovlaštene službene osobe ne slažu da imaju dovoljan broj edukacija tokom godine, niti da su teme adekvatne, kao ni to da mogu uticati na izbor tema za edukaciju. Treba zapaziti da u poređenju s tužiocima daleko veći broj ovlaštenih službenih osoba “ne zna/nema stav” o postavljenim potpitanjima. Za razliku od njih, tužioc u odnosu na te parametre imaju pozitivan stav i slažu se da imaju dovoljan broj edukacija tokom godine, da su teme adekvatne i da mogu uticati na izbor tema za edukaciju. Uzimajući to u obzir, u pogledu tužilaca postavljena hipoteza nije potvrđena.

Tabela 13.

Pitanje: Kako ocjenjujete saradnju s ovlaštenim službenim osobama/tužiocem?

	ZADOVOLJAVAJUĆA	NIJE ZADOVOLJAVAJUĆA	NEODLUČNI
OSO	77,5	22,2	0,3
Tužioc	75,0	24,1	0,9

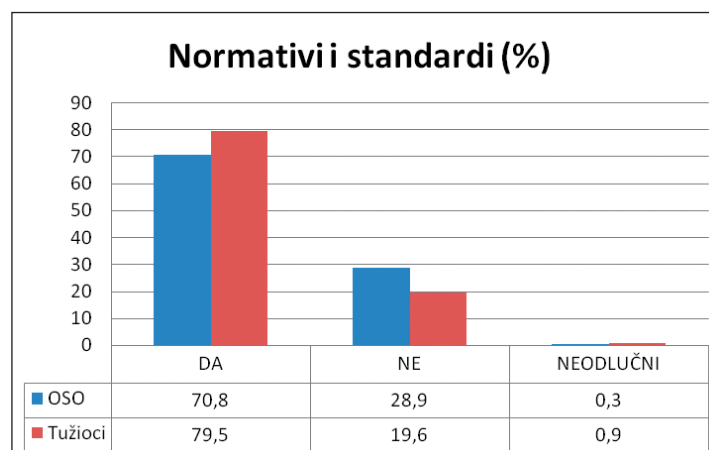
Grafikon 13. Saradnja

U tabeli 13 i grafikonu 13 nalaze se podaci koji u velikoj mjeri potvrđuju hipotezu prema kojoj su ovlaštene službene osobe i tužioc zadovoljni međusobnom saradnjom (H12). Zanimljivo je da se ispitanici približavaju u svojim odgovorima jer je na postavljeno pitanje potvrdno odgovorilo 77,5% ovlaštenih službenih osoba i 75% tužilaca. Oni koji nisu zadovoljni međusobnom saradnjom, u deskriptivnim odgovorima ukazuju na određene probleme, kako u praksi, tako i na normativnom planu. Riječ je o: - nedovoljnom planiranju zajedničkih istražnih aktivnosti; - neadekvatnoj aktivnosti i jednih i drugih na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela; - neobavješćavanju ovlaštenih službenih osoba o rezultatima istrage; - prebacivanju poslova na nedovoljno iskusne stručne saradnike u tužilaštvu; - nedonošenje podzakonskih akata o međusobnoj saradnji tužilaca i ovlaštenih službenih osoba; - nedonošenje podzakonskih akata o preduzimanju posebnih istražnih radnji.

Tabela 14.

Pitanje: Da li smatrate da su jedan od problema koji prate rad ovlaštenih službenih osoba/tužioca "normativi i standardi"?

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	70,8	28,9	0,3
Tužioc	79,5	19,6	0,9

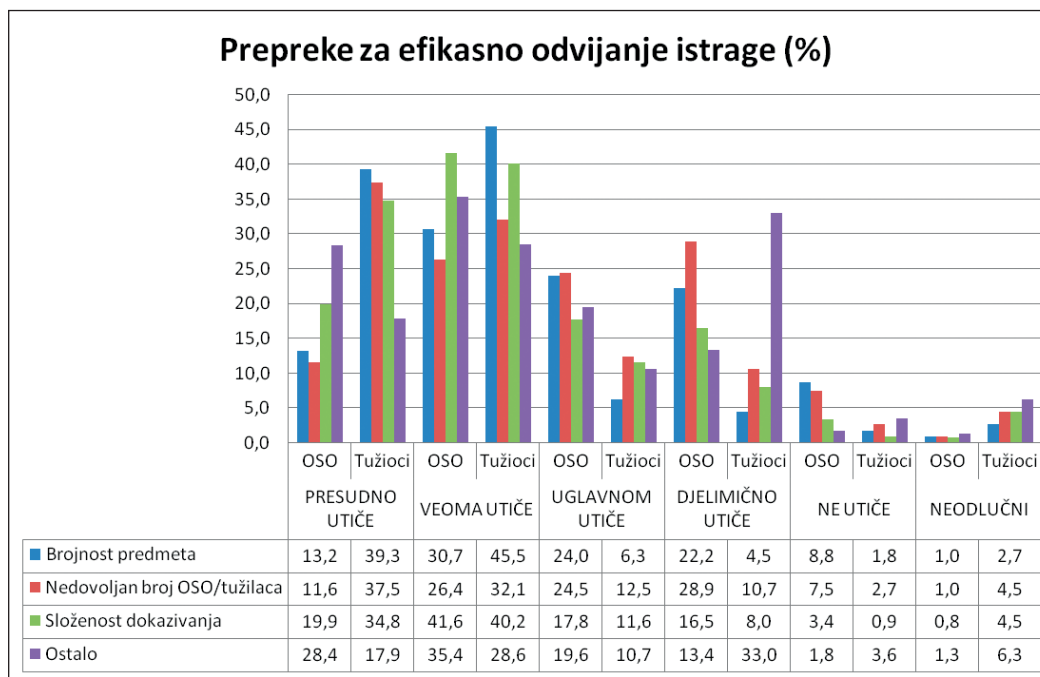
Grafikon 14. Normativi i standardi

Iz predstavljenih podataka se može zaključiti da ispitanici smatraju da normativi i standardi negativno utiču na njihov rad na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Poređenje pokazuje da prilično ujednačeno odgovaraju na ta pitanja. Za 70,8% ovlaštenih službenih osoba, normativi i standardi o broju podnesenih izvještaja o učinjenom krivičnom djelu predstavljaju jedan od problema koji prate njihov rad. Što se tiče tužilaca, njih 79,5% ima isti stav jer ističu da su normativi i standardi o broju okončanih predmeta u istrazi jedan od problema u radu.

Tabela 15.

Pitanje: Šta u praksi onemogućava efikasno odvijanje istrage?

		presudno utiče	veoma utiče	uglavnom utiče	djelimično utiče	ne utiče	neodlučni
Brojnost predmeta	OSO	13,2	30,7	24,0	22,2	8,8	1,0
	Tužionici	39,3	45,5	6,3	4,5	1,8	2,7
Nedovoljan broj OSO/tužilaca	OSO	11,6	26,4	24,5	28,9	7,5	1,0
	Tužionici	37,5	32,1	12,5	10,7	2,7	4,5
Složenost dokazivanja	OSO	19,9	41,6	17,8	16,5	3,4	0,8
	Tužionici	34,8	40,2	11,6	8,0	0,9	4,5
Ostalo	OSO	28,4	35,4	19,6	13,4	1,8	1,3
	Tužionici	17,9	28,6	10,7	33,0	3,6	6,3

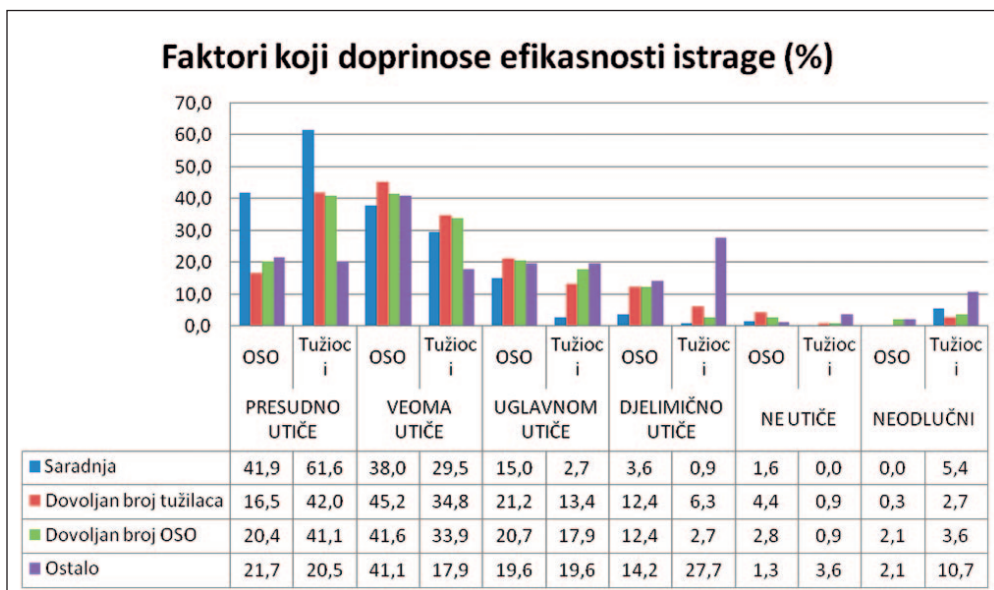
Grafikon 15. Prepreke za efikasno odvijanje istrage

Grafikon 15 pokazuje da “brojnost predmeta”, “nedovoljan broj ovlaštenih službenih osoba/tužilaca”, “složenost dokazivanja” i “ostalo” (npr., uslovi rada, materijalna sredstva kojima raspolaže policijska agencija, materijalna sredstva kojima raspolaže tužilaštvo) utiče, u različitim intervalima, na efikasno odvijanje istrage. Time je potvrđena hipoteza da se u praksi nalaze prepreke koje onemogućavaju efikasnost ovog stadija krivičnog postupka (H13). Poređenjem odgovora ovlaštenih službenih osoba i tužilaca uočava se da su njihova razmišljanja o uticaju određenih prepreka na efikasno odvijanje istrage poprilično ujednačena u stavu “veoma utiče”; određena veća ili manja razmimoilaženja o tim preprekama javljaju se u intervalima “presudno utiče”, “uglavnom i djelimično utiče”.

Tabela 16.

Pitanje: Šta u praksi omogućava efikasno odvijanje istrage?

	PRESUDNO UTIČE		VEOMA UTIČE		UGLAVNOM UTIČE		DJELIMIČNO UTIČE	
	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc	OSO	Tužioc
Saradnja	41,9	61,6	38,0	29,5	15,0	2,7	3,6	0,9
Dovoljan broj tužilaca	16,5	42,0	45,2	34,8	21,2	13,4	12,4	6,3
Dovoljan broj OSO	20,4	41,1	41,6	33,9	20,7	17,9	12,4	2,7
Ostalo	21,7	20,5	41,1	17,9	19,6	19,6	14,2	27,7

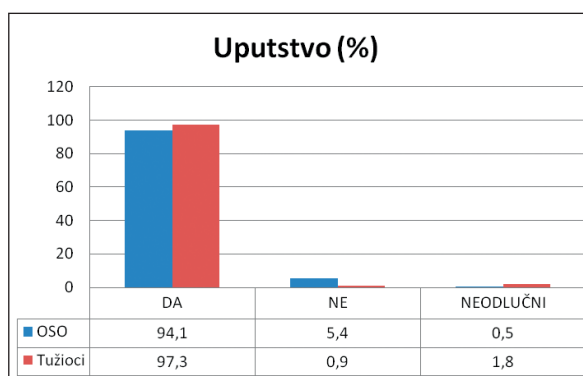
Grafikon 16. Faktori koji doprinose efikasnosti istrage

Za hipotezu da je moguće unaprijediti efikasnost odvijanja istrage dobili smo potvrdu kroz odgovore na ovo pitanje (H14). Kao što se vidi iz tabele 16 i grafikona 16, o faktorima koji omogućavaju efikasno odvijanje istrage ispitanici imaju pozitivan stav, neke od njih rangiraju visoko već u okviru intervala “presudno utiče” (npr., za saradnju tužioca i ovlaštenih službenih osoba izjasnilo se 41,9% OSO, odnosno 61,6% tužilaca). Dakle, sva četiri ponuđena faktora prema mišljenju ispitanika doprinose efikasnosti istrage. Ako se ovi podaci dovedu u vezu s nekim ranije obrađenim pitanjima (npr., o adekvatnoj ulozi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela, ili o njihovoj međusobnoj saradnji), može se zapaziti skladnost u insistiranju na ovim aspektima o jačanju efikasnosti istrage.

Tabela 17.

Pitanje: Da li ste upoznati s *Uputstvom o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage?*

	DA	NE	NEODLUČNI
OSO	94,1	5,4	0,5
Tužioc i	97,3	0,9	1,8

Grafikon 17. Uputstvo

Poređenje podataka pokazuje da su ispitanici upoznati s *Uputstvom o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage*. Nema značajnije razlike u njihovim odgovorima, jer 94,1% ovlaštenih službenih osoba potvrdilo je da je upoznato s tim podzakonskim aktom, a na strani tužilaca za takav stav se izjasnilo 97,3% ispitanih.

5. 2. Analiza odgovora na pitanja koja su postavljena samo tužiocima

Kao što smo već ranije isticali, istraživanje je obuhvatilo, pored 17 zajedničkih pitanja za oba subuzorka, i četiri specifična pitanja za ispitanike iz populacije tužilaca: pregovaranje o krivnji i razlozi za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje, neposredno optuživanje i dužina trajanja istrage. Na ovom mjestu želimo, polazeći od postavljenih hipoteza i ciljeva istraživanja, provjeriti da li su hipoteze potvrđene ili su rezultati istraživanja pokazali da su one neodržive, te ukazati na rezultate nekih drugih istraživanja koja su preduzimana zadnjih godina u BiH, a odnose se na istaknuta pitanja.

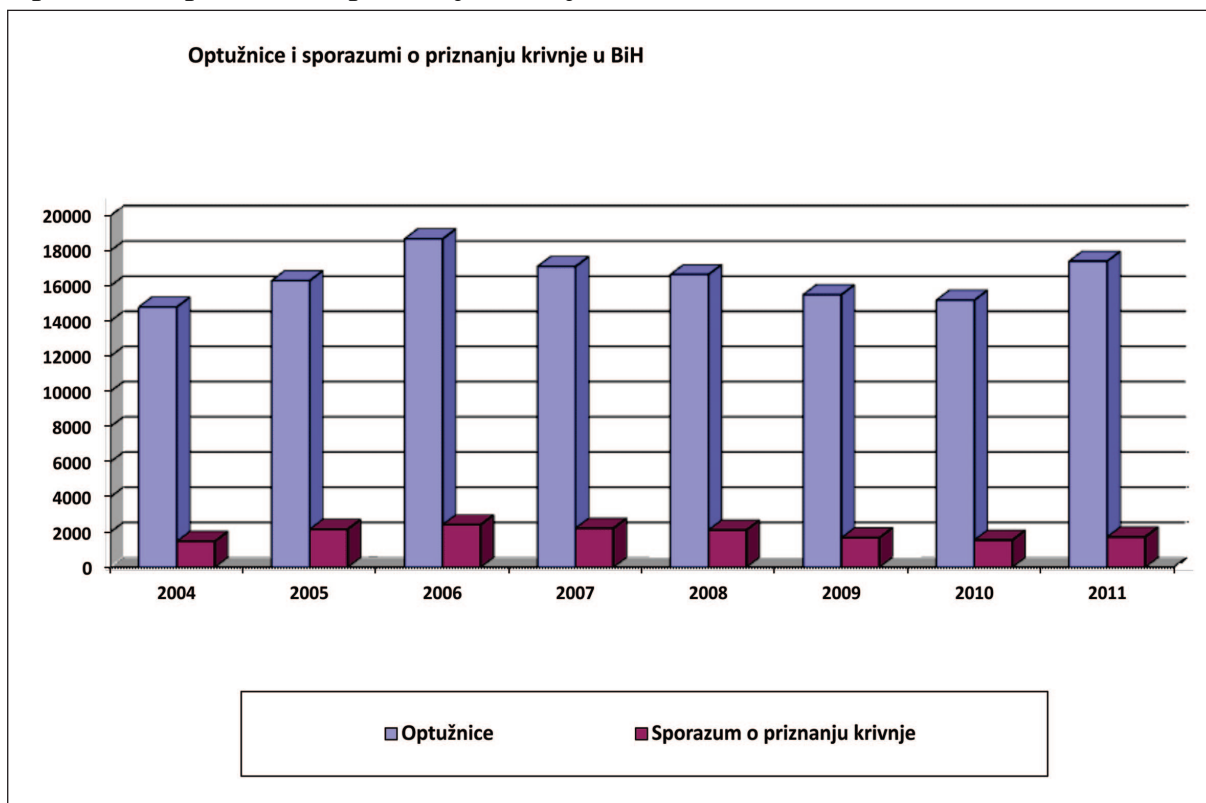
5. 2. 1. Pregovaranje o krivnji i neposredno optuživanje

Za ocjenu da li su u praksi dovoljno afirmisani određeni modaliteti ubrzanja krivičnog postupka i rasterećenja krivičnog pravosuđa, na osnovu rezultata našeg istraživanja može se zaključiti da se pregovaranje o krivnji kao konsenzualni oblik raspravljanja o krivičnom djelu ne koristi u dovoljnoj mjeri u praksi. Time je potvrđena postavljena hipoteza da u praksi nisu dovoljno afirmisani određeni modaliteti ubrzanja krivičnog postupka i rasterećenja krivičnog pravosuđa (H15). Na osnovu istraživanja razloga za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje, može se zaključiti da tužioci u prvi plan ističu “efikasnost postupka”, u smislu da taj razlog presudno (50,9%) i veoma (30,8%) utiče na donošenje odluke o pristupanju pregovaranju o krivnji. Takvi stavovi tužilac mogu otvoriti puteve za šire primjenjivanje ovog procesnog instituta.

Ostajući i dalje u okviru rasprava o značaju modaliteta za ubrzanje krivičnog postupka i rasterećenje krivičnog pravosuđa, želimo skrenuti pažnju na podatke koji su prikupljeni u okviru *istraživanja o stanju i kretanju kriminaliteta u BiH za punoljetne osobe u vremenu od 2003. do 2012. godine*, a koji se odnose na optužnice, sporazume o priznanju krivnje i kaznene naloge.⁴¹

⁴¹ Više o tom istraživanju u: Sijerčić-Čolić, H., Findrik, N., Gurda, V., Lepir, M., Mahmutović, Dž., Pajić, D., Pivić, N., Stipanović, I., Vranj, V. (2013). Stanje i kretanje kriminaliteta u Bosni i Hercegovini za punoljetne osobe u periodu od 2003. do 2012. godine. Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Sarajevo.

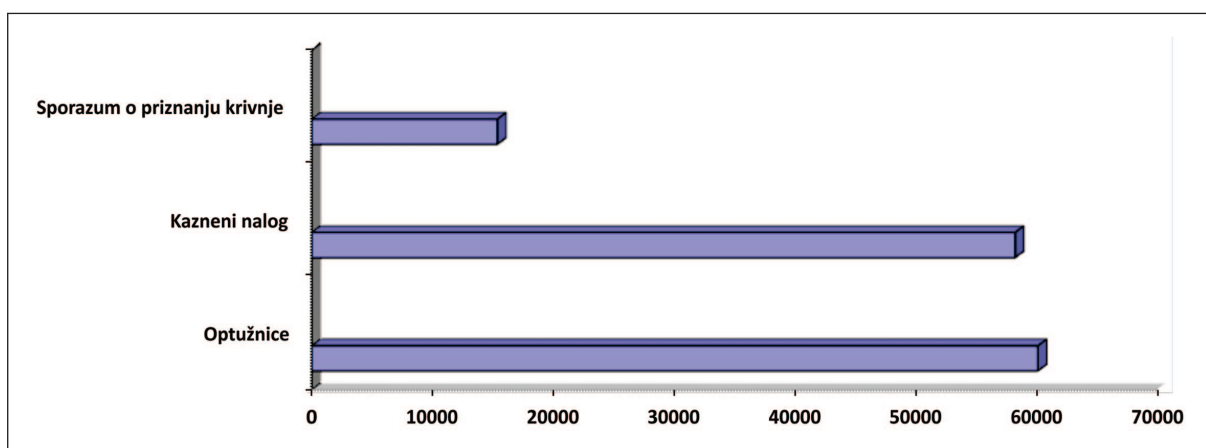
Optužnice i sporazumi o priznanju krivnje

Grafikon A.

Iz grafikona A se vidi broj optužnica u krivičnim postupcima u kojima je predložen sporazum o priznanju krivnje u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica u istraživanom vremenskom periodu.⁴²

Optužnice, kazneni nalog i sporazum o priznanju krivnje

Grafikon B.

⁴² Prema citiranom istraživanju, tužilaštva su tokom analiziranog perioda predložila ukupno 15.356 sporazuma o priznanju krivnje, što čini 11,7% u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica.

Prema podacima u ovom grafikonu, odnos između ukupnog broja podignutih optužnica i optužnica s predloženim kaznenim nalogom je ujednačen tokom analiziranog perioda.⁴³

Vraćamo se ponovo našem istraživanju i novom pitanju o neposrednom optuživanju. Postavljenu hipotezu prema kojoj u zakone o krivičnom postupku treba ugraditi odredbe o neposrednom optuživanju (H16) potvrdili su stavovi ispitanika iz populacije tužilaca.

5. 2. 2. Dužina trajanja istrage

Zbog aktuelnosti pitanja o dužini trajanja krivičnog postupka, i u okviru toga dužini trajanja njegovog prvog stadija istrage, a imajući u vidu prethodna razmatranja o efikasnosti krivičnog postupka te stavovima anketiranih tužilaca o dužini trajanja istraga, u nastavku izlaganja donosimo rezultate ranijih istraživanja o dužini trajanja istraga u BiH.⁴⁴

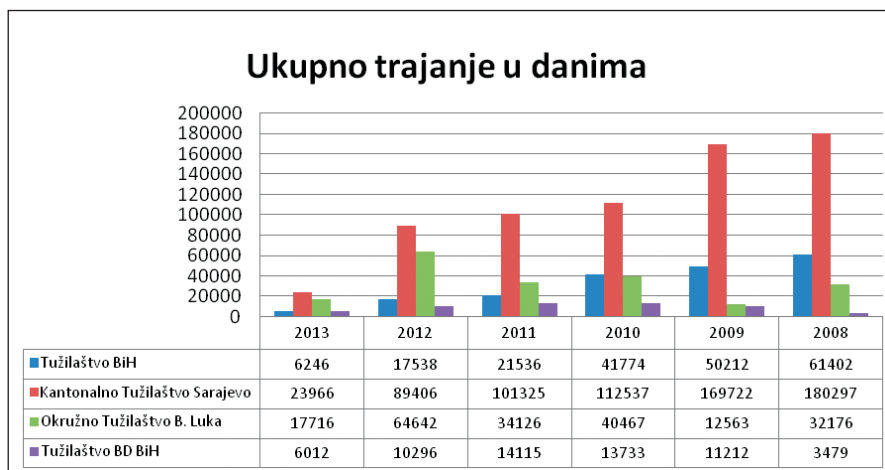
Tabela A. Dužina trajanja postupka rješavanja istraga na dan 30. 6. 2013. godine (po predmetima)

NAZIV TUŽILAŠTVA	GODINA INICIRANJA	UKUPAN BROJ NERIJEŠENIH PREDMETA	UKUPNO TRAJANJE (u danima)	PROSJEČNO TRAJANJE (u danima)
TUŽILAŠTVO BIH	2013	82	6246	76
	2012	51	17538	344
	2011	31	21536	695
	2010	39	41774	1.071
	2009	35	50212	1.435
	2008	33	61402	1.861
KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	2013	336	23966	71
	2012	251	89406	356
	2011	139	101325	729
	2010	100	112537	1.125
	2009	115	169722	1.476
	2008	100	180297	1.803
OKRUŽNO TUŽILAŠTVO U BANJA LUCI	2013	291	17716	61
	2012	192	64642	337
	2011	47	34126	726
	2010	38	40467	1.065
	2009	9	12563	1.396
	2008	18	32176	1.788
TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BIH	2013	88	6012	68
	2012	34	10296	303
	2011	20	14115	706
	2010	13	13733	1.056
	2009	8	11212	1.402
	2008	2	3479	1.740

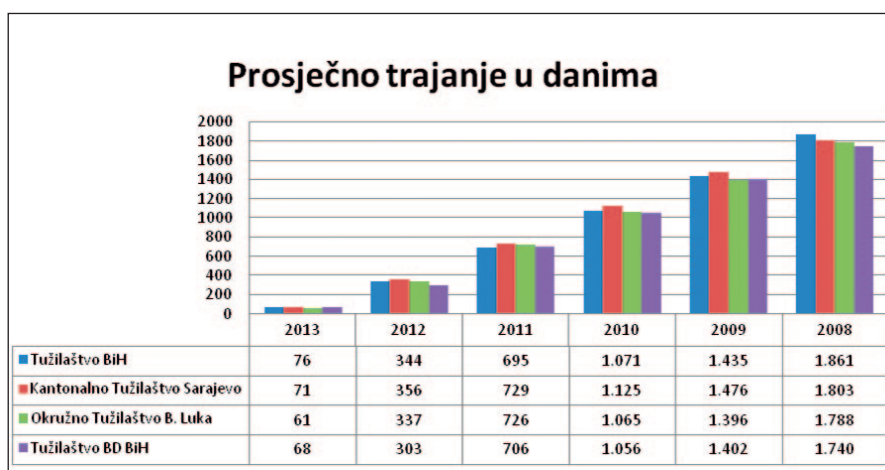
⁴³ Prema citiranom istraživanju, u posmatranom periodu je bilo podignuto 44,4% optužnice s kaznenim nalogom.

⁴⁴ Izvor podataka na osnovu kojih je izvršena procjena vremenskog trajanja istraga je sistem za upravljanje predmetima u tužilaštvima (TCMS). Opširnije Sijerčić-Čolić, H. (2014). Neka pitanja istrage u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci (u pripremi za štampanje), 15 str.

Grafikon C.

Grafikon D.

Tabela A. i pripadajući grafikoni upućuju na zaključak da ukupno trajanje istrage u BiH u posmatranih pet godina ima različite tendencije, u pojedinim tužilaštvima ono se skraćuje, u drugima opet to trajanje varira kroz prikazane godine. Ako se uzmu u obzir statistički podaci o prosječnom trajanju istrage, može se uočiti da u svim spomenutim tužilaštvima prosječno trajanje istrage ima tendenciju pada. Razlozi za ovakvo stanje mogu biti višestruki i zahtijevaju proučavanje, a za izvođenje zaključaka potrebno je uzeti u obzir (a) statističke podatke za ostala kantonalna tužilaštva u Federaciji BiH, odnosno okružna tužilaštva u Republici Srpskoj; (b) statističke podatke o trajanju istraga u tužilaštvima u BiH u periodu 2003-2007; (c) broj neriješenih istraga, iz vremena kad je istraga bila sudska; (d) način na koji se evidentiraju predmeti u tužilaštvima, u smislu njihovog razvrstavanja po poznatom i nepoznatom učiniocu krivičnog djela, zatim po stepenu sumnje koji postoji u konkretnom predmetu, odnosno (ne)postojanju “osnova sumnje” za donošenje naredbe o provođenju istrage.⁴⁵

⁴⁵ Opširnije o tim i drugim pitanjima trajanja istrage u tužilaštvima u BiH v. Lakić S. (2011). Trajanje istraga u tužilaštvima Bosne i Hercegovine. 7. konferencija glavnih tužilaca Bosne i Hercegovine. Sarajevo, 18. i 19. april 2011. (neobjavljeno), str. 1–15.

6. Zaključna razmatranja i prijedlozi

Rezultati provedenog istraživanja otkrili su neke već poznate i neke nove disfunkcije u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i učinilaca i preduzimanju radnji dokazivanja. Neke od njih možemo pripisati specifičnostima našeg krivičnog postupka, naročito istrage, zatim položaju ovlaštenih službenih osoba i tužilaca unutar predistražnog i istražnog postupka, uticaju različitih prepreka na otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela i efikasnost istrage.

Značajnije zaključke ovog istraživanja je moguće svesti na sljedeće oblasti:

I. Radni uspjesi i njihovo ocjenjivanje

Potrebno je razvijati subjektivne i psihološke karakteristike ovlaštenih službenih osoba i tužilaca koje igraju važnu ulogu u organizaciji procesa rada na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Riječ je o onim karakteristikama koje se ispoljavaju u sposobnostima spomenutih subjekata i njihovoj volji da preduzimanje radnji na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela bude produktivno, efikasno i kvalitetno.

Kad je riječ o organizaciji rada, neophodno je kadrovsko jačanje u okviru oba subuzorka, i to na više razina. Istraživanje je pokazalo da je potrebno povećanje broja ovlaštenih službenih osoba i tužilaca, zatim da je vrlo važno njihovo stručno osposobljavanje, naročito za specifične oblike krivičnih djela (npr., privredni kriminalitet, organizovani kriminalitet, pranje novca, kompjuterski kriminalitet, krivična djela iz oblasti intelektualnog vlasništva), tu su i zahtjevi za primjenjivanje novih metoda u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela.

S obzirom na to da uspjeh u radu, pa tako u i radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, nije vezan isključivo za individualne aktivnosti već prije svega za kolektivno djelovanje, ovo istraživanje je na više varijabli pokazalo da je saradnja spomenutih subjekata u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela mač s dvije oštrice. Naime, ona je pokretački faktor u njihovom radu ako je uspješna, sveobuhvatna i koordinirana, suprotno ukoliko je ona slaba, to se negativno odražava na efikasnost u postupanju. Ovdje treba naglasiti da se iz istraživanja može zaključiti da se ova dva organa krivičnog postupka vide kao međusobno povezane institucije, dakle, kao institucije koje su upućene jedna na drugu.

Za uspjeh u radu potrebno je vezati i edukacije ovlaštenih službenih osoba i tužilaca. Istraživanje je pokazalo da ovlaštene službene osobe nisu zadovoljne edukacijama kroz koje prolaze. Za razliku od njih, tužiocima imaju pozitivniji stav prema edukacijama koje se organizuju. Bez obzira na navedeno, treba istaći da odgovori na neka druga pitanja u ovom istraživanju pokazuju da bi kvalitativno i kvantitativno razvijanje edukativnih procesa bilo korisno za obje strane, posebno su dobro došle zajedničke edukacije. Kroz zajedničke edukacije, smatraju ispitanici, mogu se razmjenjivati različita znanja i iskustva, tužiocima tako mogu pomoći u boljem razumijevanju krivičnih zakona i zakona o krivičnom postupku, ovlaštene službene osobe mogu ponuditi znanja i iskustva iz kriminalistike.

Sadašnje radne aktivnosti, prema ocjenama ispitanika, mogu se poboljšati uspostavljanjem adekvatnog sistema nagrađivanja, formiranjem novih normativa i standarda u radu koji neće pred-

stavljati prepreke za postizanje odgovarajućih rezultata (kako je to sada), kvalitetnim tehničkim opremanjem policijskih agencija i tužilaštava.

II. Otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela

Istraživanje je pokazalo da su stavovi ovlaštenih službenih osoba i tužilaca o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela uravnoteženi. Takav pristup pozitivno utiče na kvalitet sudjelovanja i saradnje spomenutih subjekata, jer su njihovi ciljevi povezani.

S tim u vezi su i zajednički stavovi anketiranih koji potvrđuju adekvatnu ulogu organa krivičnog postupka u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Na tom planu, ispitanici nemaju prijedloga za promjene u zakonima, naprotiv ističu da im propisi adekvatno uređuju prava i dužnosti, odgovornost za efikasno suzbijanje kriminaliteta i otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela i međusobnu aktivnu saradnju. Određena drukčija razmišljanja se daju uočiti, predstavljaju manjinski stav i spomenućemo ih u nastavku.

U pogledu prepreka za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela, efikasno odvijanje istrage i saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužilaca, stavovi ispitanika se, u jačoj ili slabijoj mjeri, i poklapaju i razlikuju, u zavisnosti o kojoj je preprič riječ. Takvo stanje nije obeshrabrujuće za ocjenu efikasnosti krivičnog postupka. Uostalom, stavovi koji se približavaju doprinose efikasnijem otkrivanju krivičnih djela i njihovom krivičnom gonjenju, te opštoj ocjeni o suzbijanju kriminaliteta. Uzimajući u obzir naročito deskriptivne odgovore, treba zaključiti da obje populacije traže izlaze za prevazilaženje prepreka i poboljšanje svojih aktivnosti predlažući određene mjere i akcije.

III. Promjene na normativnom planu

Cilj istraživanja je procjena poteškoća i izazova s kojima se susreću ovlaštene službene osobe i tužiocu u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovih učinilaca. Rezultati istraživanja mogu poslužiti za sagledavanje stanja i davanje preporuka za promjene u zakonima o krivičnom postupku i drugim zakonima koji su s njima u vezi, te za donošenje odgovarajućih podzakonskih akata. U tom smislu, ovo istraživanje je donijelo sljedeće prijedloge.

Ako se zadržimo na zakonima o krivičnom postupku, prijedlozi idu u pravcu formaliziranja izvještaja o posebnim istražnim radnjama, propisivanju novog roka za zadržavanje osobe lišene slobode, donošenju propisa o zajedničkim istražnim timovima, te o specijalizaciji ovlaštenih službenih osoba i tužilaca u pogledu otkrivanja i dokazivanja specifičnih krivičnih djela. Sporadično se moglo pročitati da bi zakonska rješenja o pravima ovlaštenih službenih osoba trebalo mijenjati kako bi te osobe imale šira ovlaštenja u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Također se ističu i prijedlozi o uvođenju neposredne optužnice, utvrđivanju odgovornosti ovlaštenih službenih osoba i tužilaca zbog propusta u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela, neblagovremenog preduzimanja različitih radnji i mjera, neadekvatnog provođenja istrage.

U pogledu drugih zakona, npr. o tužilaštvima ili policijskim agencijama, uočeni su prijedlozi o novoj organizaciji tužilaštva u BiH, utvrđivanju položaja stručnih saradnika u tužilaštvima, zatim

o stručnim kvalifikacijama koje bi se uvažavale prilikom izbora istražitelja, korištenju baza podataka, međusobnom povezivanju odgovarajućih organa i agencija kako bi se poboljšalo otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela.

Prijedlozi su usmjereni i na donošenje podzakonskih akata. *Uputstvo o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage* se ističe kao dobar primjer. Takvu praksu, smatraju ispitanici, treba nastaviti, jer su brojne oblasti za koje bi trebalo donijeti odgovarajuće podzakonske akte.

7. Prilozi

A) Upitnik o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja

Cilj upitnika: analiza postupanja i saradnje ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja. Procijeniti poteškoće i izazove s kojima se susreću ovlaštene službene osobe i tužilac u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovih učinilaca. Rezultati istraživanja mogu poslužiti za sagledavanje stanja i davanje preporuka za promjene u zakonima o krivičnom postupku i drugim zakonima koji su s njim u vezi.

Organizacija: IPA 2010 komponenta 9

Anketiranje je anonimno

Upitnik

Institucija, mjesto: _____

Položaj u službi: _____

Godine rada na poslovima povezanim s provođenjem krivičnih istraga: _____

Da li ste sada angažovani na poslovima krivičnih istraga : _____

Pol: ženski muški

1. Kako dolazite do saznanja o izvršenom krivičnom djelu?

Saznanja o izvršenom krivičnom djelu	Uvijek	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Prijava (službena i odgovorna osoba; građanin)	☐	☐	☐	☐	☐
Prijava žrtve krivičnog djela (službena i odgovorna osoba; građanin)	☐	☐	☐	☐	☐
Sredstva javnog informisanja	☐	☐	☐	☐	☐
Vlastito opažanje izvršenja krivičnog djela	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. revizorski izvještaj, samoprijavljivanje i sl.)	☐	☐	☐	☐	☐

2. Da li službena ili odgovorna osoba poduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima?

Da Ne

3. Koji je Vaš stav o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

Prioriteti u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela	Slazem se	Ne znam/ nemam stav	Ne slazem se
„Stari“ predmeti	☐	☐	☐
Teža krivičnog djela	☐	☐	☐
Senzibilitet javnosti	☐	☐	☐
Ostalo (npr. složenost predmeta)	☐	☐	☐

4. Da li smatrate da ovlaštena službena osoba ima adekvatnu ulogu u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

Da (objasniti u čemu se ogleda)

Ne (objasniti kako se ta uloga može poboljšati)

---

5. Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela?

Prepreke za otkrivanje i dokazivanje KD	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Neadekvatne istraživačke sposobnosti organa krivičnog postupka	☐	☐	☐	☐	☐
Neorganizovanje zajedničkih edukacija tužilaca i OSO	☐	☐	☐	☐	☐
Nedovoljan broj OSO u policijskim agencijama	☐	☐	☐	☐	☐
Nedovoljno provedena i usklađena specijalizacija u tužilaštvima i policijskim agencijama	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. neadekvatni uslovi rada, odnos medija prema otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela)	☐	☐	☐	☐	☐

6. Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za saradnju ovlaštenih službenih osoba i tužioca u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i učinioca

Prepreke za saradnju tužioca i ovlaštenih službenih osoba	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Nerazumijevanje uloge tužioca i OSO u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela	☐	☐	☐	☐	☐
Nepostojanje zajedničkog plana provođenja pojedinačne istrage	☐	☐	☐	☐	☐
Nepostojanje zajedničkih istražnih timova	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. neadekvatna stručna sprema OSO, nepostojanje zajedničkih podzakonskih akata o saradnji)	☐	☐	☐	☐	☐

7. Da li smatrate da je zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata adekvatno?

Da

Ne → (na koje vrijeme bi trebalo produžiti taj rok) _____

8. Da li smatrate da bi ovlaštenim službenim osobama trebalo dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage zajedno s ovlaštenim službenim osobama?

Da

Ne

9. Ukoliko nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu tužilac donese naredbu o neprovođenju istrage, da li o tome tužilac obavještava ovlaštene službene osobe?

Da

Ne

10. Da li tužilac daje instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji?

- Da → u kojem smislu su te instrukcije?
- preduzimanje konkretnih radnji dokazivanja
  - uputa o preduzimanju „svih radnji i mjera koje su potrebne“
- Ne → iz kojih razloga to tužilac ne čini?

---

11. Da li treba propisati formu izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji?

- Da
- Ne

12. Kakav je Vaš stav o edukacijama koje se sprovode?

Edukacija	Slazem se	Ne znam/ nemam stav	Ne slazem se
Dovoljan broj edukacija tokom godine	☐	☐	☐
Teme su adekvatne	☐	☐	☐
Postoji mogućnost uticaja na izbor tema za edukaciju	☐	☐	☐
Ostalo (npr. teme nisu adekvatne, stručnost predavača)	☐	☐	☐

13. Kako ocjenjujete saradnju s tužiocem?

- zadovoljavajuća
- nije zadovoljavajuća → šta biste mijenjali?
u praksi:

---

na normativnom planu (u propisima):

---

14. Da li smatrate da su jedan od problema koji prate rad ovlaštenih službenih osoba „normativi i standardi“ o broju podnesenih izvještaja o učinjenom krivičnom djelu?

Da

Ne

15. Šta u praksi onemogućava efikasno odvijanje istrage?

Faktori koji onemogućavaju efikasno odvijanje istrage	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Brojnost predmeta	☐	☐	☐	☐	☐
Nedovoljan broj OSO	☐	☐	☐	☐	☐
Složenost dokazivanja pojedinih krivičnih djela	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. uslovi rada, materijalna sredstva kojima raspolaže policijska agencija)	☐	☐	☐	☐	☐

16. Šta u praksi omogućava efikasno odvijanje istrage?

Faktori koji omogućavaju efikasno odvijanje istrage	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Saradnja tužioca s ovlaštenim službenim osobama	☐	☐	☐	☐	☐
Dovoljan broj tužilaca	☐	☐	☐	☐	☐
Dovoljan broj ovlaštenih službenih osoba	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. adekvatni uslovi rada, donošenje podzakonskih akata, uputstava, instrukcija)	☐	☐	☐	☐	☐

17. Da li ste upoznati s *Uputstvom o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage?*

Da

Ne

B) Upitnik o postupanju i saradnji tužioca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja

Cilj upitnika: analiza postupanja i saradnje tužioca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju krivičnog djela i učinioca i preduzimanju radnji dokazivanja. Procijeniti poteškoće i izazove s kojima se susreću tužilac i ovlaštene službene osobe u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela i njihovih učinilaca. Rezultati istraživanja mogu poslužiti za sagledavanje stanja i davanje preporuka za promjene u zakonima o krivičnom postupku i drugim zakonima koji su s njim u vezi.

Organizacija: IPA 2010 komponenta 9

Anketiranje je anonimno

Upitnik

Institucija, mjesto: _____

Položaj u službi: _____

Godine rada na poslovima povezanim s provođenjem krivičnih istraga: _____

Da li ste sada angažovani na poslovima krivičnih istraga : _____

Pol: ženski muški

1. Kako dolazite do saznanja o izvršenom krivičnom djelu?

Saznanja o izvršenom krivičnom djelu	Uvijek	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Prijava (službena i odgovorna osoba; građanin)	☐	☐	☐	☐	☐
Prijava žrtve krivičnog djela (službena i odgovorna osoba; građanin)	☐	☐	☐	☐	☐
Sredstva javnog informisanja	☐	☐	☐	☐	☐
Vlastito opažanje izvršenja krivičnog djela	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. revizorski izvještaj, samoprijavljivanje i sl.)	☐	☐	☐	☐	☐

2. Da li službena ili odgovorna osoba poduzima mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima?

Da Ne

3. Koji je Vaš stav o prioritetima u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

Prioriteti u radu na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela	Slazem se	Ne znam/ nemam stav	Ne slazem se
„Stari“ predmeti	☐	☐	☐
Teža krivična djela	☐	☐	☐
Senzibilitet javnosti	☐	☐	☐
Ostalo (npr. složenost predmeta)	☐	☐	☐

4. Da li smatrate da tužilac ima adekvatnu ulogu u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela?

Da (objasniti u čemu se ogleda)

Ne (objasniti kako se ta uloga može poboljšati)

---

5. Da li u toku istrage pregovarate s osumnjičenim i njegovim braniocem o uslovima priznavanja krivnje za djelo za koje se osumnjičeni tereti?

često

rijetko

nikako

6. Šta je po Vašem mišljenju razlog za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje?

Razlozi za sklapanje sporazuma o priznanju krivnje	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Što brže rješavanje nagomilanih slučajeva - predmeta	☐	☐	☐	☐	☐
Traženje adekvatne krivične sankcije	☐	☐	☐	☐	☐
Efikasniji način okončanja postupka	☐	☐	☐	☐	☐
Izbjegavanje dugotrajnih suđenja	☐	☐	☐	☐	☐

7. Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela?

Prepreke za otkrivanje i dokazivanje KD	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Neadekvatne istraživačke sposobnosti organa krivičnog postupka	☐	☐	☐	☐	☐
Neorganizovanje zajedničkih edukacija tužilaca i OSO	☐	☐	☐	☐	☐
Nedovoljan broj tužilaca u tužilaštvima	☐	☐	☐	☐	☐
Nedovoljno provedena i usklađena specijalizacija u tužilaštvima i policijskim agencijama	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. neadekvatni uslovi rada, odnos medija prema otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela)	☐	☐	☐	☐	☐

8. Koje su po Vašem mišljenju glavne prepreke za saradnju tužioca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i učinioca

Prepreke za saradnju tužioca i ovlaštenih službenih osoba	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Nerazumijevanje uloge tužioca i OSO u otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela	☐	☐	☐	☐	☐
Nepostojanje zajedničkog plana provođenja pojedinačne istrage	☐	☐	☐	☐	☐
Nepostojanje zajedničkih istražnih timova	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. neadekvatna stručna sprema OSO, nepostojanje zajedničkih podzakonskih akata o saradnji)	☐	☐	☐	☐	☐

9. Da li smatrate da je zakonsko vrijeme zadržavanja osobe lišene slobode u trajanju od 24 sata dovoljno za postavljanje obrazloženog prijedloga za određivanje pritvora?

Da

Ne → (na koje vrijeme bi trebalo produžiti taj rok) _____

10. Da li smatrate da bi se u zakon o krivičnom postupku trebala ugraditi odredba o *neposrednom optuživanju* (u smislu podizanja optužnice odmah nakon podnošenja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu jer na osnovu prikupljenih izjava i dokaza postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila određeno krivično djelo)?

Da

Ne

11. Da li smatrate da bi ovlaštenim službenim osobama trebalo dostaviti naredbu o provođenju istrage u smislu saradnje u planiranju istrage zajedno s ovlaštenim službenim osobama?

Da → da li to redovno činite?

to redovno činim

to često činim

to rijetko činim

Ne

12. Ukoliko nakon dostavljanja izvještaja o učinjenom krivičnom djelu donesete naredbu o neprovođenju istrage, da li o tome obavještavate ovlaštene službene osobe?

Da

Ne

13. Da li dajete instrukcije ovlaštenim službenim osobama o preduzimanju istražnih radnji?

Da → u kojem smislu su te instrukcije?

preduzimanje konkretnih radnji dokazivanja

uputa o preduzimanju „svih radnji i mjera koje su potrebne“

Ne → iz kojih razloga to ne činite?

---

14. Kakav je Vaš stav o edukacijama koje se sprovode?

Edukacija	Slazem se	Ne znam/ nemam stav	Ne slazem se
Dovoljan broj edukacija tokom godine	☐	☐	☐
Teme su adekvatne	☐	☐	☐
Postoji mogućnost uticaja na izbor tema za edukaciju	☐	☐	☐
Ostalo (npr. teme nisu adekvatne, stručnost predavača)	☐	☐	☐

15. Da li treba propisati formu izvještaja koji policijski organ podnosi tužiocu o realizaciji posebnih istražnih radnji?

- Da
- Ne

16. Kako ocjenjujete saradnju s ovlaštenim službenim osobama?

- zadovoljavajuća
- nije zadovoljavajuća → šta biste mijenjali?

u praksi:

---

na normativnom planu (u propisima):

---

17. Da li smatrate da su jedan od problema koji prate rad tužioca „normativi i standardi“ o broju okončanih predmeta u istrazi?

- Da
- Ne

18. Kakav je Vaš stav o dužini trajanja istrage?

istrage traju predugo (ne samo kod složenih krivičnih djela, već i kod lakših)

istrage ne traju predugo

19. Šta u praksi onemogućava efikasno odvijanje istrage?

Faktori koji onemogućavaju efikasno odvijanje istrage	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Brojnost predmeta	☐	☐	☐	☐	☐
Nedovoljan broj tužilaca	☐	☐	☐	☐	☐
Složenost dokazivanja pojedinih krivičnih djela	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. uslovi rada, materijalna sredstva kojima raspolaže policijska agencija)	☐	☐	☐	☐	☐

20. Šta u praksi omogućava efikasno odvijanje istrage?

Faktori koji omogućavaju efikasno odvijanje istrage	Presudno utiče	Veoma utiče	Uglavnom utiče	Djelimično utiče	Ne utiče
Saradnja tužioca s ovlaštenim službenim osobama	☐	☐	☐	☐	☐
Dovoljan broj tužilaca	☐	☐	☐	☐	☐
Dovoljan broj ovlaštenih službenih osoba	☐	☐	☐	☐	☐
Ostalo (npr. adekvatni uslovi rada, donošenje podzakonskih akata, uputstava, instrukcija)	☐	☐	☐	☐	☐

21. Da li ste upoznati s *Uputstvom o postupanju i saradnji OSO i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage* ?

Da

Ne

